

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİ TUTUMLARIYLA ÇATIŞMA
ÇÖZÜM STİLLERİ VE EVLİLİK DOYUMU ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

EMİNE ÇİÇEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŐA

2021

**ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİ TUTUMLARIYLA
ÇATIŞMA ÇÖZÜM STİLLERİ VE EVLİLİK DOYUMU
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

EMİNE ÇİÇEK

20178367

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŐMANI
YRD. DOÇ. DR. EZGİ ULU

LEFKOŐA

2021

KABUL VE ONAY

Emine ÇİÇEK tarafından hazırlanan “ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİ TUTUMLARIYLA ÇATIŞMA ÇÖZÜM STİLLERİ VE EVLİLİK DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ” başlıklı bu çalışma,/...../.....tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Yrd. Doç. Dr. Gizem Öneri Uzun (Başkan)

Yakın Doğu Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü

Doç. Dr. Meryem Karaaziz

Yakın Doğu Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Ezgi Ulu (Danışman)

Yakın Doğu Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

Prof. Dr. K. Hüsnü Can Başer

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece yakın doğu üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Ad Soyad

TEŞEKKÜR

Başta tez çalışmam sırasında desteğini ve yardımlarını benden esirgemeyen, uzmanlığını ve görüşlerini benimle paylaşan çok değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ezgi ULU olmak üzere Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalının değerli akademisyenlerine,

Araştırma sürecimde ilgi ve desteklerini yanımda hissettiğim Çukurova Devlet Hastanesi değerli çalışma arkadaşlarıma ve araştırmama zaman ayırıp katkı sağlayan tüm değerli katılımcılara,

Tez çalışmam sürecinde gerek mesleki deneyimleri gerekse teknolojik bilgisi ile her ihtiyaç halinde çalışmama zaman ayırıp yardım, destek ve bilgi birikimlerini benden esirgemeyen değerli büyüğüm Doktor Öğretim Üyesi Veysi KIZMAZ'a,

Sadece tez sürecimde değil yaşamıma her zaman renk katan, varlıklarıyla desteklerini esirgemeyen tüm sevdiklerime,

Bu zamana kadar sevgiyle yanımda olup tüm eğitim hayatım boyunca desteklerini hissettiren gerek yüksek lisans gerekse tez sürecimde de destek ve yardımları olmadan bu süreci tamamlayamayacağım başta Annem Maşallah Sultan olmak üzere tüm sevgili aileme,

Her konuda yardım ve destekleriyle her zaman yanımda olan, tez sürecimde de bu desteğini esirgemeyen değerli Eşime,

Son olarak, tabiki...çalışmamı sabote etse de tezimin en başından itibaren yanımda olan, değerli zamanından bana ödünç veren minik destekçim, küçük oğlum Taha SELİM'e sonsuz teşekkürler...

ÖZ

ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİ TUTUMLARIYLA ÇATIŞMA ÇÖZÜM STİLLERİ VE EVLİLİK DOYUM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın, evli bireylerin algılanan ebeveyn ilişki tutumları, çatışma çözüm stilleri ve evlilikten aldıkları doyum arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma, Adana ili içerisinde ikamet eden 376' sı kadın, 78' i erkek olmak üzere yaşları 20 ile 69 yaş aralığında değişen toplam 454 evli birey ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcılar, basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda evli bireylerin evlilik doyumlarının cinsiyet, evlilik süresi ve gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Bireylerin evlilik doyumları ile algılanan ebeveyn ilişki tutumları ve çatışma çözüm stilleri arasında da anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, daha önce yapılan çalışmalar ve alt problemler doğrultusunda tartışılmış, uygulayıcılara ve alanda çalışan klinisyenlere yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerini demokratik olarak algılayan evli bireylerin daha yüksek, ilgisiz olarak algılayanların daha düşük evlilik doyumuna sahip olduğu görülmüştür. Buradan hareketle ailelere birbirleriyle olan ilişkilerinde demokratik tutumun avantajları, ilgisiz tutumun olumsuz sonuçlarına yönelik psikoeğitim verilebileceği düşünülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre kadınların erkeklere nazaran daha fazla sorumluluğa sahip olmaları sebebiyle daha düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu saptanmıştır. Bu kapsamda ailede dengeli iş bölümü yapılması ve bunun gerekliliği konusunda farkındalık geliştirilebilir. Araştırmadan elde edilen verilere göre olumlu çatışma çözüm stili kullanan evli bireylerin daha fazla evlilik doyumuna sahip olduğu, olumsuz çatışma çözüm stili kullananların ise evlilik doyumunun düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda evli çiftlere olumlu çatışma çözüm stiline ilişkin işlevleri yanı sıra olumsuz çatışma çözüm stiline ilişkin ise olumsuz etkisine yönelik psikoeğitim verilebileceği tavsiye edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn ilişki tutumu algısı, Ebeveyn tutumları, Çatışma çözüm stilleri, Evlilik doyum.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED PARENTAL RELATIONSHIP ATTITUDES, CONFLICT RESOLUTION STYLES AND MARRIAGE SATISFACTION

This research was conducted to examine the relationships between perceived parental relationship attitudes, conflict resolution styles and marital satisfaction of married participants. The research was carried out with a total of 454 married participants, aged between 20 and 69, of which 376 were female and 78 were male, residing in the province of Adana. The participants forming the sample of the research, were determined by using simple random sampling method. As a result of the research, it was determined that the marital satisfaction of married participants showed statistically significant differences according to gender, duration of marriage and income level. Significant correlations were also found between participants' marital satisfaction, perceived parental relationship attitudes and conflict resolution styles. The findings obtained from the research were discussed considering previous studies and sub-problems and then some suggestions were made to practitioners and psychotherapists. According to the results of the research, it was seen that married participants who perceive their parents as democratic have higher marital satisfaction. On the other hand, participants who perceive them as uncaring have lower marital satisfaction. That's way it was thought of psychoeducation could be given to families about the advantages of democratic attitude and the negative consequences of uncaring attitude in their relationship with each other. According to the results of this research, it has been determined that women have lower marital satisfaction than men because of having more responsibilities than them. In this context, it was thought that families should be educated about the necessity of a balanced division of labor in the family. Finally, it was determined that married participants who use positive conflict resolution style have more marital satisfaction and those who use negative conflict resolution style, have low marital satisfaction, on the contrary. Based on this result, it was suggested that married couples can be given psychoeducation about the functions of positive conflict resolution style as well as the negative effects of negative conflict resolution style.

Keywords: Perception of parental relationship attitude, Parental attitudes, Conflict resolution styles, Marriage satisfaction.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

TEŞEKKÜRiii

ÖZiv

ABSTRACT v

İÇİNDEKİLER.....vi

TABLOLAR DİZİNİ.....xi

KISALTMALAR.....xii

1.BÖLÜM 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 3

1.2. Araştırmanın Amacı..... 4

1.3. Araştırmanın Önemi..... 4

1.4. Sınırlılıklar..... 6

1.5. Tanımlar 6

2. BÖLÜM 8

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ..... 8

2.1. Evlilik ve Evlilik Doyumu Kavramı 8

2.1.1. Sağlıklı ve Sağlıksız Evlilik 10

2.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Kavramı 11

2.2.1. Algılanan Ebeveyn İlişkisiyle İlgili Kuram ve Açıklamalar 13

2.2.1.1. *Psikanalitik Kuram* 14

2.2.1.2. *Evrimsel Kuram* 15

2.2.1.3. *Bağlanma Kuramı* 16

2.2.1.4. *Sosyal- Bilişsel Öğrenme Kuramı* 17

2.2.2. Ebeveynler ve Eşler Arasındaki Benzerlikler..... 19

2.2.2.1. <i>Fiziksel Benzerlik</i>	19
2.2.2.2. <i>Kişilik Özelliklerindeki Benzerlik</i>	20
2.2.3. Kuşaklararası Aktarım	20
2.3. Anne Baba Tutum Biçimleri	21
2.3.1. Otoriter (Yetkeci) Anne Baba Tutumu	23
2.3.2. Koruyucu- İstekçi Anne Baba Tutumu	24
2.3.3. Demokratik Anne Baba Tutumu	25
2.3.4. İlgisiz (Gevşek) ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu	25
2.3.5. Bağımlı Anne Baba Tutumu (Evlatkoliklik)	26
2.4. Çatışma Kavramı	27
2.4.1. Çatışmaya Neden Olan Konular	28
2.5. Çatışma Çözüm Stilleri	30
2.6. İlgili Araştırmalar	33
2.6.1. Evlilik Doyumuyla İlgili Araştırmalar	33
2.6.1.1. <i>Türkiye' deki Araştırmalar</i>	33
2.6.1.2. <i>Yurtdışındaki Araştırmalar</i>	35
2.6.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisiyle İlgili Araştırmalar	37
2.6.2.1. <i>Türkiye' deki Araştırmalar</i>	38
2.6.2.2. <i>Yurtdışındaki Araştırmalar</i>	41
2.6.3. Çatışma Çözüm Stilleriyle İlgili Araştırmalar	41
2.6.3.1. <i>Türkiye' deki Araştırmalar</i>	42
2.6.3.2. <i>Yurtdışındaki Araştırmalar</i>	43
3. BÖLÜM	46
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	46
3.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)	46
3.2. Evren ve Örneklem	46
3.3. Veri Toplama Araçları	49
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	49
3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ)	49
3.3.3. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği	50
3.3.4. Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği (ÇÇSÖ)	51

3.4. Verilerin Toplanma Süreci	52
3.5. Verilerin Analizi	52
3.5.1. Çalışmada Kullanılan Ölçeklere Ait Bulguların İncelenmesi	53
4. BÖLÜM	56
BULGULAR	56
4.1. Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyum Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular	56
4.1.1. Cinsiyete Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	56
4.1.2. Yaş Değişkenine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	57
4.1.3. Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri Ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	59
4.1.4. Evlilik Süresine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	60
4.1.5. Evlilik Yaşına Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	62
4.1.6. Evlilik Şekline Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	64
4.1.7. Gelir Düzeyine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	65
4.1.8. Anne Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	66
4.1.9. Baba Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.....	68
4.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	70
5. BÖLÜM	74
TARTIŞMA	74

Katılımcıların Demografik Değişkenlerine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyum Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	74
Katılımcıların Cinsiyetine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	74
Katılımcıların Yaşına Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	76
Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	78
Katılımcıların Evlilik Süresine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	80
Katılımcıların Evlilik Yaşına Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	82
Katılımcıların Evlilik Şekline Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	84
Katılımcıların Gelir Düzeyine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	85
Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması	87
Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması	90
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyum Düzeylerinin Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması	92

Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları İle Evlilik Doyum Düzeylerinin Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması	92
Çatışma Çözüm Stilleri ile Evlilik Doyum Düzeylerinin Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması	94
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları ile Çatışma Çözüm Stilleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması	95
6. BÖLÜM	98
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	98
6.1. Sonuç.....	98
6.2. Öneriler	102
6.2.1. İlerde Yapılacak Olan Araştırmalara Yönelik Öneriler	102
6.2.2. Alanda Çalışan Uzmanlara Yönelik Öneriler	103
KAYNAKÇA	106
EKLER	119
EK A: Aydınlatılmış Onam Formu	119
EK B: Kişisel Bilgi Formu.....	120
EK C: Evlilik Yaşam Ölçeği	121
EK D: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği.....	122
EK E: Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği	123
EK F: Ölçek Kullanım İzinleri	124
ÖZGEÇMİŞ.....	127
İNTİHAL RAPORU.....	128
ETİK KURUL RAPORU	129

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	47
Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma, Medyan, Min, Maks, Çarpıklık, Basıklık ve Güvenirlilik Katsayı Değerlerinin İncelenmesi	54
Tablo 3. Cinsiyete Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	56
Tablo 4. Yaş Değişkenine Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	58
Tablo 5. Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	59
Tablo 6. Evlilik Süresine Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	61
Tablo 7. Evlilik Yaşına Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	63
Tablo 8. Evlilik Şekline Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	64
Tablo 9. Gelir Düzeyine Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	65
Tablo 10. Anne Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	67
Tablo 11. Baba Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması	69
Tablo 12. Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	71

KISALTMALAR

M.Ö : Milattan Önce

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TDK: Türk Dil Kurumu

ÇÇSÖ: Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği

ÇÇSE: Çatışma Çözüm Stilleri Envanteri

EYÖ: Evlilik Yaşam Ölçeği

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Evlilik, bireylerin yaşamının en önemli süreçlerinden biridir. Aile birlikteliğinin oluşmasına zemin hazırlayan dolayısıyla neslin devamını sağlayan bir “yapı” olan evlilik, bu yönüyle çok değerli ve temel bir ilişki türü olarak görülmektedir (Larson ve Holman, 1994).

Evliliğin tarihsel geçmişine baktığımızda yaklaşık M.Ö. iki bin yıllarında ve Mısır’ da başladığından, dolayısıyla da dört bin yıldan fazla bir geçmişe sahip olduğundan bahsedilmektedir. Evlilik barındırdığı kurallar ve ilkeler vesilesiyle bir kurum haline gelmiş, bu kurum süreç içerisinde toplumsal düzen, kültür, örf- adet ve neslin devamlılığını sağlayan bir rol üstlenmiştir. Bu yönüyle de devletler, halk ve dini mercilerle kabul görüp sürekliliği sağlanmıştır (Yıldırım, 1993).

Tarihsel anlamda köklü bir geçmişi olan evliliğin önemi, bireysel ve toplumsal bazda sahip olduğu önem görüldüğü üzere büyüktür. Bu denli önemli bir yapıyı kurma süreci neye göre şekillenmektedir? Burada karşımıza evlilikte eş seçimlerimizin neye göre değiştiği, rastgele mi belli ölçütleri olup olmadığı merak konusu ortaya çıkmaktadır. Literatüre bakıldığında evliliği anlama ve açıklamaya dönük pek çok araştırmanın olduğu görülmektedir. Bireylerin eş seçme kriterleri ve evlilikleri ayakta tutan dinamiklerle, bireylerin ailelerinden gözledikleri evlilik doyumuna ilişkin algılarının güçlü bir ilişkiye sahip olduğu iddia edilmektedir. Eş seçme kriterlerine ilişkin olarak da bireyin evleneceği kişiye karar vermesinde kişilerin benzerliğinin rolü üzerinde duran Hassebruck (1991; akt. Öziş, 2016) güçlü bir kriter olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra eş seçimlerimizin tek bir değişkene bağlı olmadığı görülmektedir.

Evlenilecek eşin seçimi üzerinde bireyin kendi kök ailesi olan anne ve babasına benzerlik taşıyıp taşınamasının da evliliğine etkisi olduğu düşünülmektedir. Çelik ve Öziş (2016) aile içerisindeki yaşantılar, edinilen tecrübeler ve bu süreçte oluşturulan ilişki patternlerini eş seçimine katkıda bulunduğu düşünülmektedir (Crow, 1967; akt. Çelik, 2012).

Kaiser (2000; akt. Öziş, 2016) anne babanın birbirleriyle olan ilişki patternlerinin evlilik öncesi eş seçme sürecinde bilişimize olan etkisi haricinde evlendikten sonra eşle oluşturulacak olan ilişkilerin niteliği üzerinde de etkilerinin olduğunu düşünmektedir. Öyle ki Davies ve Cummings (1994)' e göre çocukların, ebeveynlerinin evliliğini çok yakından gözleyen, burada etkili olan ilişki özelliklerini, olumsuz halleriyle birlikte bütünüyle de gözlemleyip, mevcut sorunların çözümü sürecinde de bu sorunların ne gibi yöntem ve teknikler kullanılarak çözüme kavuşturulduğu da kaydedilerek örnek alındığı belirtilmektedir. Dolayısıyla bireyin hisleri ve bilişi bu perspektifte bir kalıba oturtularak yetişkinlik yaşamına aktarıldığı, anne babanın sorun ve çatışmalarını sağlıklı veya sağlıklı olmayan çözümler, çocukların da benzer sorun çözme davranışlarını kullanacağı düşünülmektedir. İşte burada bireyin kendi anne babasının birbirleriyle “ilişki tutumları” na dair gözleminin, kendi evlilik ilişkisindeki ilişki tutumlarının rehberlik edeceğini savunulmaktadır.

Burada karşımıza çıkan yeni bir kavram olarak “çatışma” ise son yıllarda evliliğe ilişkin araştırmalarda sıkça merak konusu olup irdelendiği görülmektedir. Kavak, (2018) ‘a göre araştırmanın başında tartışıldığı üzere pek çok açıdan tanımlanmış evliğin birbirinden farklı kişilik yapılarına sahip, birbirinden farklı norm ve değer yargılarına göre yetiştirilen ve dolayısıyla da pek çok açıdan birbiriyle ayrılan iki bireyin bir araya gelerek oluşturduğu bir yapı olduğunu belirtir. Bu oluşan yeni yapı içerisinde de bireylerin kendilerini tekrardan şekillendirip, oluşturdukları bu yeni mekanizmaya alışıp uyum sağlamaya çalıştıkları, bunun sonucu olarak da özellikleri, düşünce ve eylemlerinin birbiriyle her zaman uyumunun mümkün olmadığını düşünmektedir. Buradan yola çıkılarak çatışmaların yaşanması olağan olarak değerlendirilip insan ilişkilerinin olduğu yerde çatışmanın olmaması düşünülemeyeceğinden, bu kavramın da evlilikle ilgili önemli kavramlardan olduğu söylenebilir.

Çatışmanın, romantik ilişki ve evliliklerin olmazsa olmaz bir unsuru olması sebebiyle asıl önemli olanın sorunun nasıl çözüme kavuşturulduğu, ilişkinin “devamlılığı ve sürdürülmesi” açısından temel bir unsur olduğuna vurgu yapılmaktadır. Partner veya çiftler arasında yaşanan çatışmanın çözüme kavuşturulmasında kullanılan baş etme yöntemlerinin, bireylerin o ilişkiden duydukları doyumunu etkileyeceği belirtilmektedir (Özen, Salman-Engin, Sakallı-Uğurlu, 2016). Evlilik doyumunu Tezer (1996) bireyin “evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısı” olarak

nitelendirmiştir. Literatürde evlilik doyumuna dair pek çok kavram ilişkilendirilerek buna etki eden unsurlara ilişkin çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Evliliklerde her çiftin kendine has davranış şekilleri olduğu ve tüm bunların birleşimi olarak çatışmayı “ele alma biçimleri” nin o evlilikteki eşlerin sahip olduğu doyum düzeyine ilişkin fikir vereceğine değinilmektedir. Tüm bunları düşündüğümüzde evlilik doyumundan bahsedildiği yerde üzerinde durulması gereken unsurlardan birinin de çiftlerin sorunlar karşısında çatışmayı değerlendirme şekilleri yani “çatışma çözüm stilleri” olduğuna vurgu yapılmıştır (Kavak, 2018).

Burada tartışılan tüm konuları bir arada değerlendirdiğimizde toplumun temel yapıtaşı olan aile, ailenin temel yapıtaşını meydana getirenin ise evlilik olduğu söylenebilir. Bu da pek çok araştırmacının bu konuya eğilmesine evliliğe tesir eden unsurları anlamak ve açıklamaya çalışmasında rol oynamıştır. Bu araştırmaların merkezindeki diğer unsurlardan biri ebeveynliktir. Ebeveynler ve ilişkilerindeki tutumlar, bireylerin kişilik, benlik algıları ve çevresindeki insanlarla olan ilişkilerine etki etmektedir. Bu anlamda aile, kişinin sadece bireysel yaşantısını değil aynı zamanda evlilik aracılığıyla bir başkasıyla kurduğu evliliği üzerinde de önemli etkiye sahip olduğu görülmektedir. Konu evlilik olunca birbirinden farklı niteliklere sahip bireylerin aynı çatı altında istek, gereksinim ve taleplerinin birbiriyle örtüşmediği dolayısıyla da aralarında çatışma yaşanacağı durumlar kaçınılmazdır. Literatürdeki çatışmaya ilişkin olarak ortak görüşün çatışmanın kaçınılmaz oluşu, dolayısıyla da burada evlilikten duyulan memnuniyetin belirleyicisi olarak çatışma çözüm stillerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Burada dikkate değer nokta çatışmanın varlığından ziyade bu çatışmaların çiftler arasında nasıl çözüme kavuşturulduğu ve bu süreçte nasıl yol izlendiğidir.

Toplumsal yapı içerisinde büyük öneme sahip evlilik, bireylerin evliliklerin oluşumu ve bu süreçte aileden edinilen izlenim ve ilişkilere yönelik algıların, kurulan bir evlilikte süreç içerisinde yaşanan çatışma ve bu çatışmaların ne gibi yollar izlenerek çözümlenmeye çalışıldığı, dolayısıyla da tüm bu kavramların sonucu olarak bireylerin evliliklerinden duydukları memnuniyet ve doyumuna etki eden unsurları anlamak, açıklamak ve bazı özellikler çerçevesinde incelemek büyük önem arz etmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında, çalışmanın problem cümlesi, ‘Algılanan ebeveyn ilişki

tutumlarıyla çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?’ olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, evli bireylerin algılanan ebeveyn ilişki tutumları, çatışma çözüm stilleri ve evlilikten aldıkları doyum arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara da yanıt aranacaktır:

- Evli bireylerin algılanan ebeveyn ilişki tutumları, çatışma çözüm stilleri ve evlilikten aldıkları doyum düzeyleri, kişisel bilgi formunda yer alan maddelere (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, evlenme yaşı, evlilik süresi, evlenme şekli, toplam aylık gelir, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, çocuk sayısı) anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- Evli bireylerin algılanan ebeveyn ilişki tutumları, çatışma çözüm stilleri ve evlilikten aldıkları doyum arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Evlilik, bazı yönlerden farklılıklar olsa da evrensel bir kurum olduğu, dolayısıyla insan yaşamındaki en önemli deneyimlerden biri olması yönüyle “vazgeçilmez olarak nitelendirilmektedir. Bu yönüyle de topluma “sosyal, ahlaki ve kültürel sürekliliğine katkısı sebebiyle büyük önem taşıdığı düşünülmektedir (Çelik ve Yazgan; 2009).

Yurtdışında 1900’ lü yıllardan beridir evlilikle ilişkili olarak çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda evlilik doyumu üzerinde bireylerin davranış ve eylemlerinin etkileri irdelenmiş; sorun çözme davranışları açısından sağlıklı ve sağlıksız evlilikte eşler kıyaslanmıştır. Evliliğin bireysel ve toplumsal katkıları düşünüldüğünde birey için önemli olduğu görülmektedir ancak evlilikte işler yolunda gittiğinde bireyler için mutluluk ve doyum sağlamanın yanı sıra problemler yaşandığı taktirde bir sorun kaynağı da olabilmektedir (Güven ve Sevim, 2007). Batı ülkelerine nazaran ülkemizde boşanma oranı düşük seviyelerde olsa da 2000’ li yıllarla birlikte boşanma oranının önceki yıllara nazaran hızla yükseldiği dikkat çekmektedir (Doğan, 2016). Son elde edilen verilere göre ülkemizdeki boşanma hızının gösterdiği değişime bakıldığında 2000 yılından sonra artış olduğu, kaba boşanma hızının 2001 ile 2015 yılı arasında dalgalanma göstermesine rağmen artarak devam ettiği görülmektedir (Başkaya ve Ünal, 2017).

Doyum sağlanamayan evliliklerin zaman içerisinde sonlanması sebebiyle (Sevim, 1999) evlilik doyumunun önemi, evliliğin devamlılığı açısından yadsınamaz. Boşanmanın son yıllarda artmasıyla evlilik doyumunun üzerinde durularak, bunu arttıran bireysel veya toplumsal değişkenlerin belirlenmesine dönük çalışmalar önem kazanmıştır.

Tüm bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda, evli bireylerin evlilik doyumlarının belirlenmesi, literatürde bireylerin evlilikte eş seçimi ve evlilik sürecinde etkisi olduğu belirtilen unsurlardan olan algılanan ebeveyn ilişkisi (Crow, 1967; akt. Çelik, 2012) ve evlilikte yaşanan sorunların çözümünde önem taşıyan çatışma çözüm stillerinin ele alınmasının yanı sıra bu kavramlara dikkat çekilerek bireylere elde edilen araştırma sonuçları doğrultusunda farkındalık kazandırılmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatürdeki ‘Algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu’ na yönelik araştırmalara bakıldığında anne babanın çocuğa yönelik tutumlarına dair pek çok çalışma (Yıldız, 2013; Oktay, 2016; Oğuz, 2016) olduğu halde anne babanın birbirleriyle olan ilişkisindeki tutumlarına yönelik sadece iki çalışma (Öziş, 2016; Tetik, 2018) olduğu görülmektedir. Öziş (2016) çalışmasında algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü arasındaki ilişkileri incelerken; Tetik (2018) yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumlarını ve aşka ilişkin görüşlerini incelemiştir. Algılanan ebeveyn ilişki tutumunun değişkenlerle birlikte incelendiği yeterli çalışma olmadığı; etkilerinin yeterince ortaya konulamadığı, evlilik üzerinde etkisi olabilecek başka değişkenlerle birlikte ele alınmadığı için alan yazında bu kavrama dönük büyük bir boşluk olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmayla alan yazındaki bu eksikliğin giderilmesi hedeflenmekte ve elde edilen sonuçların gerek ilerde benzer çalışmalar yapmayı düşünen araştırmacılar, gerekse evliliklerinde sorun yaşayan evli bireylerin, evlilik doyumu için önem arz eden değişkenlere dair farkındalık kazanmalarına katkısı olacağı düşünülmektedir. Diğer yandan evlilik doyumuna ilişkin literatürde pek çok çalışma olsa da evli bireylerin anne ve babalarının birbirleriyle ilişkisindeki tutum ve davranışlarının incelendiği sadece tek çalışma olduğu için, bu denli önemli bir unsurun evlilik üzerindeki etkisine dair hem bireylere hem de ebeveynlere farkındalık kazandıracağı düşünülmektedir.

Özetle bu çalışma, evli bireylerin ebeveynlerinin ilişkilerindeki tutum ve davranışlarına ilişkin algıları, yaşadıkları çatışmaları çözüm stilleri, evliliklerinden

memnuniyetlerine dikkatlerini çekmek ve mevcut sorunların çözülmesi adına atılacak adımların ortaya konması açısından önem taşımaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmektedir:

1. Araştırmaya okuma yazma bilmeyen evli bireyler dahil edilmemiştir.
2. Yapılan araştırmada elde edilen veriler bireyin kendi kendini ifade etmeye dönük ölçme araçlarından elde edilen verilerle sınırlıdır.
3. Araştırmaya katılan evli bireylerin bireysel ve ailelerine ait demografik bilgiler, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'nda yer alan maddelerle sınırlıdır.
4. Bu araştırma belirli bir süre içinde ve sınırlı maddi kaynaklarla yürütüldüğünden Türkiye geneli uygulanan bir araştırma olmayıp sadece Adana il merkezindeki evli bireyler ve Covid-19 sebebiyle yeterli sayıya ulaşamayınca çalışmaya sonradan online olarak dahil olan bireylerle sınırlıdır. Dolayısıyla da bu araştırmanın sonuçları sadece benzer özelliklere sahip evli bireylere genellenebilir.
5. Araştırmada evli bireylere dair ölçülmesi hedeflenen değişkenlere (Evlilik doyumu, algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu ve çatışma çözüm stilleri) ait veriler, kullanılan ölçeklerin kapsadığı niteliklerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Evlilik: Aile Hukuku kapsamında 17 yaşını doldurma zorunluluğu olan; ayırt etme gücüne sahip, tıbbi bir sakınca oluşturmayacak şekilde herhangi bir akıl hastalığı olmayan; çocukların bakım, eğitim ve gözetimine dair yükümlülükleri olan; iki karşıt cinsten insanın birlikte yaşama suretiyle oluşturduğu, hukuki bir temele dayanan hayat ortaklığıdır (Türk Medeni Kanunu, 2001).

Evlilik doyumu: Liderlik yapan taraf, ailede kimin söz sahibi olduğu, maddi refah, cinsel doyum, iletişim şekli, duygu dışavurumu vb.” pek çok değişken içeren, tüm bu bireysel özelliklerin sonucunda oluşan, bireylerin evliliklerinden memnun olma halidir (Sokolski ve Hendrick, 1999; akt. Demirli ve Kendir, 2016).

Algılanan ebeveyn ilişkisi: Bireylerin ebeveynlerinin birbirlerine yönelik davranış örüntülerini belirleyen ilişki tutumlarına (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı) yönelik algılarıdır (Çelik ve Öziş, 2016).

Bağlanma: Bebeğin kendisine temel bakım veren kişiyle oluşturduğu, temel ihtiyaçlarının karşılanıp tehlike karşısında korunmasını içeren bir kavramı temsil eden, doğumdan itibaren başlayıp tüm yaşam boyunca devam eden "süreç"tir (İlericiler, 2015).

Bağlanma figürü: Bebeklerin doğum sonrası tüm bağlanma eylem ve gereksinimlerini yönelttikleri, yakınlık kurmak istediği ve uzak kaldıklarında buna karşı geldikleri kişilerdir. (Bowlby, 2012; akt. Baltacıoğlu, 2016).

Model alarak öğrenme: Anne-baba veya çevredeki kişilerin gözlemlenerek taklit edilmesi yoluyla yapılan öğrenmedir. (Kaplan,2016; akt. Tetik, 2018).

Edimsel koşullanma ile öğrenme: Pekiştirilerek ve mükafatlandırılarak öğrenilen davranışların gelecekte tekrarlanmasıdır (Kaplan,2016; akt. Tetik, 2018).

Sosyalizasyon: Ebeveynlerin çocuklarını kendilerine ait "değer ve inanç sistemleri" ni diğer nesillere aktarılması konusunda garanti altına alan bir yetiştirme stili izledikleri tüm bu sürece "Sosyalizasyon" denir (Sümer ve diğerleri, 2010).

Çatışma: "Görüş ve kanıların aykırılığından doğan karşıtlık." tır (TDK, 2021).

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Araştırmanın bu kısmında araştırma ile ilgili kavramsal açıklamalar ve tanımlamalara yer verilirken literatürde geçen önceki araştırmalara ilişkin bilgilerden de bahsedilmektedir.

2.1. Evlilik ve Evlilik Doyumu Kavramı

Evlilikle ilgili alan yazına bakıldığında buna ilişkin pek çok açıklamanın getirildiği, çeşitli kuramların olduğu görülmektedir. Evliliğin tarihsel geçmişine baktığımızda yaklaşık M.Ö. iki bin yıllarında, Mısır’ da başladığı ve dört bin yıldan fazla bir geçmişe sahip olduğundan bahsedilmektedir. Evlilik barındırdığı kurallar ve ilkeler vesilesiyle bir kurum haline gelmiş, bu kurum süreç içerisinde toplumsal düzen, kültür, örf- adet ve neslin devamlılığını sağlayan bir rol üstlenmiştir. Bu yönüyle de devletler, halk ve dini kurumlarca kabul görüp sürekliliği sağlanmıştır (Yıldırım, 1993; akt. Canel, 2007).

Türk Medeni Kanunu (2001) evliliği, Aile Hukuku kapsamında 17 yaşını doldurma zorunluluğu olan; ayırt etme gücüne sahip, tıbbi bir sakınca oluşturmayacak şekilde herhangi bir akıl hastalığı olmayan; çocukların bakım, eğitim ve gözetimine dair yükümlülükleri olan; iki karşıt cinsten insanın birlikte yaşama suretiyle oluşturduğu, hukuki bir temele dayanan hayat ortaklığı şeklinde açıklar ve eşler arasındaki belli hak ve yükümlülüklerden oluşan bu bağı “evlilik birliği” şeklinde ifade eder. Medeni kanunun tanımıyla benzer olacak şekilde Özgüven (2000) ise evliliği kadın ve erkeğin evlat sahibi olmak, bir arada yaşamak ve ortak bir yaşamı paylaşma niyetiyle yaptığı bir “sözleşme” olarak tanımlar.

Evliliğin 4000 yılı aşkın süredir var olan bir kurum olması, şüphesiz ki tesadüf değildir. Bir olgunun yıllarca süregelmesi, bize bazı işlev ve fonksiyonlarının olduğunu düşündürmektedir. Bir araştırmaya göre (Lippitt, 2005) Batı kültürlerinde insanların çoğu 50 yaşına varmadan evlenmektedir. Dünyanın her yerinde, çeşitli kültürel özellik ve farklı toplumsal dinamiklere sahip olduğu halde tüm toplumlarda

ortak bir şekilde evliliğin var olması, yani evliliğin “evrensel” olması tam da bu sebeptendir. Kadın ve erkek evlilik ilişkisi içerisinde çift olarak beraber hareket eder; aynı evi paylaşır. Bunun sonucunda iki kişilik “psikolojik bir sistem” ortaya çıkmış olur. Buradan hareketle evlilikte toplumsal, fiziksel ve psikolojik gereksinimlerin tatmin edilmesi için bir araya gelindiği öne sürülmektedir (Gülerce, 1996).

Araştırmalara bütüncül bir pencereden bakıldığında mutlu evliliklerin bireylerin gerek bedensel gerekse ruhsal iyi olma haline katkıda bulunduğu görülmektedir. Bu anlamda evlilik doyumunun yüksek olması hem aile içerisindeki bireylerin işlevselliklerinin artırılması hem de çiftlerin aile dışındaki etkileşimlerine olan etkisinden ötürü önem kazanmaktadır (Fıfıloğlu, 1992). Bu da evlilik doyumunun önemini ortaya koymaktadır.

Evlilik gibi evlilik doyumuna dair de pek çok tanım görmek mümkün. Evlilik doyumuna dair en geniş çaplı çalışma olarak nitelendirilen Sokolski ve Hendrick (1999; akt. Demirli ve Kendir, 2016)’ in bu konuda yaptığı tanımın “liderlik yapan taraf, ailede kimin söz sahibi olduğu, maddi refah, cinsel doyum, iletişim şekli, duygu dışavurumu vb. “pek çok değişken içerdiği görülmektedir. Buna göre evlilik doyumunu, tüm bu bireysel özelliklerin sonucunda oluşan, bireylerin evliliklerinden memnun olma hali olarak nitelendirilmiştir.

Snyder (1979; akt. Pehlivanlı ve İkizer, 2020) buna ilişkin ilk kavramsallaştırmayı yapanlardan olup evlilik doyumunu cinsellik, olumsuz çocukluk öyküsü, rol yönelimi, çocuklara karşı yaklaşım, maddiyat, duygusal etkileşim, geleneksellik, birlikte zaman geçirme, çocuk bakımı gibi çok çeşitli değişkenlerle ilişkili, çok etkenli bir kavram olarak değerlendirmektedir. Evlilik doyumunun tanımıyla ilgili olarak çok basit bir tanımın yapılamayacağı ve dolayısıyla içerdiği değişkenlerin çeşitliliği sebebiyle literatürde çok çalışılan konulardan olduğu düşünülmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003). Tezer (1996)’ e göre evlilik doyumunu insanın sadece evlilik içi öznel yaşantısı için değil, yaşama dair doyumlarında da etkin bir rol oynamaktadır.

Evlilik yaşam doyumuna ilişkin araştırmalar incelendiğinde “evlilik doyumunu, evlilik uyumu, evlilik mutluluğu” gibi tabirlerin bazı durumlarda birbirlerinin yerine kullanıldığı gözlenmiştir. Yılmaz (2001; akt. Sığırcı, 2010). Evlilik doyumunu kapsamında literatür çalışmalarında dikkat çeken bir husus şu ki “doyum, tatmin ve mutluluk” kavramları iç içe geçmiş gibi görünmektedir. Bunun yanı sıra doyumun, sağlıklı evliliğe ilişkin araştırmalarda büyük önem arz ettiği düşünülmektedir

(Erdoğan, 2007). Burada karşımıza bir evliliğin sağlıklı yani mutlu ya da sağlıksız ve mutsuz olarak nitelendirilmesi için ne gibi özelliklere sahip olması gerektiğine ilişkin bir ayrım çıkmaktadır.

2.1.1. Sağlıklı ve Sağlıksız Evlilik

Ülkemizde evlilik söz konusu olunca sıkça duyduğumuz bir tabir olan “mürüvvetini görmek” tabirinin, sıklıkla ailelerin çocuklara ilişkin evlendirme görevini yerine getirmeye işaret ettiğinden ve bazı ailelerde toplumun oluşturduğu bu mahalle baskısından kurtulma amacıyla kurulan evliliklerden bahsedilmektedir. Burada yapılan evliliklere ilişkin olarak amacın bireylerin bir aile kurmanın ötesinde “çevreyi memnun etmek” olduğu, dolayısıyla da ortaya “sağlıksız” bir yapının çıktığından bahsedilmektedir (Salman ve Uzunboylu, 2011). Burada karşımıza bir evliliğin sağlıklı yani mutlu ya da sağlıksız ve mutsuz olarak nitelendirilmesi için ne gibi özelliklere sahip olması gerektiğine ilişkin bir ayrım çıkmaktadır. Bilimsel çalışmalar, karı kocanın birbiriyle iyi birer arkadaş olduğu, ortak amaçları, ortak paylaşımları ve birbirlerini karşılıklı olarak olduğu gibi kabul edip birbirine saygı duymanın var olduğu evlilikleri sağlıklı evlilik olarak tanımlamaktadır (Gottman ve Silver, 1999).

Bilimsel çalışmalar, karı kocanın birbiriyle iyi birer arkadaş olduğu, ortak amaçları, ortak paylaşımları ve birbirlerini karşılıklı olarak olduğu gibi kabul edip birbirine saygı duymanın var olduğu evlilikleri sağlıklı evlilik olarak tanımlamaktadır (Gottman ve Silver, 1999). Evliliğin fonksiyon veya amaçları arasında yer alan karı kocanın birbirine duygusal olarak yatırım yapması, birbirinin gereksinimlerini okuyup buna uygun karşılık verebilmesi evlilikte olması gereken temel koşullar olarak gösterilirken (Vaughan, 2001) birbirine karşı sorumluluk hisseden, birlikte zaman geçirmekten keyif alan , eşini sosyal yönlerden destekleyen ve aralarında sağlıklı, etkin bir iletişim bulunan çiftlerin evlilikleri “uyumlu” olarak nitelendirilmektedir (Çelik ve Tümkaya, 2012).

Psikoloji bilimine göre söz konusu insan olunca, konunun kompleksleştiği bilinmektedir. Evlilik ve evliliği etkileyen süreçleri anlamaya, yorumlamaya çalışan araştırmalar göstermektedir ki evli bireyler birbirlerinin salt davranış ve sözlerinden etkilenmemekte, ortada daha komplike bir süreç işlemektedir. Buradan hareketle uzmanlar son yıllarda çiftlerin eylem ve sözlerinden çok, bireyleri buna yönelten “biliş-duygu-davranış” sistematığının işlevini çözmeyi ve değişen kognitif parametreleri temel alarak evlilikleri sağlıklı bir zemine oturtmayı amaç haline

getirmiştir. Kişiden kişiye değişen bu kognitif değişkenler nelerdir diye bakacak olursak; “çiftlerin arasında var olan ilişkiye yönelik kurallar, beklentiler, inançlar, standartlar, karşısındakini algılama, karşılıklı etkileşim patternlerinin subjektif yorumlanması” bunlardan bazılarıdır (Noller, 2002; Reis, Fitzpatrick, 2002; akt. Canel, 2007). Buradaki işleyişten de anlaşıldığı üzere insanlar ilişkilerinde salt gördükleri davranış ya da işittikleri sözlere göre tavır almazlar. Burada şunu anlıyoruz ki aynı durum karşısında bireyler yaptıkları yorumlara bağlı olarak olumlu veya olumsuz farklı tepkiler verebilmektedir. Bu durum evlilik ilişkisi için de geçerlidir.

2.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Kavramı

Evlilik ve ailenin toplum için ne denli önemli yapılar olduğu ilgili araştırmalarla görülebilmektedir. Çocuk, doğduğu aile bünyesinde yetiştirilirken ilk mikro sosyal yapı olan aile içerisinde gelişir, olgunlaşır ve ileride içine atılacağı toplum için altyapı oluşturulur. (Erel ve Burman, 1995; akt. Üney, 2016). Çocukluğun erken dönemleri, gelişim açısından çok hassas bir öneme sahip olup bu süreçte gelişimi üzerinde de ailenin en kritik rolü oynadığı savunulmaktadır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Tam da bu sebepten ötürü ailenin çocuk üzerindeki etkisine ilişkin hususlar, araştırmacıların odak noktası olmuştur.

Dünyaya gözümüzü açtıktan sonra ilk muhataplarımız ebeveynlerimizdir. Çocuğun içerisine doğduğu aile, anne babanın davranış ve tutumları çocuğun karakter yapısı ve kişiler arası ilişkilerine yön vermesinden ötürü büyük öneme sahiptir. Çocuğun ailesinden aldıkları doğrultuda çevreyle etkileşime gireceğinden sağlıklı kişilik yapıları, sağlıklı birey dolayısıyla da sağlıklı nesillerin oluşumu üzerinde ailenin sahip olduğu rolün büyük olduğu görülmektedir (Yaprak, 2007).

Çocuğun yaşlılarıyla kurulacak ilişkilerinin ilk örneklerini kurması, bunun devamlılığın sağlayabilmesine ilişkin temel toplumsal yetenekleri edinmesinde ailenin rolü büyüktür (Vairami ve Voria, 2007; akt. Üney, 2016). Buradan bakıldığında aile ortamı toplumsal ilişki patternlerine ilk adım, makro ortam olan toplumun mikro sahası olarak ilişki kurmaya dair becerilerin kazanıldığı ilk sosyal yapı olarak değerlendirilebilir. Bu da çocuğun yetişkinlik yaşamında ailenin oynadığı temel rolün önemine dair bize ipucu vermektedir. Tüm bunları birleştirildiğinde, çocuğun yaşama atılma öncesi temel bilgi kaynağı olan aileyi referans aldığı; olay ve çatışmaların çözümüne ilişkin bir çerçeve oluşturduğu söylenebilir. Şüphesiz ki bu etkilenme ve örnek alma en temel sosyal ilişkilerle sınırlı değildir. İlk olarak akran ilişkileriyle

başlayan alt yapının, süreç içerisinde özel hayata dair davranış ve tutumlara kadar evrilerek evliliğe ilişkin kararlarımıza kadar uzantı oluşturduğu görülmektedir.

Bireyler eş seçerken kendilerine benzer veya farklı özellikteki kişileri çekici bulabilirler. Evlilikte eş seçimi veya romantik ilişkilerde eş/ partner seçimi perspektifinde değerlendirdiğimizde “algılanan ebeveyn ilişkisi” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Çelik ve Öziş (2016), bireyin kendisi hariç ebeveynlerine yakın özellikteki kişilerden de etkilenebileceklerinden bahsetmektedir. Tüm bunları birleştirdiğimizde “algılanan ebeveyn ilişkisi” kavramına tanım getirdiğimizde karşımıza Tetik (2018)’ in çalışmasında “çocuğun anne ve babası arasındaki etkileşimleri gözlemlemesi ve anlamlandırması ile ilgili olduğu düşünülen bir kavram” olarak tanımlamasının yanı sıra Çelik ve Öziş (2016)’in bireylerin anne ve babalarının eşiyle ilişkisinde sergiledikleri davranış şekillerine yön veren anlayış ve ilişki tutumlarına (*otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı*) dönük algıları şeklinde betimlediği görülmektedir.

Kaiser'e (2016)' ya göre bireyler romantik ilişkileri ve evleneceği bireylerin seçiminde ailelerinden etkilenmekte ve bu etki uzun bir zaman dilimi boyunca eş seçimi gibi evlilik üzerinde de etkili olmaya devam etmektedir.

Yakın ilişkilerde seçilen partnerin karşı cins ebeveynine benzer seçilmesi haricinde bireylerin evleneceği bireylere ilişkin yaklaşımı da benzer bir paralellik göstermektedir. Kılıç (2017; akt. Tetik, 2018) eş seçimine dair ilginç bir fikir öne sürmektedir. Bireylerin evleneceği bireylere ilişkin seçimlerinde anne babasına ait olumlu özelliklerin yanı sıra beğenilmeyen özelliklerinin de seçimde etkili olduğu, burada gözlemlenen her iki tip özelliğin de baz alınma olasılığına vurgu yapılmaktadır. Burada ilginç olan bireyin karşı cins ebeveynine benzeyen kişilerde sevilen özelliklerin tek başına belirleyici olmadığı, esas olarak yetiştiği ortamda görüp gözlemlediği, dolayısıyla da anne babasından aşına olduğu ilişki şekline benzer bir ilişki yaşama yönelimi sergilemesidir. Bu sürece dair iki açıklama getirilmiştir. Bunlardan ilkinde literatürde de vurgulandığı gibi bireyin aşına olup en iyi tanıdığı ilişkinin onu yetiştiren ailesinin ilişki patterni olmasıdır. Diğer gerekçe ise bireyler erken çocukluk döneminde ebeveynlerinde sevmediği özelliklerinden olumsuz etkilenirler ve o dönemde bir olumsuzluğu nötrleyemezler. Yetişkinlik döneminde işte tam da bunu düzeltme amacıyla onları olumsuz etkileyen ebeveynlerine benzeyen kişilerle evlenebilecekleri belirtilmektedir. Literatürde bahsi geçen bu tespitin klinik

pratikte yansıyan şekline baktığımızda psikoterapi gelen bazı danışanlarda babasında şiddet eğilimi olan bir kadının eşiyle olan geliş öyküsüne baktığımızda da yine şiddet yanlısı bir koca figürü olduğu durumlar görülebilmektedir.

Öne sürülen bu tespitlerin dayandığı açıklama ve kuramlara değinildiğinde algılanan ebeveyn ilişki tutumu kavramının bu çalışma için öneminin görülmesi açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2.1. Algılanan Ebeveyn İlişkisiyle İlgili Kuram ve Açıklamalar

Ebeveyn-çocuk etkileşimine dönük olarak Walsh (1968) yaptığı araştırmaya göre bir bireyin nasıl bir karakter yapısına sahip olacağı ve gelişimsel özellikleri üzerinde ebeveynlerinin evlilik yaşamlarının özellikleri ve çocuk büyümeye ilişkin tutumlarının büyük rol oynadığını ileri sürmektedir. Bu anlamda hem fiziksel hem de ruhsal anlamda sağlıklı gelişim sergileyen bir çocuğun yetişmesi için ailedeki "psikolojik atmosfer" kritik bir önem taşır. Darling ve Steinberg (1993; akt. Sümer ve diğerleri, 2010)' e göre bu atmosferin içeriğini ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye dair "temel değerleri, tutum ve davranışları" oluşturmaktadır.

Literatürde evlenmek üzere seçilen kişinin anne babamıza benzer oluşuna göre evliliğimizden doyum almamızın değişebileceği hatta evlenmek üzere eş seçimimizde bile ebeveynlerimize benzerlik arayışımız olabileceğine dair görüşler (Geher, 2000; Kılıç, 2017) den bahsedilmektedir. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde çalışmadaki temel dinamiklerden de olan "Algılanan ebeveyn ilişkisi", diğer bir deyişle bireyin "Ebeveynine dönük ilişki tutumu algısı" veya "Ebeveynlerde gözlenen ilişki tutumu" (Öziş, 2016) kavramı üzerinde durulması gereken kritik bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Literatürdeki tüm bu araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde "Algılanan ebeveyn ilişkisi" nin tanımı ve temellerine dair belli bir çalışma olmayıp kavramın "Eş seçimi, örnek alma, benzerlik, genetik miras, evrim ve bağlanma teorileriyle" ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu sebeple, bu kavram bireylerin eş seçiminde etkili faktörlerin çerçevesinde ele alınıp buna ilişkin farklı kuram ve yaklaşımlarla konuya açıklık getirilmeye çalışılacaktır.

2.2.1.1. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuramın öncüsü olan Freud (1927; akt. Roithmayer, 2011), teorisinde eş seçimiyle ilişkili olarak bireylerin duygusal partnerlerini, karşı cins ebeveynleriyle benzer olup olmadığına bağlı olarak seçtiklerini varsaymaktadır. Bunu da bireylerin erken çocukluk dönemi tecrübelerine dayandırmaktadır. Buna göre erken çocukluk yaşantıları, yetişkinlikteki deneyim ve davranışları etkilemektedir.

Geher (2000) tarafından yapılan çalışmada Freud' (1927) un "Psikanalitik Eş Seçimi Teorisi", bireylerin karşı cinsten ebeveynlerine benzeyen kişileri romantik ilişkilerde partner olarak seçmesine dayanması yönüyle incelemek istemiştir. Bu kavram bireylerin eş seçimine öncülük eden gerçek bir olgu olarak ele alınmanın yanı sıra bireylerin anne babaları ve partnerlerini kavramsallaştırmalarıyla ilgili algılanan bir kavram olarak da irdelenmiştir. Araştırma sonucunda çalışmada tanımlanan sekiz kişilik değişkeninden dördü için bireylerin partnerlerini karşı cins ebeveynlerine benzer şekilde puanladığı görülmüştür. Romantik ilişkiden alınan doyumun da partnerlerin ebeveynlerle benzer algılamaları düzeyiyle anlamlı şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Burada Geher (2000) 'in bireylerin eş seçimiyle ebeveynlere benzerlik arasındaki ilişki; bireylerin kendi evliliğinden doyum alması üzerinde eşinin ebeveynlerinden birine benzer oluşuna dair tespitlerini Freud (1927) 'un kuramına dayandırdığı görülmektedir

Psikanalitik kuram, eş seçimine ilişkin açıklama getiren en eski kuram olarak değerlendirilmektedir. Buna göre Freud eş seçiminde bireylerin psikoseksüel gelişim evrelerinden fallik döneme fiksasyon yaşanmasının önemli bir etkisi olduğu belirtilmektedir. Bu kuram, kadınların babalarına, erkeklerin ise annelerine benzeyen kişilerle duygusal ilişki kurma, evlenme eğilimi olduğunu öne sürmektedir (Parsons, 1997; akt. Keldal, 2015). Burada görüldüğü üzere Freud' un Psikoseksüel gelişim evrelerinden fallik dönem önemli rol oynadığından bu gelişim evresinin özelliklerinin bilinmesi büyük önem arz etmektedir.

Eş seçimine ilişkin bahsi geçen çalışmaların yanı sıra, Freud' un büyük yankı getiren görüşlerinden biri olarak fallik evrenin öneminden bahsedilmekte ve gelişimin 3-6 yaş aralığına denk geldiği düşünülmektedir (Freud, 1949). Bu evrede çocuğun, karşı cins ebeveynine cinsel ilgi duyduğunu iddia etmektedir. Bu dönemin en önemli özelliği olarak "Ödipus kompleksi" olarak geçen süreç ön plana çıkarılmaktadır. Bu aşamanın temel noktası olarak aynı cinsten ebeveyniyle "rekabet" etmesi ve karşı cins

ebeveynine (Oidipus kompleksi) bilinçdışı olarak cinsel ilgi duymasındır. Çocuklukta yaşanan bu durum, bireylerin sonraki yaşamlarında karşı cins ebeveynlerine benzer partnerler seçmeleri şeklinde kendini göstermektedir (Roithmayer, 2011). Freud' un öne sürdüğü "Oedipus karmaşası" da denilen bu aşamada kız çocuğunun babasına aşık olduğu (Elektra Kompleksi), erkek çocuğun ise anneye aşık olduğu (Ödip kompleksi) öne sürülmektedir (Snowden, 2011). Tüm bunlar göz önüne alındığında eş seçimindeki ebeveyn- eş benzerliği açısından bakıldığında odipus kompleksinin önemli rol oynadığı görülmektedir.

Pines (2010) yaşanan oedipus karmaşasının çözümlenmesi için çocuğun hem cinsi ebeveyniyle özdeşleşmesi (kız çocuğun anneye, erkek çocuğun ise babayla kendini özdeşleştirilmesi) gerektiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda erkekler evlenecekleri kişiyi seçerken anneye benzeyen bireyleri, kız çocukları evlenecekleri kişiyi seçerken babalarına benzeyen bireyleri seçme eğilimi göstermektedir. Temel çıkış noktası, çocuklukta fallik dönemde anne ya da babaya duyulan hislerin, yetişkinlik yaşamında karşı cins olan eş adayına duyularak, çocuklukta bu aşkın yeniden bulunmasıdır. Oidipus karmaşası bu dönemde sağlıklı bir şekilde çözümlenemediği durumda ilk aşk nesnesine fiksasyon (saplantı) oluşacağı öne sürülmektedir. Buradan hareketle toplumda yaygın bir söylem olan "Aşkın gözü kör müdür" sorusuna Pines 'hayır' olarak yanıt vermiştir. Aşık olurken veya eş seçerken tesadüfi hareket edilmediği aksine bilinçdışı veya bilinçli şekillerde ancak aşık olunacak kişinin birey tarafından seçildiği, çeşitli araştırma ve kuramların bu fikrini desteklediği savunulmaktadır.

2.2.1.2. Evrimsel Kuram

Kuramın temelinde Darwin'in (2008) "türlerin evrimi" konusundaki araştırmalar yatmaktadır. Bu kurama göre türler rastgele değil, doğadaki değişiklik ve özelliklere ayak uydurma becerisini gösterebilmeleri ölçütünde ayakta kalıp doğal olarak seçilmekte ve dolayısıyla da devamlılığını sağlayabilmektedir.

Kaiser (2016) bireyin evlenirken "eş seçim kriterleri" konusunda yardımcı olması beklenen ölçütlerin, sağlıklı partnerlerin belirlenmesi için, kültürden bağımsız biçimde genetik olarak belirlendiğinden bahseder. Kadınların seçimi aşamasında erkeklerin bel- kalça oranı veya belirgin göğüslere (yüksek doğurganlık seviyesine işaret eder) sahip olunmasını beklemesi; kadınların ise erkekte geniş omuzlar ve belirgin yüz

hatlarına (yüksek testesteron düzeyi ve dolayısıyla da güçlü bir bağışıklığın işaretçisi olarak algılanır) sahip olması bu ölçütlere örnek olarak verilmektedir.

Buss (1994) kendilerinden önce yaşayan atalarının nesillerini devam ettirmelerine kaynaklık eden “çiftleşme stratejilerini” modern insanın miras aldığını ve bu günlere de bu stratejilerle gelebildiğini öne sürmektedir. Araştırmasında aynı zamanda diğer pek çok araştırmada da belirtildiği gibi, çiftleşme söz konusu olduğunda cinsiyete göre kadın ve erkeğin eş seçiminde farklı kriterlere sahip olduğuna değinmektedir. Buna göre erkeklerin temel önceliği kadının doğurganlığına ilişkin avantaj sayılan fiziki özelliklere (meme ve büyük kalça yapısı) sahip olması iken kadınların ise temel önceliği maddi güç ve yaşamsal refah beklentisi şeklinde belirtilmiştir.

Hamilton ve Maynar- Smith (1964; akt. Roithmayer, 2011) in öne sürdüğü “Fitness Teorisi”, birbirine belirgin bir şekilde benzeyen eşlerin, genlerinin de benzerlik gösterdiğine ilişkin görüşü desteklemektedir. Bu teori, bireylerin davranışlarının devamlılığını sağlayan genlerin hayatta kalması, sonraki nesillere aktarılmasına ilişkin istekleriyle de örtüşmektedir. Buradan hareketle Evrim teorisine göre bireylerin anne babalarına benzer kişileri eş olarak seçme eğilimi, bireyin genlerini sonraki kuşaklara aktarabilme gayesinden ileri geldiği öne sürülmektedir (Hamilton ve Maynar- Smith, 1964).

2.2.1.3. Bağlanma Kuramı

Kuramın öncüsü Bowlby (1969) laboratuvar ortamında bebeklerle gerçekleştirdiği çalışmalar sonucunda edindiği bilgi ve gözlemler sonucunda bu kuramı oluşturmuştur. Buna göre Bowlby, bu çalışmalar esnasında annesinin ortamdaki ayrılığında tekrar geri geleceğini, onunla tekrardan ilgilenip seveceğini bilen bebeklerin çok kısa da olsa ayrılık sürecinde bu stresle başa çıkabilirken, annelerinin geri döneceğine ilişkin kaygı duyan bebeklerin ise bununla başa çıkmakta zorlandığını ve diğer bebeklere nazaran daha fazla tepki gösterdiğini gözlemlemiştir. Temel bakım veren bireyle güçlü bir ilişkisi olan bebekler ayrılığı daha sakin karşılarken diğer bebeklerin bununla baş edemediğini ortaya koymuştur (Çelik, 2009). Burada "Bağlanma" kavramının ortaya çıktığı görülmektedir. Buna göre bebeğin kendisine temel bakım veren kişiyle oluşturduğu, temel ihtiyaçlarının karşılanıp tehlike karşısında korunmasını içeren bir kavramı temsil etmektedir. Bunun yanı sıra bağlanma doğumdan itibaren başlayıp tüm

yaşamı boyunca devam edip hayatını etkileyen bir "süreç" olarak nitelendirilmektedir (İlericiler, 2015).

Bowlby (1969) 'ın kuramı, erken yaşlarda bakım veren kişiyle kurulan ilişkinin, yetişkinlik döneminde kurulan ilişkilerdeki bağlanma türünü etkilemesine dayanmaktadır. Bowlby, ebeveynlerle oluşturulan bağlanma niteliğinin, bireyin tüm yaşamı süresince nispeten istikrarlı bir şekilde devam edeceği savunmakta ve bireylerin ebeveynleriyle bağlanma geçmişine bağlı olacak şekilde *güvenli bağlanma*, *güvensiz kaçınmacı* ve *güvensiz kaygılı bağlanma* olarak üç farklı bağlanma stili geliştirdiğinden bahsetmektedir (Roithmayer, 2011). Buna göre kişinin eş seçiminde anne veya babasıyla kurduğu bağlanma şeklinin etkili olduğunu belirtmektedir. Bir örnek verecek olursak, erken çocukluk döneminde kaygılı/ kararsız bağlanma şekli oluşturan bireylerin yetişkinlik yaşamında özel hayatlarında partnerlerine de güvenmedikleri görülmektedir. İlişkilerinde ise karşısındakine yapışkan ve aşırı kıskanç bir tarzda yaklaştığı ifade edilmektedir (Erdoğan,2007).

Psikanalitik teori gibi bağlanma teorisinin de temelindeki görüşe göre çocukluk dönemindeki temel bakım veren bireylerle olan ilişki, bireylerin yetişkinlikteki davranış kalıplarına da temel oluşturmaktadır (Roithmayer, 2011).

Burada karşımıza çıkan başka bir kavram da "Bağlanma figürü"dür. Bowlby ve Ainsworth yaptıkları çalışmalar sonrasında bebeklerin doğum sonrası tüm bağlanma eylem ve gereksinimlerini yönelttikleri, yakınlık kurmak istediği ve uzak kaldıklarında buna karşı geldikleri kişiler olduğunu, bu kişiyi de kendilerinin belirlediklerini saptamışlardır. İşte bu kişiler bağlanma figürü olarak nitelendirilmektedir. Bu durumun bebekliğin altıncı ve yedinci aylarında yaşandığı vurgulanmaktadır (Bowlby, 2012; akt. Baltacıoğlu, 2016). Bağlanma kuramına göre yaşamın erken dönemlerinde temel bağlanma figürü olan anneye oluşturulan bağlanma türü, yetişkinlik yaşamında diğer insanlarla olan bağa da genellenebildiğinden çok önemli bir rol oynamaktadır (Tan, 2016).

2.2.1.4. Sosyal- Bilişsel Öğrenme Kuramı

Sosyal Öğrenme Kuramı, öğrenme kuramından yola çıkılarak ortaya çıkmış bir kuramdır. Bu kuram bireylerin tutum ve eylemlerinin "gözlem" yoluyla öğrenilebileceğini iddia etmektedir. Kuram, Albert Bandura (1977; akt. Dökmen, 2014) tarafından geliştirilmiştir. Sosyal öğrenme kuramında, çocuğa anne baba

tarafından uygulanan disiplin ve ebeveynlerin ebeveynlik tutumları, bu kontrol davranışlarının çocuk tarafından nasıl algılandığı önemli bir yere sahiptir. Anne babaların çocuğun davranışlarını neden onaylayıp neden onaylamadığına ilişkin gerekli açıklamayı yapması, çocuğun ebeveynlerini anlaması, dolayısıyla da yapacağı davranışın sonuçlarını kestirebilmesine yardımcı olur. Bunun da korkudan değil, anne ve baba istediği için değil, davranışın yapılması veya yapılmaması gerektiğine ilişkin çocukta bir otokontrol mekanizması geliştireceği söylenebilir (Arı ve Seçer, 2002 ; akt. Yalçın, 2010).

Psikanalitik kuramdan farklı olarak bu kuramda çocuklara cinsiyet rollerine uygun olacak şekilde iki yöntemle davranışlar kazandırılmaktadır. Buna göre ilk şekilde çocuk, kendi cinsiyetiyle uyumlu davranışlar gösterdiğinde “ödül” le pekiştirilir veya uygun olmayan davranışlar gösterdiğinde cezalandırılır. Diğer şekilde ise çocuk gözlemler ve model alarak kendisine uygun cinsiyet rollerini edinir (Bern, 1983; akt. Keldal, 2015).

Buradan hareketle kurama göre iki öğrenme süreci olduğu görülmektedir:

- a) *Model alarak öğrenme*: Anne-baba veya çevredeki kişiler gözlemlenerek taklit edilmektedir. Genel olarak kızlar annelerini, erkekler ise babalarını model almaktadır.
- b) *Edimsel koşullanma ile öğrenme*: Pekiştirilerek ve mükafatlandırılarak öğrenilen davranışların gelecekte tekrarlanmasıdır (Kaplan,2016; akt. Tetik, 2018).

Daha önce literatür çalışmalarında da bahsedildiği gibi bireyin yaşama dair ilk muhatapları anne babası olduğundan ilk öğrenme ortamı da ebeveynleridir. Dolayısıyla da ilk bilgi edinimleri anne babasıyla oluşmaktadır. Çocuk, ebeveynlerinin eylem ve tutumlarını gözlem yoluyla öğrenir ve bunları kendi yaşamında kullanabilmektedir (Karadağ, 2015). Kuramda altı çizilen noktalardan biri şudur ki; burada rollerin kazandırılmasında bilinçli olarak davranışların teşvik edilmesi şart değildir. Anlaşıldığı üzere ailenin çocuğunun davranışlarını isteği doğrultusunda pekiştirmesi her zaman isteyerek veya bilinçli olmayabilir (Wharton, 2005; akt. Keldal, 2015).

2.2.2. Ebeveynler ve Eşler Arasındaki Benzerlikler

Çalışmanın gerek kavramsal açıklamalar gerekse kuramsal çerçeveden açıklamaları göz önünde bulundurulduğunda bireyin yetişkinlik döneminde kurduğu romantik ilişkileri üzerinde ebeveynlerinin evliliğinin büyük etkisi olduğu bilinen bir husustur.

Anne babanın, çocukların evlilik yaşamı üzerindeki birincil etkisi öncelikle eş seçiminde kendini göstermekle beraber bireyin eş adayına karşı düşünceleri, ilişki tutumları, duygusal yakınlık ve ilişkinin niteliği gibi pek çok konuda kendini göstermektedir. Dolayısıyla da ebeveynlere benzeyen kişilerle birlikte bulunduğu ve bu benzerliklerin fiziksel özellikler ve karakter özellikleri olmak üzere iki boyutu olduğundan bahsedilmektedir (Öziş, 2016).

2.2.2.1. Fiziksel Benzerlik

Ebeveyn-eş benzerliğine açıklık getirmek için bazı çalışmalar yürütülmüştür. Ebeveynlerin özellikleri yüz yapılarının, çocukları için eş seçiminde önemli bir etken olduğu öne sürülmektedir. Alvarez ve Jaffe (2004; akt. Roithmayer, 2011) in bu konuya ilişkin getirdiği yakın tarihteki SSL (Self- Seeking- Like) hipotezi açıklaması göze çarpmaktadır. Burada özellikle yüz özelliklerine atıfta bulunulduğu dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin yüzlerinde bir iz bırakma süreci olduğu varsayılmaktadır. Ebeveynlerin yüzleri güveni temsil etmekte ve buna bağlı olarak bir çekicilik fikri gelişmektedir. Dolayısıyla da bunun ilerleyen zamanlarda partner seçimine etki edeceği düşünülmektedir. Burada çarpıcı olan başka bir nokta da, yüz hatlarının kalıtsal olması, bunun sonucu olarak da çocuğun ebeveynlerine benzemesi, sonuç olarak da eşlerin de birbirine benzemesine yol açmasıdır.

Macar psikolog Berezkei ve ekibi (Berezkei vd., 2002) 318 kadın ve erkek katılımcıyla bilimsel bir çalışma yürütmüştür. Yapılan çalışmada ölçüm yapmada yüz, 14 farklı kısma ayrılmıştır. Çalışma sonunda da eşlerin ve ebeveynlerin yüz hatları arasında benzerlikler olduğu saptanmıştır. Bu işlem sonunda bireylerin anne babalarıyla, partnerlerinin yüz özellikleri arasında belirgin bir benzerlik olduğu görülmüştür. Buna göre kadınların partnerleriyle babalarının özellikle yüzün orta kısmında ‘gözler arasındaki mesafe ile burnun uzunluk ve genişliğinde’ belirgin iken erkeklerde anne ve partnerin yüzleri özellikle ‘yüzün alt kısmında, ağız çevresinde ve çene genişliğinde’ benzer olduğu görülmüştür.

Başka bir çalışmada ise ebeveynleri yaşlı olan bireylerin romantik ilişkilerinde kendilerinden yaşça büyük olanlardan hoşlandıkları görülürken, ebeveynleri genç olan bireylerin ise kendilerinden genç yüz hatlarına sahip karşı cinslerden hoşlandığı görülmüştür. Burada da dikkat çekici olan benzerlik alanı olarak ebeveynin göz ve saç renginin belirleyici olduğu belirtilmektedir (Roithmayer,2011; akt. Öziş, 2016).

2.2.2.2. Kişilik Özelliklerindeki Benzerlik

Yapılan çalışmalar bireyin eş seçiminde ebeveynleriyle eş adayının fiziksel özelliklerindeki ortak noktalara ek olarak karakter, kişilik yapısının da etkili olduğunu tespit etmiştir. Ancak buna ilişkin alan yazında daha az çalışma olduğu görülmektedir. Roithmayer (2011) kadınların eş seçerken karşı cins ebeveynleri olan babalarına benzeyen bireylere yönelik yönelmediklerine ilişkin sadece 132 kadınla yürüttüğü araştırmasında temel hedef olan “baba ve eş” arasında pek çok etken çerçevesinde herhangi bir benzerlik olup olmadığı sorusuna yanıt aramıştır. Bunun sonucunda “vicdanlılık, açıklık, hoşgörü ve nevroitiklik” açısından kadınların duygusal partnerleri ve babaları açısından benzerlik olduğu görülmüştür.

Jedlicka (1984), karışık etnik kökenlere sahip evli Hawaii bireyler üzerinde yaptığı çalışmasında, kadın ve erkeklerin, karşı cinsten ebeveynlerinin etnik grubuyla evlenme olasılığının, hem cinsi ebeveyni ile olasılığından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Geher (2003; akt. Roithmayer, 2011) de bunun etkilerini incelemiştir. Buna göre yaptığı çalışmasında “nevroitiklik, dışa dönüklük, deneyime açıklık, hoşgörü ve vicdanlılık” faktörlerini içeren anketler kadın ve erkek katılımcılara verilmiştir. Aynı zamanda araştırmaya katılanlara, eşleriyle olan bağın niteliği ve ilişki doyumları da sorulmuştur. Ebeveynler ve partnerler arasında deneyime açıklık, hoşgörü, nevroitiklik ve bağın kalitesi açısından benzerlik olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, bireylerin eşleri ve karşı cinsten ebeveyn arasında bir benzerlik algılamaları taktirde çift ilişkilerine girdiğinin bir göstergesidir. Bu da Freud’ un teorisini doğrulayan bir sonuçtur.

2.2.3. Kuşaklararası Aktarım

Boşanmanın nesilden nesle aktarıldığına ilişkin yapılan boylamsal çalışmaya göre boşanmanın, özellikle her iki eşin de ailesinin dağıldığını deneyimlemiş olmasının boşanma riskini arttırdığından bahseder. Kuşaklararası aktarım anlayışına göre bireyler evliliklerindeki sorunlu tutum ve davranışlarını çocuklarına aktarır.

Ebeveynlerinden aktarılan sorunlu yaklaşımları örnek alan çocuk ise bunu öğrenerek kendi yaşamındaki pek çok ilişki sahasına taşır. Bu modele göre anne babası ayrılmış olan çocukların, ebeveynlerinin olumsuz veya çelişkili davranış şekillerini model alıp boşanmayı "problemlili ilişkilerde çözüm yolu" olarak değerlendirmektedir. Boşanmış aile ortamında bireyler sıklıkla davranışsal sorunlar, iletişimde kopukluk vs gibi durumlar içerisine girmektedir. Bu ortamda büyüyen çocuklar da dolayısıyla sağlıklı ve etkin iletişim şekillerine ilişkin fikir sahibi olamadıklarından tıpkı ailelerinin yaşadığı benzer sorunları bu kez kendileri de evliliklerinde yaşarlar (Amato, 1996).

Eric Berne (1961; akt. Dökmen, 1985) kişilik teorisi ve bu teoriye dayanan psikoterapi yaklaşımı olan Transaksiyonel Analiz' in kurucusudur. Benlik durumlarına ilişkin yaklaşımına bakıldığında insanların anne babalarının etkisiyle meydana getirdiğinden bahseder. Ebeveynlerinden etkilenecek oluşturduğu bu benlik durumlarının bireyin yetişkinlikte kendisi anne baba olduğu zaman nasıl davranacağı üzerinde belirleyici olduğunu, yeni olay ve durumlar karşısında kişiye rehberlik edeceğinden dolayısıyla da bireyin yaşantısında önemli bir yere sahip olduğunu belirtir. Öyle ki birey ebeveynleriyle sağlıklı bir etkileşim kuramamış kişilerin ebeveyn olduğunda kendisinin bu rolü yerine getirmekte zorlanacağını belirtir. "Anababa benlik durumu" nun kuşaklar arası kültürel aktarımı da meydana getirdiğinden, bu sayede birey karşılaştığı yeni durumlar karşısında sürekli yeni kararlar almak yerine daha önce anne babasının deneyip uyguladığı davranışlarla işini kolaylaştırdığından bahsedilmektedir.

Aile içi dinamiklerin çocuklar üzerindeki başka bir etkisi de erken çocukluk döneminde ebeveynleri arasında sıklıkla problem yaşanması, çatışmalı ilişkilerin varlığı gibi durumlarda gençlerde "cinsel kimlik gelişimi" nin olumsuz etkilendiği görülmektedir. Bazı bireylerde ilerleyen dönemlerde aşırı cinsel ilişki yaşama eğilimi olabileceği belirtilmektedir. Öz annesiyle veya öz ailesiyle büyümeyen kız çocuklarında ise ergenliğe erken dönemde girilerek regl zamanının erken bir yaşta başlayabileceği öne sürülmektedir. Bahsi geçen bu durumların nedenlerine ilişkin olarak bireyi sarsan olaylar sebebiyle duygusal bağlılığın oluşmaması açıklamasının yapıldığı görülmektedir (Stechauer, 2012; akt. Öziş,2016)

2.3. Anne Baba Tutum Biçimleri

Bağımsız bir bilim dalı olduktan sonra Psikolojinin en yaygın incelediği unsurlardan biri, anne babaların çocukları üzerinde sahip oldukları etkidir. Bununla ilişkili olarak ebeveynlerin kendilerine ait *değer ve inanç sistemlerini* diğer nesillere aktarılması

konusunda garanti altına alan bir çocuk yetiştirme stili izledikleri düşünülmektedir. Tüm bu sürecin de “Sosyalizasyon” olarak adlandırıldığı görülmektedir (Sümer ve diğerleri, 2010).

Anne baba tutumlarıyla ilgili olarak Yavuzer (2008) ebeveynlerin evlatlarının psikososyal gelişimleri üzerinde etkileri olduğunu belirtmiş, toplumsal çevrelerinde kurdukları ilişkiler ve bu ilişkiler esnasında karşılaştıkları sorunlara dair çözüm geliştirmeleri konusunda onlara destek olmadaki rollerinin önemine değinmiştir.

Çelik ve Öziş (2016)'e göre ebeveynlerimizin evliliklerinin sahip olduğu özellikler, ilişkilerinin kalitesi bizim hem ruhsallığımızın korunması, ebeveynlerimizle aramızdaki ilişkinin güçlendirilmesinde kritik bir rol almaktadır. Çünkü ebeveynlerle çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı veya sağlıklı oluşunda aile ortamının çok önemli bir köprü görevi gördüğü bilinmektedir.

Ebeveynlerin evlilik ilişkileri içerisinde birbirlerine yaklaşım şekilleri ve tutumlarına dair geliştirilen birebir açıklama ve buna dair geliştirilen birebir kuramların, bu araştırmanın başında da belirtildiği üzere literatürde mevcut değildir. Bu sebeple ebeveynlerin birbirleriyle ilişkilerinde izledikleri tutum tarzları literatürdeki mevcut bilgiler ışığında “Ebeveynlerin çocuklara yönelik tutumları” üzerinden açıklanıp sınıflamalar bu çerçeveden ele alınmaktadır. Alan yazında anne baba tutumlarının çok çeşitli kategorizasyonu olduğu görülmektedir.

Bunun yanı sıra ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olarak bugün genel itibarıyla kullanılan ebeveynlik tarzlarına ilişkin ilk sistematik çalışmaların Baumrind ‘le başladığı, onun oluşturduğu yapının geliştirildiği ve günümüzde de onun ebeveyn tarzlarının sınıflandırılmasına ilişkin sınıflamalarından yararlanıldığından bahsedilmektedir (Biricik, 2011; akt. Yalnız, 2014)

Bu çalışmada anne babaların tutumlarını ölçmek amacıyla kullanılan Algılanan Ebeveyn İlişki Tutum Ölçeğinde anne babaların tutumlarına ilişkin beş faktör tanımlanmıştır (Çelik ve Öziş, 2016). Buna göre evli bireylerin algıladıkları anne baba tutumları beş başlık altında incelenecektir. Bunlar;

- Otoriter (Yetkeci) Anne Baba Tutumu
- Koruyucu Anne Baba Tutumu
- Demokratik (Dengeli) Anne Baba Tutumu
- İlgisiz Anne Baba Tutumu

- Bağımlı Anne Baba Tutumu

2.3.1. Otoriter (Yetkeci) Anne Baba Tutumu

Bu ebeveynlik tarzında çocuğa sert bir şekilde disiplin kuralları uygulanır, çocuk duygusal olarak yeterince duygusal yakınlık, sevgi ve destek görmeden büyütülür. Bu ortamda büyütülen çocuklar aileleri tarafından mükemmeliyetçi bir beklentiyle “yüksek standartlar” konularak yetiştirilir ve çocuktan anne babaya koşulsuz “itaat” beklenir (Sümer ve diğerleri, 2010).

Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocukların kendi istek ve taleplerini koşulsuz, “tartışmasız, sorgulamadan” yerine getirmesini ister, çocuğa söz hakkı vermeyi pek tercih etmezler. Çocuklarıyla duygusal yakınlık içeren bir ilişki yerine “mesafeli” bir ilişki kurma eğilimi gösterirler. Çünkü onlar çocukları için her şeyin en iyisi ve doğrusunu kendilerinin bildiğini düşündüğünden çocukların tercihlerini sormanın bir ehemmiyeti yoktur (Güngör, 2002; Karasan, 2015). Bu aile ortamında sevgi bile çocuk anne babanın istediği şekilde davrandığı taktirde gösterilir yani koşulsuz değil şartlı bir sevgi gösterimi vardır. Sevgi bir pekiştirme görevi görür. Gereğinden fazla kontrol ve özen gösterilmesinin çocukta hangi olumsuzlukları ortaya çıkardığına bakıldığında bağımlı, düşük özgüvene sahip bireylerin oluşmasına yol açtığı görülmektedir (Yavuzer, 1994).

Yapılan başka araştırmalarda bu tarz aile ortamında yetişen çocuklarda “düşük özsaygı ve yüksek kaygı” gibi kişilikle ilgili sorunlara zemin oluşturduğunu, aile içerisinde hissedilen yoğun hükmetme sebebiyle diğer ilişkilerinde de karşı taraftan sürekli onay bekleyen bir tarz geliştirdiklerini dolayısıyla da bazı psikolojik sorunlar yaşayabileceklerini göstermiştir (Sümer ve diğerleri, 2010).

Kulaksızoğlu (2004)’ na göre bu tutum tarzına sahip ebeveynler temel beklentileri olan itaati göstermeyen çocuklarına “fiziki ceza” verir ve eğer beklendik davranışlar sergilenmezse de çocuk ödüllendirilmez. Halk arasında bilindik bir kavram olan “şımarmasın” endişesiyle çocuğa sevgi belli edilmez, duygular dile getirilmez. Buna bağlı olarak da çocuk onay ve kabul görmek için duygu ve düşüncelerini bastırır, “dışlanma ve cezalandırılma korkusu” ile iki çeşit karşılık geliştirme eğilimi gösterir. Çocuk, ya bu otorite karşısında boyun eğer ya da bu baskıya isyan eder.

2.3.2. Koruyucu- İstekçi Anne Baba Tutumu

Bu aile tarzında çocuk aile tarafından aşırı koruyucu bir şekilde davranılıp çocuğa sürekli korunmaya ihtiyacı olan biri gibi yaklaşılr. Bazı kaynaklarda “Aşırı koruyucu (Müdahaleci) anne baba tutumu” şeklinde de geçen bu tutum tarzında çocuklar, ebeveynleri tarafından kendilerinin bir uzantısı olarak görülmekte ve duygusal eksiklikler onlar aracılığıyla giderilmek istenmektedir. Bu anne baba tutumunda çocuğun birey olma çabaları engellenecek düzeyde aile çocuğu kendi kontrolünde tutmaya çalışmaktadır (Kulaksızoğlu, 2004).

Aşırı himayeci ve kontrolcü olan bu ebeveynler, çocuğun kendilerinden bağımsız karar almasına müsaade etmez, duygusal ilgi ve sevginin gösterilmesi de aşırıdır (Yavuzer, 2006; akt. Karasan, 2015)

Aşırı korumacı anne baba olmak, çocuk üzerinde gereğinden fazla kontrol kurulması ve gereğinden fazla özen gösterilmesi demektir. Dolayısıyla bu, çocuğun ilerde de karşısındakilere aşırı bağımlı, düşük özgüven sahibi ve sorumluluktan korkan bireyler olmasına yol açabilmektedir. Çocukluk sürecince devam eden bağımlılık, birey tarafından aşılamadığı takdirde yetişkinlikte bu kez eşe yönelebileceği öngörülmektedir (Özyürek, 2004).

Aksoy (2006; akt. Kılıç, 2007) tarafından toplam 25.470 lise öğrencisinin katılımıyla algılanan anne baba tutumuyla bağımlılık yapan maddelere ilişkin tutum arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığına dair bir çalışma yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına bakıldığında araştırmaya katılan lise öğrencilerinin algıladıkları anne baba demokratik tutum düzeyleri ile bağımlılık yapan maddelere karşı olumsuz tutum arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuş maddelere karşı olumsuz yaklaşımın artmasında demokratik anne baba tutum düzeyinin artışının etkili olduğu görülmüştür. Tam tersine otoriter anne baba tutumuyla, maddelere olumsuz yaklaşım arasında ise negatif yönde bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Algılanan anne baba tutumlarıyla, maddeye ilişkin olumsuz yaklaşım arasındaki ilişki araştırıldığında demokratik tutumun maddelere olumsuz yaklaşımı desteklediği, otoriter ve koruyucu anne baba tutumunun ise maddelere yaklaşımın olumlu olmasına yol açtığını göstermiştir. Buna göre kısaca, demokratik tutumun maddeye yaklaşım konusunda lise öğrencilerini uzak tutarken, otoriter ve koruyucu anne baba tutumunun bireyin maddeye olumlu tutum geliştirmesine yol açtığı görülmektedir.

2.3.3. Demokratik Anne Baba Tutumu

Anne baba tutumlarından içeriğinde “kontrol, sevgi, sabır, ilgi ve güven” gibi ebeveyn çocuk ilişkisinde var olması gereken önemli özellikleri içeren ve tutumlar arasında literatürde en kabul görüp çocuğun ruhsal ve kişisel gelişimi için en uygun addedilen tutum çeşididir (Yavuzer, 2005). Demokratik tutum tarzında, aile içinde sağlıklı bir iletişim şekli vardır. İletişim kanalları açıktır. Çocuğun özerklik geliştirmesi için uygun zemin mevcuttur. Bunların yanı sıra ailede “görece disiplin kavramı da olup çocuğun hal ve hareketleri üzerinde bir gözetim de hakimdir. Bununla birlikte çocuk duygusal olarak da desteklenmektedir (Sümer ve diğerleri, 2010). Bu tür aile ortamında aile içinde verilecek kararlarda sadece ebeveynler değil çocukların da görüşlere dikkate alınır (Biricik, 2011).

Literatürdeki araştırmalar bu ebeveyn tarzının birey için pek çok kazançları olduğunu tespit etmiş olup sağlıklı akran ilişkileri ve akademik başarı gibi pek çok konuya dair pozitif getirileri olduğunu göstermiştir (Spera, 2005; akt. Sümer ve diğerleri, 2010). Çocukların kendine güvenen, kendini rahatlıkla ifade edebilen ve otokontrol sahibi bireyler olarak yetişmesinde ebeveyn tutumlarının önemi büyük görülmektedir (Üredi ve Erden, 2009).

Demokratik tutum tarzının en önemli ve en belirgin özelliği, bu tip ailede çocuğa karşı “koşulsuz sevgi” gösterilmesi ve ayrı bir birey olarak onun görüşlerine saygı duyulup etkin bir şekilde çocuğun dinlenmesi şeklinde vurgulanmıştır (Demir ve Şendil, 2008).

2.3.4. İlgisiz (Gevşek) ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu

İlgisiz anne baba tutumunda adından da anlaşılacağı üzere ebeveynler çocuğun her türlü gereksinimine karşı duyarsız davranıp duygusal yakınlık ve şefkat hisleri yeteri kadar gösterilmediği gibi çocuğa dair herhangi bir kontrol veya yönlendirme de yoktur. Çocukların temel ihtiyacı olan davranışların, yeri geldiğinde, sınırlandırılması da söz konusu olmayıp çocuklar ebeveynler tarafından çok fazla önemsenip umursanmaz. Çocuk, kendi haline yalnız bırakılır. Dolayısıyla da çocuklar duygusal bağ kurmaktan mahrumdur (Kaya, 1997). Çocukla ebeveyn arasında iletişim kopuktur, öyle bir çocuk dışlanmış gibidir (Yavuzer, 2005).

Anne baba tutumlarıyla ilgili olarak çeşitli ölçütlere göre farklı sınıflamalar olduğu bilinmektedir. İlgisiz anne baba tutumuyla ilişkili olarak literatürde bu sınıflamadan sınırlı olarak bahsedildiği görülmektedir. Kuzgun (1972)’ nun anne baba tutumlarıyla

ilişkili olarak “demokratik tutum, ilgisiz tutum ve otoriter tutum” şeklinde bir ayrım yaparken Yavuzer (1999; akt. Biricik, 2011)’ in “Baskıcı tutum, gevşek tutum, dengesiz ve kararsız tutum, koruyucu tutum, ilgisiz ve kayıtsız tutum, güven verici tutum, destekleyici tutum ve demokratik tutum” şeklinde sınıflandırdığı görülmektedir.

Bu anne baba tarzının çocuk üzerindeki etkisine baktığımızda, bazı kaynaklarda “gevşek” anne baba tutumu olarak da geçen ilgisiz tutum, çocukta kin, kaygı ve öfke duygularına sebebiyet verip asi, kavgacı ve bireyi suça meyilli hale getirebilir. Buna sebep olarak çocuğun hissettiği “boşluk” hissi ve kendini yönlendirememeye durumları gösterilebilir (Kaya, 1997).

Bu tutumu sergileyen anne babaların çocukların ihtiyaç ve ilgi gereksinimlerine karşı duyarsız, ihmalkâr davranmaları söz konusudur (Kaya vd., 2012). Bu tutum tarzının bulunduğu aile ortamında birey yalnızlık çekme, “görmezlikten gelinme” gibi olumsuz davranış şekillerine maruz kalabilmektedir. Bunlar da şüphesiz çocuğun güven duygusunu sarsan, kendini tek başına hissettiren olumsuz davranış biçimleri olarak belirtilmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

2.3.5. Bağımlı Anne Baba Tutumu (Evlatkoliklik)

Bağımlı anne baba tutumuyla ilişkili olarak literatürde herhangi bir araştırmaya rastlanılmamış, bu kavramdan sadece pedagoğ Adem Güneş’ in bahsetmiş olması dikkat çekicidir. Güneş, bağımlı ebeveynliğe, her anne babanın, “potansiyel bir çocuk bağımlısı” olduğuna ilişkin görüşüyle dikkat çekmektedir. Bağımlı anne baba tutumu, “evlatkoliklik” olarak nitelendirilmiş ve bu tutum “kelebek ve koza” örneği üzerinden açıklanmıştır. Burada çocuğun içinde bulunduğu aile atmosferi koza içinde henüz olgunlaşmamış ve kozasından çıkmaya çalışan kelebeğe benzetilmiştir. Kelebeğin kozasından çıkma süreci kolay olmasa da kanatlarının uçmaya hazırlanması için gerekli bir süreç olarak değerlendirilmekte, çocuk için yaşama hazırlanma süreci de tıpkı bu koza yaşamına benzetilmekte ve “aşırı koruma hissi” ile ona müdahale edilmesi dolayısıyla yaşamın olumlu ve olumsuz yönleriyle deneyimlenmesine fırsat vermemenin, çocuğun gelişimin sekteye uğratacağı öne sürülmektedir. Anne baba tutumlarında sağlıklı olanın “bağımlılık” değil “bağlılık” olduğu belirtilerek bağlılığın azalması durumunda ilgisiz anne baba tutumunun, aşırı artması durumunda ise “bağımlı anne baba” kavramının oluşacağı belirtilmiştir (Güneş, 2018).

Buradan hareketle bağımlı anne baba tutumuyla koruyucu anne babalık arasında çocuğun ihtiyaçlarını ona fırsat vermeden onun için halletme ve “aşırı koruyucu tutum” yönüyle ortak nokta taşıdıkları söylenebilir. İnsanın söz konusu olduğu yerde her şeyin daha komplike bir hal aldığını düşündüğümüzde tutumlar arasında bazen ince çizgiler olduğu ve ortak yönleriyle iç içe geçebileceği, bazen de keskin ayrımlarla birbiriyle zıtlık gösterebileceği söylenebilir.

Çocuğa dönük anne baba tutumu olarak tanımlanmanın yanı sıra bu araştırmada kullanılan bir kavram olarak evlilik ilişkisinde eşlerin birbirine karşı olan bağımlı tutumdan bahsedecek olursak Çelik ve Öziş (2016)' in geliştirdiği ve ebeveynlerin ilişkilerine dönük tutumlarının algılanmasına ilişkin geliştirdikleri ölçekte bu tutum şeklini kullanan bireylerin davranışlarına ilişkin olarak ‘eşle beraber hareket etmek, eşiyile ilgilenmekten kendine ve arkadaşlarına vakit ayıramamak, terk edileceğine dair endişelenme, eşinin isteği haricinde hareket etmek istememe’ şeklinde bazı tanımlamalar getirilmiştir. Öziş (2016) evlilik yaşam doyumunu, algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü açısından incelediği araştırmasında dinsel inanç gücü yüksek bireylerin, ebeveynlerini “bağımlı” algılama eğilimlerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Buradan hareketle bağımlı ebeveyn tutumunun dinle, dolayısıyla da geleneksel değerlerle ilişkili olduğu söylenebilir.

2.4. Çatışma Kavramı

Genel bir kavram olarak çatışma, Türk Dil Kurumu tarafından "Görüş ve kanıların aykırılığından doğan karşıtlık." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2021). Psikoloji alan yazınındaki bir kavram olarak çatışma ise a) Farklı düşünce, ilgi veya bireylerin birbiriyle zıtlaşıp uyuşmazlık yaşaması, b) Gereksinim, istek, dürtü veya içsel-dışsal yargılamaların yol açtığı bilişsel mücadele şeklinde tarif edilmiştir (Webster,1950).

Çatışma kavramını evlilik çatışması olarak spesifikleştirdiğimizde Hatipoğlu' nun (1993) evlilik ortamında eşimizin bizim hoşlandığımız şeylere karışması, müdahalesi esnasında oluşan “kişilerarası bir süreç” olarak tanımladığı görülmektedir. Evlilikler her zaman doyum ve memnuniyet veren kurumlar değildir. Bazı durumlarda çiftler "gönüllü veya zorunlu" bir şekilde evliliği yürütüyor olabilir. Bu tarz evliliklerde çiftler birbiriyle iyi anlaşmış gibi görünseler de bu evlilik keyfi değil zorunlu bir birliktelik haline gelmiş olduğundan olabilir. Haley (1988)' in görüşüne göre de çatışmalar evliliklerin zorunluluk gibi algılanmaya başlamasıyla ortaya çıkmaya başlamaktadır.

Günay (2000) evli bireylerin evliliklerinden memnun olup doyum almaları açısından benzer zevk ve ilgilerinin olmasını gerekli görmektedir. Bu ortaklığın bireylerin beden sağlığı, yaş, eğitim seviyesi, manevi değerleri gibi karakter özellikleri açısından da olabilmektedir. Ortak kişilik özelliklerine sahip bireylerin diğer çiftlere nazaran evliliklerinden daha fazla doyum aldığına ilişkin pek çok araştırma görmek mümkün. Burada bahsedildiği gibi çiftlerin ortak özellikleri olduğu gibi birbirinden ayrılan farklı özellikleri olduğu bilinmektedir. Buna göre bir başka tanımda da çatışmak, çiftlerin birbirinden ayrılan, birbiriyle uyuşmayan özelliklerini kabullenmekte zorlanması, evliliklerinde yaşanan problemleri çözüme ulaştırmada yetersizlik yaşamaları olarak tarif edilmektedir (Öner, 2013).

Sprey (1979), çatışma kuramını evliliğe uyarlayan kişi olup evlilikte her çiftin kendi içerisinde bir “sistem” oluşturduğunu, bireylerin birbirinden bağımsız hedef ve gayelerinin de olması sebebiyle bu sistem içerisinde çatışmanın olmayışına imkânsız gözüyle baktığını belirtmiştir.

Profeta (2002) çocuğun ebeveynlerinin çatışmasını algılayışı ile davranış problemleri arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmak amacıyla yürüttüğü çalışmasında evlilik çatışmasını, çiftlerin beklentilerinin birbiriyle denk olmaması neticesinde karı koca arasında anlaşmazlık, uyuşmazlığın yaşanması olarak açıklamaktadır.

2.4.1. Çatışmaya Neden Olan Konular

Evlilikte yaşanan çatışmalara ilişkin geliştirilen açıklamaları bir arada değerlendirdiğimizde tüm araştırmalarda ortak olan bireylerin engellenmişlik hissi yaşamaları durumunda ortaya çıkışı ve evlilikte çatışmanın eşler arasında yaşanan kaçınılmaz bir süreç olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Çatışmaya zemin oluşturan temel sorunları belli kategorilerde ele alan Kılıçarslan (2006) bunları aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Kadın-erkek ilişkisi sebebiyle ortaya çıkan psiko-sosyal problemler (örf-gelenek, dini inançlar, ahlaki kurallar, sosyal değerler vs.)
- Beraber yaşamının getirdiği sosyo-ekonomik problemler
- Aile içi anne-baba-çocuk arasındaki problemler ve anne babanın ebeveynlerinden kaynaklanan problemler
- Eşler arasındaki cinsel problemler

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2006)' nun yaptığı "Aile yapısı araştırmasında" Türkiye' deki ailelerde bireylerin eşleriyle yaşadığı sorunlara bakılmış ve en çok problem yaşanan üç alanın sırasıyla "ev ve çocuklarla ilgili sorumluluklar, harcamalar ve gelirin yeterli olmaması" olduğu görülmüştür. Aynı araştırmanın 2011' deki sonuçlarında da aynı üç konu başlığı ve aynı sıralamanın önemini koruduğu görülmüştür. Her iki araştırma sonucu da benzer şekilde aileler arasında en çok maddiyat kaynaklı problemler yaşandığını göstermektedir. Araştırmada dikkat çeken diğer sonuçlar ise ev ve çocuklarla ilgili sorumluluklar ve harcamalar konusunda sorun yaşanma oranının bireylerin eğitim seviyesiyle pozitif yönde ilişki göstermesi ve eğitim düzeyi arttıkça problem yaşama düzeyinin de artış göstermesidir.

Bilen (2004) evlilikte çiftler arasında çatışma ortamına zemin hazırlayan en temel problemlerden biri olarak eşler arasındaki cinsel problemlere vurgu yapmaktadır. "Boşanma yatak odasında başlar, diğer odalarda devam eder." sözü bu durumu çok güzel özetleyen bir ifadedir. Klinik pratikte eşlerin ciddi anlaşmazlıklara sahip olduğu durumlarda, aralarındaki cinsel birliktelik veya duygusal yakınlığın uzun zamandır kopmuş olması ve eşlerin uzun bir süreden beridir ayrı odalarda uyumaya başlamış olması, deneysel olarak incelenmesi gereken ve bu sözü destekleyen bir durum olduğu düşünülmektedir.

Gottman (1999, akt. Ovalı, 2010)'ın "mahşerin dört atlısı" olarak tanımladığı dört davranış şeklinin bir evliliğin "başarılı" veya "başarısız" olarak nitelendirilmesinde belirleyici rol oynadığını iddia etmektedir. Bunlar;

- 1) Eleştirme: Gottman, eleştirinin şikâyetten farklı olduğunu ve bir alçaltma içerdiğini savunmaktadır.
- 2) Aşağılama: Gözleri yuvarlama, lakap takma gibi küçük düşürücü hareketler ve iğrenmeden söz etmektedir.
- 3) Savunmacılık
- 4) Tıkama: Eşini dinlediğini gösteren hiçbir geri bildirim vermemektedir.

Evlilikte çatışmaya sebep olan konular olduğu üzere evlilik kurumunu sürdürebilmek için belli kişilik özelliklerine sahip olmanın da gerekliliğinden bahsedilebilir. Bu konuda yapılan bir çalışmada (Bilen, 2004) bireyin evliliği yürütmesinde zorluklara yol açan belirli kişilik özelliklerinin tanımlandığı görülmektedir. Bunlar aşağıda sıralanmıştır:

- Mülkiyetçi ve tekelci tipler
- Asla tatmin olmayan tipler
- Sebatkar olmayan ve çok çabuk sinirlenen tipler
- Üstünlük iddiasında olan tipler
- Aşırı titiz tipler
- Flört etmekten çok hoşlanan tipler (Bilen, 2004).

2.5. Çatışma Çözüm Stilleri

Çatışmanın, yakın ilişkinin doğasında olması yönüyle uzmanlar bireylerin çatışmalarına sebep olan konu veya alanlardan çok bireylerin yaşadıkları çatışmayı “nasıl” çözümlendiği ve çatışmaların nasıl sonuçlandığına daha çok odaklanmışlardır. Bu anlamda bireylerin çatışmayı ele alış şekli, sorunun halledilmesine dönük eylemler ve sonuçta çatışmanın olumlu veya olumsuz şekilde bitmesiyle ilişkili bir kavram olması yönüyle çatışma çözüm stilleri, insan ilişkilerinde kritik rol oynamaktadır (Öner, 2013).

Ridley ve ekibi (Ridley vd., 2001) çatışma çözme stillerini, yaşanan bir çatışmayla baş etmeyi sağlayan, o çatışmayı çözüme yardımcı olan “davranış, metot veya yolları” içeren davranışsal tepkiler bütünü olarak nitelendirmektedir.

Evlilikte yapılan araştırmalar, yaşanan problemler ve anlaşmazlıkların tespit edilerek bunların çözümüne ilişkin yol gösterici sonuçlara ulaşılmasında önemlidir. Bu anlamda yürütülen boylamsal çalışmalar buna ilişkin olarak ayrıntılı ve daha aydınlatıcı olması yönüyle alan yazındaki araştırmalar içerisinde ayrı bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Mackey ve O’Brien (1998) yürüttüğü ve bireylerin yeni evlendiği zamanlardan 20 yıl sonrasına kadar çatışma sebeplerine ilişkin araştırmalarında evlilikte eşler arasında yaşanan çatışmaların, çocukların büyüdüğü zaman dilimlerinde öncekine nazaran azaldığı görülmüştür. Evlilik çatışması üzerinde çocukların etkisine yönelik olarak bu sonuç çarpıcı görülmüştür.

Haley (1988) eşler arasındaki sorun ve çatışmaların çözümünde, özellikle yeni evli çiftlerde bu çatışmaların hangi alan ve noktalarda yaşandığının tespit edilmesinin çok önemli bir role sahip olduğundan bahsetmektedir.

Araştırmaların hemfikir olduğu bir nokta şu ki eşlerin farklı kişilik yapıları, farklı aile ortamında yetişmeleri gibi bireysel, etnik veya demografik özellikleri sebebiyle evlilikte çatışmanın yaşanmaması olası görünmemektedir. Veroff ve ekibi (Veroff ve

ark.; akt. Zeytinoğlu, 2013) çatışmanın evlilik için sadece yıkıcı özellikleri olmadığı, eşler arasındaki problemleri ve kopukluğu arttırmayıp aksine aralarındaki samimiyet gibi olumlu duyguları da arttırabileceğini savunmaktadır. Eşlerin evlilik öncesi birbirini etkileme dönemlerinden evliliğin ilk zamanlarına kadar birbirini tanıyan, çatışma durumunda eşine nasıl yaklaşması gerektiğini öğrenen eşlerin zamanla daha az çatışma yaşadıklarını ve çatışmayı sağlıklı yönetebilme becerisi kazandıklarını öne sürmektedir.

Kurdek (1995)'in çatışma çözüm stillerini "olumlu" ve "olumsuz" olmak üzere iki kategoride irdelediği görülmektedir. "Çatışmanın sürdürülmesi, geri çekilme ve savunucu olma" gibi çatışmayı çözme tarzlarını olumsuz, yıkıcı olarak betimlerken, "uzlaşma, anlaşma ve mizah kullanma" gibi stratejileri olumlu, yapıcı olarak betimlemektedir. Yapılan araştırmalar, olumsuz çatışma çözüm stilini kullanan bireylerin evlilik uyum ve doyum düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir (Özen, 2006; Karakoyun, 2012; Öner, 2013).

Çatışmanın cinsiyetlere göre nasıl değiştiğine ilişkin olarak kadınların genellikle çatışmaları büyüttüğü, erkeklerin ise tartışmadan uzak durma eğiliminde olduğu savunulmaktadır (Gottman 1999).

Literatürde çatışma çözüm sürecine ilişkin bazı davranış basamaklarından da bahsedilmektedir. Öner- Koruklu (2010; akt. Hacı, 2011) bu basamakları aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- Çözüm için yapıcı, olumlu bir zaman oluşturulması
- Olayların netlik kazanması
- Bireysel ve ortak ihtiyaçların belirtilmesi
- Olumlu bakış açısı geliştirmek
- Probleme ayrıntılı açıklamalarla netlik kazandırılması
- Problem için en uygun çözüm alternatiflerinin ortaya konması
- Çözüm alternatiflerinden en uygun olanın seçilmesi
- Her iki bireyin de anlaşarak bir karara varması.

Gottman (1999, akt. Ovalı, 2010) mahşerin dört atlısı olarak nitelendirdiği başarısız evliliklere yol açan davranışların olumsuz sonuçlarını önlemek adına yine aynı şekilde "dört çatışma yönetim stratejisi" öne sürmüştür. Bunlar "sakinleşme, savunmacı olmama, ortağı onaylama ve olumlu çatışma yönetimi" şeklindedir.

Literatürdeki çok çeşitli çatışma çözüm stilleri olduğu, bunların da çeşitli işlev veya dezavantajlara sahip olmaları yönüyle farklılaştıkları görülmektedir. Yapılan bu araştırmada evli bireylerin problem esnasında çatışmayı çözme şekillerini incelemek adına Özen, Salman-Engin ve Sakallı-Uğurlu (2016) tarafından geliştirilen çatışma çözüm stilleri ölçeğine başvurulmuştur. Ölçekte “olumlu, olumsuz, geri çekilme ve boyun eğme (itaat) çatışma çözüm stilleri” olmak üzere dört çatışma çözüm stilinden bahsedildiği görülmektedir. Bu çözüm stilleri romantik ilişkilerde partnerlerin veya evlilikte eşlerin çatışmaları çözüm esnasında başvurdukları davranış şekillerini temsil ettiği ve bunların Türk kültürünün göz önünde bulundurularak ortaya konulduğu belirtilmektedir. Bu araştırmada hedeflenen, evli bireylerin çatışma esnasında başvurdukları çözüm stillerini anlamak adına bu davranış şekillerinin yapıcı veya yıkıcı özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu dört çatışma çözme stili ve temsil ettikleri davranış şekilleri aşağıdaki şekildedir:

- 1) *Olumlu çatışma çözüm stili:* Bireylerin karşılıklı konuşarak her iki tarafın da olumlu baktığı mantıklı çözümler üretmesi gibi yapıcı yolların kullanıldığı çözüm stildir. Bu çözüm stilinde bireyler çatışmanın üzerini örtmek yerine sorunu etraflıca tartışıp kaynağını bulmaya çalışır, kendi fikir ve görüşlerini ifade ettikleri gibi eşinin de düşüncelerini önemseyerek onu anlamaya çalışır. Bireyler, çatışmayı her iki tarafın da kabul edeceği bir karara vararak çözüme ulaştırma amacı güder.
- 2) *Olumsuz çatışma çözüm stili:* Bu çatışma çözme stilinde bireylerin çatışma sonrası ilişkileri sarsabilecek yıkıcı ve incitici davranış şekilleri yer almaktadır. Bireyler, karşısındakine rencide edici şekilde konuşup istediğini bağırarak yaptırma, zayıflıklarını yüzüne vurma eğilimi gösterebileceği gibi ilişkiyi sonlandırmaya yönelik tehditkâr bir tarz da sergileyebilir. Bazı durumlarda birey daha da ileri giderek öfkesini sözel olarak (sözel şiddet) yansıtmakla kalmayıp fiziksel şiddete de başvurabilmektedir.
- 3) *Geri çekilme çözüm stili:* İsminden de anlaşılacağı üzere bu çözüm stilinde bireyler çatışmaya sebep olan konuları konuşup tartışmaktan kaçınmaktadır. Bu anlamda bireyler çatışma esnasında susabilir veya çatışma ortamını terk edebilir. Bu çözüm stilinde çatışmaya yol açan durum veya durumların konuşulması ertelendiği görülmektedir.
- 4) *Boyun eğme çözüm stili:* Bu çözüm stilinde bireyler çatışmanın büyümemesi adına çatışmaya yol açan düşüncelerini bir kenara koyup isteklerinden ödün vererek

karşı tarafın isteklerini kabul etmektedir. Bu çözüm stilinde bireyler düşünce ve isteklerini savunmaz. Karşı tarafın isteklerine uyma eğilimi gösterir. Bu nedenle bazı zamanlarda kendilerinden ödün vermek zorunda kalabileceklerinden bu davranış biçimi boyun eğen birey için can sıkıcı olabilmektedir (Özen, Salman-Engin ve Sakallı-Uğurlu, 2016).

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. Evlilik Doyumuyla İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu kısmında evlilik doyumu ve ilişkili olduğu değişkenlere ilişkin literatürdeki çalışmalar, yurtiçi ve yurtdışında yapılan çalışmalar olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

2.6.1.1. Türkiye’ deki Araştırmalar

Literatürde evlilik doyumuyla yakın anlamda olduğu belirtilen kavramlardan olan evlilik uyumu da bazı değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Yıldırım (1992) yaptığı bu çalışmada erken yaşta evlenen bireylerin evlilikte uyum sorunu yaşadığını tespit etmiştir. Ayrıca evlilik uyumunun evlilik biçimi, evde iş bölümü olması, cinsel yaşamda uyum, akraba evliliği ve sosyal desteklerin varlığına bağlı olarak anlamlı ölçüde değiştiği vurgulanmıştır. Tezer (1992) evlilik doyumunun, iş doyumuyla ilişkisini incelemiş ve bu iki değişkenin cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Evlilikte çok önemli görülen kavramlardan olan empati ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi anlamaya dönük bir çalışmada, empati becerisinin arttıkça evlilik doyumunun da arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Tutarel- Kışlak ve Çabukça, 2002).

Bacanlı (2001) Ankara ve Konya’ dan katılımcıların yer aldığı çalışmasında bireylerin “eş tercihlerine” dönük bir çalışma geliştirmiş ve sonuçların cinsiyete göre farklılaştığını saptamıştır. Buna göre erkeklerin evlenecekleri kadında doğurganlık özelliklerini ilk planda tuttuğu; kadınların ise eş seçerken ekonomik ve toplumsal statüyü ön planda tuttuğu sonucuna ulaşılmıştır. İki şehirden gelen sonuçlar kıyaslandığında ise Konya’ dan katılan bireylerin eş seçiminde geleneksel, Ankara’ dan katılan bireylerin ise modern bir tutum sergilendiği görülmüştür. Araştırma sonuçlarının cinsiyete göre değerlendirilmesinde ilginç olan ise kızların eş seçiminde modern ölçütlere daha dikkat ettiği sonucudur. Eş seçimi gibi evlenme şekli olarak da

geleneksel (görücü usulü) ya da modern (anlaşarak) yöntemlerden hangisinin izlendiğine dair bir çalışmada (Çimen,2007) anlaşarak evlenenlerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

İnsan ilişkilerinde önemli bir kavram olan duygusal zekanın evlilik doyumunu yordayıp yordamadığına ilişkin çalışmada Üncü (2007) aralarında anlamlı ölçüde bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Buna göre duygusal zekâsı düşük bireyler, evlilikten de düşük düzeyde doyum almaktadır. Duygusal zekaya ilişkin başka bir çalışmada ise 46 nişanlı çiftin dahil olduğu araştırmada eğitim düzeyiyle duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş; eğitim düzeyi arttıkça duygusal zekanın da arttığı görülmüştür (Cingisiz ve Murat, 2010; akt. Kayış, 2019).

Bireyin yetiştiği ebeveyn ortamının evlilik süreçlerine etkisi, bu çalışmada önem verilen hususlardandır. Yıldız (2013)'in ebeveyn tutumlarının, yetişkinlik yaşamımızda evlilik doyumumuza etkisi olup olmadığına ilişkin yürüttüğü çalışmasında katılımcıların ebeveyn tutumlarıyla evlilik doyumunu arasında ilişki olduğunu görülmüştür. Buna göre *otoriter anne baba tutumu* ve *koruyucu- istekçi anne baba tutumu* ile yetiştirilen bireyler şimdiki hayatlarında evliliklerinde düşük doyum alırken *demokratik anne baba tutumu* ile büyüyen yetişkinler daha yüksek evlilik doyumunu hissettiğini belirtmiştir.

Çınar (2008) evlilik doyumunu cinsiyet, yaş, eğitim, evlilik süresi, çocuk sayısı demografik özellikleri açısından irdeleyen bir çalışma yürütmüş, bu çalışmada cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumlarının evlilik doyumunu üzerinde bir etkisi olup olmadığını da incelemiştir. 144' ü kadın toplamda 302 bireyin katıldığı araştırmada demografik özellikler açısından evlilik doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun dışında cinsiyet rollerine göre evlilik doyumunun değiştiği görülmüştür. Cinsiyet rolü “kadınsı ve androjen” bireylerin evlilik doyumları cinsiyet rolü “belirsiz” ve “erkeksi” katılımcılara nazaran daha yüksek ölçülmüştür. Bunun yanında kadınların değişen cinsiyet rollerine göre de doyum düzeyinin değiştiği gözlenmiştir. Cinsiyet rolünü androjen olarak tanımlayan kadınlar, erkeksi cinsiyet rolündeki kadınlara nazaran evlilikten daha fazla doyum aldığını belirtmiştir. Cinsiyet rolü belirsiz olan kadınlar ise diğer iki kategoriye oranla evlilikten daha düşük doyum aldığını ifade etmiştir.

Şendil ve Korkut (2008; akt. Kayış, 2019) çiftlerin aralarındaki duygu paylaşımıyla evlilik süresinin ters bir orantı gösterdiğini ve bu süre uzadıkça duyguların daha az

ifade edildiği görülmüş; bunun da yıllar geçtikçe azalan duygusal yakınlığın bir işareti olarak değerlendirilebileceği düşünülmüştür.

Sarı (2012) evli bireylerin ebeveynlerini algılama biçimleri, otomatik düşünce ve bağlanma stillerinin evlilik doyumları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında evlilik süreleri en az iki yıl olan evli bireylerle araştırmasını yürütmüş ve evlilik doyumuyla aralarında anlamlı ilişkiler olduğunu tespit etmiştir. Buna göre anneye yönelik “duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ve cezalandırıcı ebeveyn tutumu ile babaya yönelik kuralcı ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveyn tutumlarının evlilik doyumunu ile negatif yönde ilişkili olduğu; bağlanma stillerinden kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin evlilik doyumunu azalttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çağ ve Yıldırım (2013), örnekleminin 448 inin kadın, 363 ünün erkek olduğu evli bireylerle ilgili olarak yürüttükleri çalışmalarında evlilik doyumunu eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti, eğitim düzeyi, cinsiyet, evlilik süresi, toplam gelir, çocuk sayısı ve aile içi görev paylaşımı değişkenleri açısından incelemiştir. Bu özelliklerden eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti, eğitim düzeylerinin evlilik doyumunu üzerinde etkisi olduğunu ancak diğer değişkenlerin evlilik doyumuna ilişkin herhangi bir öngörüle bulunmadığını ileri sürmüşlerdir.

Tüm bu araştırmaları göz önünde bulundurduğumuzda ülkemizde evliliğe dair pek çok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Ancak maalesef bu araştırmalar arasında boylamsal anlamda yürütülen çalışmalara rastlanılmamıştır. Yurtdışı literatüründe bu ihtiyaca hizmet eden çalışmalar da mevcut olup daha uzun zamana yayılabilen çalışmalarda evlilik doyumuna ilişkin daha ayrıntılı veriler elde edilmesi sağlanmıştır.

2.6.1.2. Yurtdışındaki Araştırmalar

Araştırmanın bu kısmında evlilik doyumuna ilişkin yurtdışında yapılmış olan araştırmalar irdelenip literatürde geçen değişkenlerle evlilik doyumunu arasındaki ilişki ve bağlantılar değerlendirilmektedir. Yurtdışındaki çalışmalarda evlilik doyumuna dair bazı çalışmalarda araştırmaya katılan bireylerin boylamsal bir perspektifte incelendiği ve aynı çiftlerin yıllara yayılan süre içerisinde evlilik doyumunu yönünden nasıl değiştiği geniş çaplı araştırmalarla ortaya konduğu dikkat çekmektedir.

Evlilik süresiyle evlilik uyumu arasındaki ilişki merak edilen konulardan olup (Russel ve Schumm, 1983; Hicks ve Plat, 1970; akt. Fışiloğlu, 1992) burada çocuk sahibi olmaya bağlı olarak evlilik uyumunda bazı değişikliklerin olduğundan

bahsedilmektedir. Buna göre yapılan araştırmada evliliğin ilk yıllarında çocuğa bağlı olarak evlilik uyumunun düşükken sonraki yıllarda çocuğun ailede olmayışına bağlı olarak uyumun yükseldiği ve sonraki yıllarda tekrar düştüğü gözlenmiştir. Burada çocuğun aileye getirdiği sorumluluk ve yükümlülüklerin eşler arasında birbirine zaman ayırma, azalan iletişim gibi çocuk kaynaklı bazı sebeplerden dolayı evlilik uyumunun azalmış olması mümkün görünmektedir

Elli çiftin duyguların dışavurumları, kararsız, çelişkili duygusal ifadeler ve evlilik doyumları arasında bir bağlantı olup olmadığına ilişkin değerlendirme yapıldığı bir çalışma sonucunda bireylerin duygularını ifade etme düzeyleri arttıkça evlilik doyumlarının da arttığı görülmüştür (King, 1993).

Karney ve Bradbury' nin (1997) yürüttüğü, 60 yeni evli çiftin katıldığı araştırmada bireylerin evlilik doyumunu düzeyleri dört yıl boyunca incelenmiş ve araştırma sonunda evlilik doyumunun süreç içerisinde gitgide azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmayla ilgili ilginç başka bir bulgu da araştırmaya katılan evli bireylerden başta düşük evlilik doyumuyla başlayanlarda evliliği sonlandırma durumuna daha sık rastlanılmıştır.

Yapılan çalışmalarda araştırmacıların sıklıkla üzerinde durduğu hususlardan biri, çiftlerin evlilik doyumunu kısa vadeli olarak ele alınmak yerine uzun yıllar devam eden kararlılık gösteren evlilikleri incelemek ve evlilik doyumuyla ilişkili değişkenlerini tespit etmek olmuştur. Belçika' da yapılan bir araştırmada 787 çiftin katıldığı bir çalışma yürütülmüş ve ikinci evliğini yapmış olan çiftlerin doyum oranı ilk evliliği olan katılımcılara nazaran anlamlı ölçüde yüksek ölçülmüştür (Oranthinkal ve Vansteenwegan, 2006).

Evlilik doyumunu ile çocuk sahibi olma arasındaki ilişkiye dair yakın geçmişte Japonya' da Yamamura (2011) tarafından yapılan araştırmada çocuk sahibi kadınlara nazaran çocuğu olmayan kadınların evlilik doyumunu daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Literatürde evlilik doyumuyla ilişkili olarak cinsiyete göre değişip değişmediğine ilişkin pek çok çalışma olduğu görülmektedir. Genel itibariyle erkeklerin kadınlardan daha fazla evlilik doyumuna sahip olduğu dikkat çekmektedir. Yurtdışında bu farklılığın sebeplerini anlamaya dönük deneysel bir çalışmaya rastlanılmıştır. Jackson ve ekibi (Jackson vd., 2014)' nin yaptığı çalışmada elde edilen genel sonuçlara göre istatistiksel olarak kadın ve erkeğin evlilik doyumları arasında anlamlı ancak düşük bir

farklılık olduğu bulunmuştur. Araştırmada bu farkın evlilik terapisine katılıp evliliğinden eşine nazaran %51 daha az memnun olan kadınların bu sonucu etkilediğine vurgu yapılmıştır. Klinik temelli değil de toplum temelli olan, karı kocanın çift olarak örnekleme oluşturduğu sonuçlarda ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Buna ek olarak karı kocanın çift olarak aynı ilişki çerçevesinde değerlendirildiği durumda evlilik doyumlarının cinsiyete göre fark göstermediği görülmüştür.

Başka bir araştırmada demografik özelliklerden bireylerin evlenme şekliyle evlilik doyumları arasında bir ilişki olup olmadığına bakılmış ve geleneksel bir biçimde değil de anlaşarak evlenen bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Farahmand ve Ahmadnia, 2014).

Ziaee ve diğerlerinin (2014) 140 evli kadın üzerinde yürüttüğü çalışmada evlilik ve cinsel doyumları incelenmiş ve araştırmaya göre katılımcılar eğitim düzeyiyle evlilik doyumları arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde evlilik doyumunu yordamada önemli başka bir kavramın da duygusal zekâ olduğu görülmüştür. Bununla ilgili olarak Eslami, Hasanzade ve Jamshidi' nin (2014; akt. Kayış, 2019) yaptıkları çalışmada katılımcılar 2 grup kategoriye ayrılıp incelenmiştir. Evliliğini sorunlu diye tanımlayan 114 katılımcı ile mutlu bir evliliği olduğunu belirten 112 birey karşılaştırılmış ve çalışmada duygusal zekâsı yüksek bireylerin evlilik doyumunun da yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2.6.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisiyle İlgili Araştırmalar

Literatür bütünüyle değerlendirildiğinde yurtdışındaki çalışmalarda “Algılanan ebeveyn ilişkisi” ile ilgili kavramı tam olarak karşılayan bir çalışma olmayıp yurtiçindeyse iki çalışmayla (Öziş, 2016; Tetik, 2018) sınırlı olduğu görülmüştür. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında algılanan ebeveyn ilişkisinin “eş seçimi, benzerlik teorileri, model alma ve benlik saygısı” gibi çeşitli kavramlarla birlikte ele alındığı, bunlarla bağlantısına değinildiği ancak bu kavramın detaylı şekilde ele alınıp betimlenmesine dair herhangi bir çalışma olmadığı (Çelik ve Öziş, 2016) gibi algılanan ebeveyn ilişkisi kavramı çerçevesinde ele alınan çalışmaların bazılarında da kavramın, bu çalışmada irdelenmek istenen şekli olan ‘ebeveynler arasındaki ilişki tutumları’ yerine ‘ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları’ olarak ele alındığı göze çarpmaktadır. Bu sebepten ötürü çalışmanın bu kısmında Türkiye’de yapılan ebeveyn

tutumlarının irdelendiği çalışmaların yanı sıra ebeveynlerin çocuk üzerinde etkisi olduğu bilinen daha başka özelliklerini araştıran çalışmalardan da bahsedilecektir.

2.6.2.1. Türkiye’ deki Araştırmalar

Araştırmalara bakıldığında uzmanların, çocuklukta erken dönem aile yaşantılarının, ileride yetişkinlik döneminde insanlar ve dünyaya bakış açısı, karakter gelişimi ve tercih ve beğeniler üzerinde büyük etkiye sahip olduğuna ilişkin hemfikir oldukları görülmektedir. Ebeveyn kabul- reddine ilişkin araştırmacıların yürüttükleri çalışmalar, psikolojik gelişim ve uyumu açısından bireylerin olumsuz yönde etkilenen ve yara alan bireylerde anne babaları tarafından reddedilmenin büyük etkisi olduğunu göstermektedir (Rohner, 1994; akt. İslam, 2016). Ebeveyn kabul- reddi, anne babayla çocuk arasındaki duygusal ilişki ve ebeveynin çocuğuna dönük hislerini ifade etme şekli “ebeveynliğin sıcaklık boyutu” olarak ifade edilmektedir (Gültekin, 2011). Buradaki “kabul” kavramının içeriğini ‘ilgi, sevgi, sıcaklık ve bakım’ temel unsurları oluştururken her türlü olumsuz bedensel ve sözel davranışlar ise ebeveynin reddini işaret etmektedir (İslam, 2016).

Şendil (1999) yaptığı çalışmada ebeveynlerinin evlilik çatışmasını çocukların nasıl algıladıklarına ilişkin bir çalışma yürütmüş ve çocuklara resim kartları gösterilerek verdikleri tepkiler incelenmiştir. Buna göre katılımcıların %93’ ünün "üzüntü, kaygı ve korku" duyduklarına ilişkin geri bildirim almışlardır. Çalışmanın buna ek başka sonuçlarından bazılarının ise çocukların çatışmalı bir durum karşısında buna neden olan sebepleri merak ettikleri, olumsuz durumlarla karşılaşmaya ilişkin korku duydukları ve çatışmaya kendilerinin yol açtıklarını düşündükleri ve anne babasına karşı negatif hisler besledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Morgan (2010) tüm deneyim ve yaşantıların ürünü olarak bireyin çocukluk döneminde ebeveynlerinden algıladığı tutum ve davranışların son halini aldığı, bunun da 12- 30 yaş arası döneme denk geldiğini belirtmektedir.

Ebeveynlik tarzlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan çalışmada Çolakoğlu (2012), erkeklerle kadınlara göre sonuçların değiştiği ve yapılan regresyon analizleri neticesinde şu sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür: Anneden algılanan aşırı izin verici ve başarı odaklı ebeveynlik tutumu ile babadan gelen kuralcı tutumlar karşısında bireyde olumsuz ilişki şekilleri meydana çıkmaktadır.

Bolattekin (2014) ebeveynlerin anne-baba tutumları, bağlanma stilleri ve çocuklardaki davranış problemleri arasında ilişki olup olmadığını araştırmak amacıyla yaptığı araştırma sonucuna göre ebeveynlerin bağlanma şekilleri ile çocukların davranış problemler arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre güvenli bağlanan ebeveynlerin çocuklarında dikkat eksikliği ve hiperaktivite, duygusal problemler, davranış sorunları, akran sorunları ve genel zorluklar görülmemiştir. Ancak saplantılı bağlanan anne- babaların çocuklarında davranış sorunları, toplumsal davranış sorunları, duygusal ve genel zorluklara rastlanılmıştır. Bunun yanı sıra bu çalışma ile kaygılı ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun bağlanma sorunlarına ve sonuçta da davranış sorunlarına yol açtığı görülmüştür.

On dokuz yaş üzeri ebeveyni boşanmış 140 bireyle yürütülen araştırmada bireylerin yalnızlık düzeyleri, bağlanma stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Buna göre boşanma sonrası beraber kalınan kişiye göre benlik saygısının değişim gösterdiği görülmüş, annesiyle kalan bireylerin daha yüksek bir benlik saygısına sahip olduğu tespit edilmiştir (Ünlü, 2015).

Oktay (2016)' ın 79 lisans öğrencisi ile algılanan ebeveyn tutumlarıyla bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amaçlı bir çalışma yapılmıştır. Yapılan araştırmada elde edilen sonuçlardan bazıları şunlardır; 'otoriter anne, demokratik anne, otoriter baba ve demokratik baba tutumu algılarının' kaçınan veya kaygılı bağlanmaya etkisi olup olmadığını görmek amacıyla yapılan analizlerde her iki bağlanma türüne de anlamlı bir etkiye rastlanmamıştır. Araştırmadaki demografik değişkenlerden medeni durumla algılanan ebeveyn tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında evli katılımcıların bekarlara nazaran otoriter anne tutumlarının daha düşük olduğu görülmüştür.

İslam (2016) çalışmasında incelemek istediği unsurlardan olan romantik ilişkide kendilik değerlendirmesi ile algılanan ebeveyn kabul-red düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik olarak anneden algılanan sıcaklığın artışıyla romantik ilişkide girişkenlikte azalma, anneden algılanan düşmanlık artışıyla romantik ilişki korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Diğer yandan babaya yönelik olarak babadan algılanan düşmanlık artışıyla kendine duyulan güvende azalma, babadan algılanan ihmal artışı ile romantik ilişki korkusunda artış arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmada irdelenmek istenen algılanan ebeveyn ilişki tutumlarına dönük yurtiçinde yapılan çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğu gözlenmiştir. Algılanan

ebeveyn tutumlarıyla evlilik doyumu arasında bir ilişki olup olmadığını araştıran Yıldız (2013) evlilik doyum puanlarıyla demokratik anne baba tutumu puanları arasında pozitif yönde bir ilişki tespit etmiş ve puanlar arttıkça evlilikten memnuniyetin de arttığını saptamıştır. Tam tersine otoriter ve koruyucu ebeveyn tutum puanları yükseldikçe de evlilikten alınan doyumun azaldığına dair ters yönde bir ilişki tespit etmiştir.

Bu araştırmada irdelenmek istenen algılanan ebeveyn ilişki tutumlarına dönük çalışmaların ilki Öziş (2016)' in çalışması olup araştırma sonucunda evli bireyler algılanan ebeveyn ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda bireylerin evliliklerinden memnuniyet düzeylerini ifade eden evlilik yaşam doyumlarının arasında ilişki olduğu belirtilmiştir. Buna göre babaya dönük ilgisiz ebeveyn tutumuyla evlilik doyumu arasında negatif yönde, anneye dönük demokratik tutum ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra algılanan ebeveyn ilişkisi tutumlarından bağımlı tutum algısı ile dinsel inanç gücü birbiriyle pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Buradan hareketle dini inancı yüksek bireylerin ebeveynlerine yönelik bağımlı tutum algısına sahip oldukları söylenmektedir.

Tetik (2018) ise çalışmasında bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumlarına göre aşka dair görüşlerinin nasıl değiştiğine yönelik yaptığı çalışmada demografik değişkenlerden bazılarının “cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi” ne göre algılanan ebeveyn ilişkisinin değiştiği, buna göre; cinsiyete göre değişime bakıldığında erkeklerin kadınlara nazaran babalarını daha otoriter, annelerini daha ilgisiz ve anne babalarını daha bağımlı algıladıkları bulunmuştur. Yaşa göre değişimine bakıldığında 30- 39 yaş aralığındaki bireylerin, 20-29 yaş aralığındaki bireylere göre babalarını daha otoriter algıladıkları; eğitim düzeyleri açısından bakıldığında bireyin eğitim düzeyi düştükçe anne baba ilişkisinde anneyi bağımlı algılama düzeyinin de yükseldiği saptanmıştır.

2.6.2.2. Yurtdışındaki Araştırmalar

Ganong ve Coleman (1984) aile yapısının (anne baba birlikte, bekar ebeveyn ve üvey aile), aile tutum ve beklentilerine etkisini araştırmak üzere yürütülen çalışmada lise ve üniversiteye giden 867 katılımcıyla çalışmayı yürütmüştür. Bu çalışmaya katılan bireylerin ailelerinin bazıları anne babası boşanmamış olan, bazıları üvey babayla yaşayan, bazıları üvey anneye yaşayan, bazıları bekar anne bazıları ise bekar babaya sahip bireylerdir. Çalışmada katılımcıların evlilik, evlilik rolleri ve boşanmaya ilişkin tutumları araştırılmak istenmiştir. Çalışma sonucunda aile yapısının, boşanmaya dair tutumlara etkisi şu şekilde olmuştur: anne- üvey babayla yaşayan çocuklar ile sadece anneye yaşayan çocukların, anne babası boşanmamış çocuklara nazaran boşanmaya dair daha olumlu bir tutuma sahip olduğu görülmüştür. Bunun dışında ne aile yapısı ne de cinsiyetin evlilik rollerine ilişkin tutumlar üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Clark ve arkadaşlarının (1998; akt. Tetik, 2018) yaptığı çalışmada ebeveyne bağlanma, aile yapısı, ebeveyn çatışması ve anne babanın boşanmasının ebeveyn ilişkisine etkisinin olup olmadığına bakılmıştır. Çalışma sonucuna göre ebeveynlerin arasındaki çatışma düzeyi ile ebeveyn çocuk arasındaki ilişkinin sıcaklığı ve bireyin duygusal ilişkilerindeki yakınlık arasında ters orantılı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Batı ülkelerinde yapılan çalışmalar, anne babalık tarzlarının çocuğun psikolojik gelişimi üzerinde etkilerinin şaşırtıcı olmadığını, bu etkilerin beklendiği yönde olduğunu bize gösterse de bazı araştırmacılar ana babalık tarzlarının etkilerinin kültürel olarak değişebileceğini öne sürmüştür (Sümer ve diğerleri, 2010). Buradan hareketle buna ilişkin yurtdışındaki çalışmalara da bakılmasının işlevsel olacağı düşünülmüştür.

2.6.3. Çatışma Çözüm Stilleriyle İlgili Araştırmalar

Çatışma, evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleriyle ilgili pek çok araştırma yapıldığı görülmektedir. Evliliğe etki eden faktörler anlaşılır ve olumsuz durumlar yapıcı etkenlerle değişimlenebilirse bu gelişmelerin evlilikler üzerindeki katkısının büyük olacağı düşünülmektedir.

2.6.3.1. Türkiye’ deki Araştırmalar

Tezer (1996) evli bireylerle yürüttüğü çalışmada ilginç bir ayrıma ilişkin bilgi edinmeye çalışmıştır. Buna göre “yakınlık düzeyi, güç, eşitlik” açısından değişme gösteren eşle ilişki ile birlikte çalışılan amirle olan ast- üst ilişkisinde yaşanan çatışmalar kıyaslanmış ve bireylerin herhangi bir fark gözetmeksizin her iki durumda da çatışma çözüm tekniklerini kullandıkları görülmüştür. Bu tekniklerden en yoğun kullanılan çözüm stiline uzlaşma olmasının aksine en az kullanılan çözüm stiline ise rekabet çatışma çözüm stili olduğu belirtilmiştir.

Özen (1998) evliliklerinde sık sık çatışma yaşayıp bunları olumlu davranışlarla çözemeyen, birbirlerine karşı sözel veya fiziksel olarak saldırgan tutum sergileyen çiftlerin, çocukları için farkında olmadan olumsuz model oluşturduklarından bahsetmektedir. Bunun da çocuklarda çatışma durumlarında nasıl davranılacağını öğrenme gibi sosyal becerilerin sağlıklı gelişmesine engel olduğunu öne sürmüştür.

Evlilikte çatışma olgusunun evlilik doyumu ve devamlılığına ilişkin nasıl bir etkisi olduğuna dair alan yazına bakıldığında burada önemli olan unsurun, çatışmanın hiç yaşanmamasının değil çatışma durumunda "olumlu çatışma davranışlarının" seçilmesi olduğunun üzerinde durulmaktadır (Fincham,2009; akt Ovalı, 2010).

Özen (2006) çiftlerin “değer uyumları” ve çatışma çözüm stillerinin karı kocanın ayrı ayrı ve çiftlerin evlilik uyumu üzerindeki yordayıcı etkisini araştırmak amacıyla 140 Türk evli çift (140 kadın, 140 erkek) ile bir araştırma yürütmüştür. Çalışma sonucunda eşlerin çatışma çözüm stilleriyle evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmış ve olumlu çatışma çözüm stili yüksek olan çiftlerin evlilik uyumlarının da aynı şekilde yüksek bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalar, olumsuz çatışma çözüm stilini kullanan bireylerin evlilik doyum düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Özen (2006) de çalışmasında olumsuz çatışma çözüm stiline evlilik uyumunu olumsuz şekilde yordadığını tespit etmiştir.

Araştırmacılara göre evliliğin niteliği ve devamlılığına ilişkin olarak vurgu yapılan nokta çatışma miktarının az olması yerine bireylerin tartışma ve çatışma sonrası bu problemi ele alma ve çözme şekillerine bakılması gerekmektedir. Bu süreçte çiftlerin birbirine bağırması, küsmesi, sorunu yok sayması veya şiddete başvurmak yerine sağlıklı çözüm yolları geliştirip birbirlerine en uygun çözüm seçenekleri kullanarak

ilişkilerin daha da güçlendirmek ve çözüme ulaşmak üzerinde durulan noktalardandır (Ergin, 2010; akt. Turan, 2014).

Karakoyun (2012) hastaların evlilik uyumlarıyla olumlu çatışma çözüm stilleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki, olumsuz çatışma çözüm stilleriyle olumsuz yönde anlamlı bir ilişki tespit etmiştir.

Polat (2012) diğer araştırmalardan farklı olarak araştırmasını evli bireyler değil izmir Adliyesi Aile Mahkemelerine boşanma başvurusu yapan 102 bireyle yapmıştır. Boşanma sürecindeki bireylerin “çatışma iletişim tarzı, evlilik çatışması düzeyi, sosyal destek ve bazı demografik değişkenler arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada erkeklerin evlilik çatışma düzeyleri kadınlarınkinden düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Evlilik için önemli değişkenler olarak literatürde bahsi geçen "empatik eğilim, aile içi iletişim ve çatışma çözüm stillerinin evlilik uyumu üzerinde etkisini anlamaya dönük 360 evli bireyle yürütülen çalışmada (Soylu ve Kağnıcı, 2015) evlilik uyumunu anlamlı bir şekilde yordayan faktörlerin aile içi iletişim, itaat ve olumsuz çatışma çözüm stilleri olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra etkili olmayan aile içi iletişim ile olumsuz çatışma çözüm stiline evlilik uyumu arasında anlamlı ve olumsuz yönde bir ilişki olduğu ancak itaat çatışma çözme stili ile evlilik uyumu arasında hem anlamlı hem de olumlu yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

2.6.3.2. Yurtdışındaki Araştırmalar

Çatışma çözüm stilleri ve evlilik üzerine farklı pek çok ülkede yapılan çalışmalar, kültürel bağlamın da konu üzerindeki etkisini görmek adına işlevsel olacağı düşünülmektedir.

Kinnier, Katz ve Berry (1991) 60 evli çiftle yaptığı çalışmada “yüksek benlik saygısı ve yaşam doyumunun evlilik çatışması çözümü üzerindeki etkisini görmek istemiştir. Çalışma sonucunda aralarında olumlu yönde ilişki olduğu tespit edilmiş ve benlik saygısıyla yaşam doyumu düzeylerinin arttıkça bireylerin çatışma çözümüne de daha olumlu yaklaştığı görülmüştür. Cinsiyete göre arada bir fark olup olmadığına bakıldığında kadınların erkeklere nazaran daha realist çözümler üzerine mantık yürüttükleri gözlenmiştir.

Gottman (1993; akt. Güngören, 2011) evlilikle ilgili pek çok araştırma yürütmüştür. Araştırmaları sonucunda evlilikte üç sağlıklı çatışma çözme yöntemi olduğundan bahsetmektedir. *Geçerleme (validating)* çatışma çözme yönteminde evli çiftler evliliklerinden doyum almak için farklılıkları konusunda uzlaşmaktadır. *Geçici (volatile)* çatışma çözme stilinde çiftler yoğun şekilde tartışmaya girmekte ve çatışmalarını çözüme ulaştırma konusunda kararlı davranmaktadır. Üçüncü ve son çatışma çözme stili olan çatışmadan *Kaçınma (conflict-avoid)* çözüm stilinde ise bireyler çatışmadan uzak durmak için farklılıklarını azaltmaya çalışmaktadırlar. Bunun yanı sıra Gottman (1993; akt. Güngören, 2011) bireylerin çatışma çözme deneyimi yaşamasının onların mutluluklarının artmasında etkili olduğundan bahsetmektedir.

Evlilikle ilgili tüm çalışmalara bakıldığında istikrarlı ve mutlu bir beraberlik için gerekli faktörlerden biri olarak evlilik uyumundan bahsedildiği görülmektedir. Gottman (1996; akt. Çavuşoğlu, 2011) evlilikle ilgili araştırmaları neticesinde çiftlerin evlilik uyumları, ilişkilerden duyulan doyum ve mutluluğun hangi unsurlardan etkilendiğine bakmış ve bu etkenleri bütün taşları dökmek, yumuşak tartışmalar yapabilmek, esnek planlar yapabilmek ve prensip sahibi olmak olarak beş madde altında sıralamıştır:

Bütün taşları dökmek: Bu etkenlerden ilki olan “Bütün taşları dökmek” ifadesinin toplumda bilinen bir kavram olarak bireylerin karşısındakine aklından geçen her şeyi söylemesi şeklinde bir anlam içerdiği bilinmektedir. Gottman (1996; akt. Çavuşoğlu, 2011) aklından geçen her düşüncesini eşiyle paylaşmayan çiftlerin evliliklerinde daha mutlu olduklarını saptamıştır.

Yumuşak tartışmalar: İkinci faktör olarak tartışmaların yumuşak olmasının öneminden bahsedilmektedir. Çiftlerin birbirlerine eleştirilerini yüksek sesle söylemeleri halinde çoğu zaman çatışma yaşadıklarına dikkat edilmiş, buradan hareketle tartışma esnasında karşıdakinde savunmaya yol açacak şekilde yüksek sesle konuşmak yerine eleştirilerini yumuşak bir ses tonuyla ifade edebilen çiftlerin tartışmaların kavgaya dönüşmesini engelleyebildikleri savunulmuştur.

Esnek planlar: Evlilik çalışmalarında erkeklere nazaran kadınların planlarını eşine göre değiştirme hususunda daha esnek olduğu, erkeklerin bu konuda zorlandığı gözlemlenmiştir. Buradan hareketle üçüncü etken olarak evlilikle bireylerin planlarını esnetebilmeleri ölçüsünde mutlu oldukları öne sürülmüştür.

Prensip sahibi olmak: Gottman (1996; akt. Çavuşoğlu, 2011) yaptığı çalışmalarda yukarıdaki unsurların yanı sıra evliliklerinden mutlu bireylerin belirli prensiplere sahip olduklarını bulmuştur. İlişkisinden memnun, mutlu bireylerin ilişkinin başlarında oluşuna rağmen karşısındakinden gördüğü kırıcı, incitici davranışlara karşısında dik duruş sergileyebildiği ve kabullenmediği gözlemlenmiştir. Buradan hareketle ilişkinin en başından itibaren olumsuz davranışlar karşısında tolerans göstermemenin, uzun vadede mutlu bir ilişki kurulmasına zemin oluşturduğu öne sürülmüştür.

Bakım onarım çalışmaları: Son olarak Gottman (1996; akt. Çavuşoğlu, 2011) ilişkisinde mutlu ve başarılı bireylerin büyük tartışmaları sonlandırma konusunda da başarılı olduklarını ve çatışmalarının kendi kontrollerinden çıkmadan yaşadıkları olumsuz atmosferi değiştirebildiklerini bulmuştur. Çiftlerin mizaha başvurmak, yaşadıkları sorunun karşısındakini ne denli zorladığına ilişkin geri bildirim vermek, “bu bizim problemimiz” vs diyerek çatışmayı ortak bir noktaya taşımak veya konuyu değiştirerek çatışma ve tartışmayı yumuşatabilecekleri, dolayısıyla da daha mutlu bir beraberlik oluşturabileceklerini vurgulamıştır. Bu davranış şekillerini ise “Bakım onarım çalışmaları” olarak nitelemiştir.

Fletcher, Durrant ve Thomas (1999) çalışmalarında çiftler arasında kendini karşıdakine açma üzerine nasıl bir fark olduğuna bakmış ve evli bireylerin evliliklerini kaliteli olarak algıladıkları takdirde birbirleriyle olumsuz duygu ve düşüncelerini daha açık bir şekilde paylaştıklarını saptamışlardır.

Schneewind ve Gerhard (2002) yürüttükleri çalışmada çatışma çözüm stillerine ilişkin ilginç bir tespitte bulunmuştur. Beş yıl boyunca 1 yıllık aralıklarla çalışmaya katılan 83 yeni evli çift üzerinde yürütülen çalışmada, bireylerin çatışma çözüm stillerinin evliliğin birinci yılında oluştuğunu ve ilerleyen zamanlarda da çoğunlukla alışkanlığa dönüşen bir tarz şeklinde devam ettiğini tespit etmişlerdir.

Evlenme şekli ile çiftler arasında yaşanan çatışma oranı arasında bir ilişki olup olmadığına ilişkin yapılan bir araştırmada (Hortaçsu, 2007) anlaşarak evlenenlerin görücü usulü evlenenlere oranla daha az çatışma yaşadıklarını görülmüştür.

Literatürdeki araştırma ve çalışmalara tümüyle bakıldığında bilindiği üzere çatışma çözüm stilleri ve ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkilerine dönük evli bireylerin algılarıyla ilgili olarak özellikle yurtiçinde sınırlı çalışma olduğu, görülmektedir. Buradan hareketle bu araştırmada kullanılan ölçeklerden edinilen bilgiler ışığında literatürdeki bu boşluk doldurulmaya, alan yazına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci, elde edilen verilerin analizleri ve bu analizlerden elde edilen bulguların raporlarına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)

Bu çalışmada evli bireylerin evlilik doyumu, algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları ve çatışma çözüm stilleri arasındaki ilişki çeşitli değişkenler çerçevesinde incelenmek istenmiştir.

Literatüre bakıldığında ilişkisel araştırma modeli iki veya daha fazla değişken arasında birlikte gerçekleşen herhangi bir değişimin var olup olmadığı, varsa da bunun derecesinin belirlenmesi amacıyla kullanılan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2003). İlişkisel tarama modelinde değişkenler *korelasyon türü ilişkisel tarama ve karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli* olmak üzere iki türlü ölçülmektedir (Karasar, 2014). Bu araştırma, ilişkisel tarama modeline dayanan bir çalışma olup çalışmada görülmek istenen ilişkiler karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeline uygun biçimde incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Adana ilinde ikamet eden evli bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Adana ili içerisinde ikamet eden 376' sı kadın, 78' i erkek olmak üzere yaşları 20 ile 69 yaş aralığında değişen toplam 454 evli birey oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme Adana' da yaşayan bireylerden Basit Seçkisiz Örneklem yöntemi kullanılarak, katılımcılara birebir ulaşıp ölçek formları yüz yüze açıklanıp bireyler tarafından doldurulması suretiyle oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan evli bireylerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin dağılımları Tablo 1' de görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	376	82,8
Erkek	78	17,2
Yaş kategorik		
30 yaş altı	183	40,3
31-39 yaş arası	172	37,9
40 yaş ve üzeri	99	21,8
Eğitim durumu		
İlköğretim mezunu	31	6,8
Lise mezunu	64	14,1
Lisans-önlisans mezunu	278	61,2
Lisansüstü	81	17,8
Evlilik süreleri		
1-5 yıl arası	222	48,9
6-10 yıl arası	109	24
11-15 yıl arası	45	9,9
16 yıl ve üzeri	78	17,2
Evlilik yaşı		
20 yaş altı	36	7,9
20-25 yaş arası	209	46
26-30 yaş arası	158	34,8
31-35 yaş arası	51	11,2
Evlilik şekli		
Anlaşarak	355	78,2
Görücü usulü	79	17,4
Diğer	20	4,4
Aylık gelir		
2001-3000 TL arası	67	14,8
3001-4000 TL arası	70	15,4
4001-5000 TL arası	54	11,9
5000 TL üzeri	263	57,9
Annenin eğitim durumu		
Okur-yazar değil	74	16,3
Okur-yazar	52	11,5
İlköğretim	217	47,8
Lise	73	16,1
Lisans-önlisans	38	8,4
Babanın eğitim durumu		
Okur-yazar	55	12,1
İlköğretim	213	46,9
Lise	99	21,8
Lisans-önlisans	73	16,1
Lisansüstü	14	3,1
	Ort±ss	Med (Min-Maks)
Yaş	34,2±8,0	32 (20-69)
Çocuk sayısı	1,64±0,84	1 (1-5)

Tablo 1’ de görüleceği gibi “Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumlarıyla Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki” nin incelendiği çalışmaya 454 katılımcı dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen katılımcıların %82, 8 (n=376)’inin kadın, %17,2 (n=78)’sinin ise erkek olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada yer alan katılımcıların yaş ortalamaları $34,2 \pm 8,0$ (Med: 32, Min: 20, Maks: 69) yaşında iken; katılımcıların %40,3 (n=183)’ünün 30 yaş altında, %37,9 (n=172)’unun 31 il 39 yaş aralığında, %21,8 (n=99)’inin ise 40 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim durumlarına bakıldığında, katılımcıların %6,8 (n=31)’inde ilköğretim, %14,1 (n=64)’inin lise, %61,2 (n=278)’sinin lisans-önlisans, %17,8 (n=81)’inin ise lisansüstü mezuniyete sahip oldukları belirlenmiştir. Annenin eğitim durumu ise katılımcıların %16,3 (n=74)’ünde okur-yazar değil, %11,5 (n=52)’inin okur-yazar, %47,8 (n=217)’inin ilköğretim, %16,1 (n=73)’inin lise, %8,4 (n=38)’ünün lisans-önlisans mezunu oldukları saptanmıştır. Babanın eğitim durumu ise %12,1 (n=55)’inde okur-yazar, %46,9 (n=213)’unda ilköğretim, %21,8 (n=99)’inin lise, %16,1 (n=73)’inin lisans-önlisans, % 3,1 (n=14)’inin ise lisansüstü eğitime sahip oldukları anlaşılmıştır.

Katılımcıların %48,9 (n=222)’unun 1 ila 5 yıl, %24,0 (n=109)’ünün 6 ila 10 yıl, %9,9 (n=45)’unun 11 ila 15 yıl, %17,2 (n=78)’sinin ise 16 yıl ve üzeridir evli oldukları gözlenmiştir. Evlilik yaşı katılımcıların %7,9 (n=36)’unda 20 yaş altı, %46,0 (n=209)’sında 20 ila 25 yaşında, %34,8 (n=158)’inde 26 ila 30 yaş arasında, %11,2 (n=51)’sinde ise 31 ila 35 yaş aralığında evlendikleri tespit edilmiştir. Çocuk sayısı katılımcılarda ortalama $1,64 \pm 0,84$ (Med: 1, Min: 1, Maks: 5) şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Evlenme şekli olarak katılımcıların %78,2 (n=355)’sinin anlaşarak, %17,4 (n=79)’ünün görücü usulü, %4,4 (n=20)’ünün ise diğer şekilde evlendikleri belirlenmiştir.

Aylık gelir açısından katılımcıların %14,8 (n=67)’inin 2001-3000 TL arası, %15,4 (n=70)’ünün 3001-4000 TL arası, %11,9 (n=54)’unun 4001-5000 TL arası, %57,9 (n=263)’unun ise 5000 TL üzeri bir gelire sahip oldukları saptanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcılardan toplanmak istenen verilere, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden katılımcılara yüz yüze doldurtulan ölçek formları kullanılarak ulaşılmıştır. Bu doğrultuda araştırmada, evli bireylerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, algılanan ebeveyn ilişki tutumlarına yönelik veriler Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği, evli bireylerin eşleriyle yaşadıkları çatışmaları çözüm stillerine dönük veriler Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği ve evlilik doyumuna ilişkin bilgiler ise Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen, katılımcıların demografik bilgilerini öğrenmek için cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, evlilik süresi, evlilik yaşı, çocuk sayısı, evlilik şekli, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve toplam aylık gelir sorularının yer aldığı formdur. Form toplamda 10 sorudan oluşturulmuş ve katılımcıların kimlik bilgilerini açığa çıkaracak herhangi bir soruya yer verilmemesine özen gösterilmiştir.

3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ)

Ölçek, Tezer (1996) tarafından evlilikle ilgili araştırmalarda çiftlerin evliliklerinden elde ettikleri genel doyum düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğe “Evlilik Yaşamı Ölçeği” şeklinde genel bir adın verilmesinde, doyum kavramının ölçeğin uygulandığı bireylerde olası değişik bir etki ve yorumlamanın önüne geçmek düşüncesi yatmaktadır (Straus, 1964; akt. Tezer, 1996).

Ölçek, 10 maddeden oluşan 5’li (kesinlikle katılmıyorum= 1, kesinlikle katılıyorum= 5) likert tipi ve tek boyutlu bir öz bildirim ölçeğidir. Maddeleri derecelendirmede en olumsuz ifadeden en olumluya doğru 1 ile 5 arasında puanlanmıştır. Bu doğrultuda ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan ise 50 ‘dir.

Ölçeğin geçerlik çalışması evli ve boşanmış bireyler üzerinde gerçekleştirilmiş ve grupların ölçekten aldıkları puan ortalamaları karşılaştırılarak aralarında anlamlı düzeyde fark olup olmadığına bakılmış ve grupların ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Grupların ortalamaları için yapılan t testi sonucunda t değeri 6,23 olarak ölçülmüştür ($p < 0.01$). Buradan hareketle, ölçeğin evlilik ilişkisinden sağlanan doyum açısından evli ve boşanmış eşleri birbirinden ayırt edebildiği görülmektedir (Sığırcı, 2010).

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin değerlendirmede ise, test-tekrar test yöntemi ile belirlenen güvenilirlik kat sayısının .85 olduğu tespit edilmiştir. İç tutarlık katsayısı ise ilk uygulamada 0.91, ikinci uygulamada grubunda ise 0,89 olarak saptanmıştır. Bu bulgular değerlendirildiğinde Evlilik Yaşamı Ölçeğinin yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir (Tezer, 1996).

3.3.3. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği

Ölçek, bireylerin algılanan ebeveyn ilişkisini ölçmek için Çelik ve Öziş (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 37 maddeden oluşan 4' lü (kesinlikle katılmıyorum= 0, tamamen katılıyorum= 3) likert tipi ve beş boyutlu bir ölçektir. Bahsi geçen beş boyutun tutum şekillerine göre kapsadığı maddeler şu şekildedir: 1-3. maddeler otoriter tutumu, 4- 12. maddeler ilgisiz tutumu, 13- 18. Maddeler koruyucu tutumu, 19-30. maddeler demokratik tutumu ve 31-37. maddeler ise bağımlı tutumu ölçmektedir.

Ölçeğin puanlanmasına bakıldığında, ölçeğin alt boyutlara yönelik puan verdiği görülmektedir. Alt boyutlardan alınan yüksek puanlardan, bireyin o ebeveyn ilişki tutumuna dönük algı düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ölçeğin kapsam geçerliliğini incelemek için literatür taraması, uzman görüşleri ve evli bireylerle yapılan görüşmelerden faydalanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için anne ve baba her iki form için de açılımlayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini görmek için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısından faydalanılmıştır (Öziş, 2016).

Ölçeğin yapı geçerliğini ölçmek için yapılan AFA sonucu ölçeğin anne formunun toplam varyansın %60,77'sini açıkladığı baba formunun da toplam varyansın %60.07'sini açıkladığı saptanmıştır. Bu varyans oranlarının da ölçeğin yapı geçerliği açısından gerekli yüzdellikleri sağladığı düşünülmüştür. Her iki ebeveyn için de yapılan faktör analizleri sonucunda ölçeğin her iki ebeveyn için de 37 madde ve 5 faktörden (*otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı*) oluştuğu saptanmıştır (Çelik ve Öziş, 2016).

Geçerlik ve güvenilirlik analizlerine dair elde edilen tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde ölçeğin gerekli kriterleri karşılayan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak bu araştırmada kullanılabilceği görülmektedir.

3.3.4. Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği (ÇÇSÖ)

Bu araştırmada kullanılan Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, çiftlerin çatışma çözüm stillerini ölçmek amacıyla Özen, Salman-Engin ve Sakallı-Uğurlu (2016) tarafından geliştirilmiş, 6' lı derecelendirmeye sahip (1=Hiç katılmıyorum, 6= Çok katılıyorum), 25 maddelik likert tipi bir ölçektir. Ölçek dört boyutlu olup *olumlu*, *olumsuz*, *itaat ve geri çekilme* çatışma çözme stillerini ölçmektedir. Ölçeğin puanlamasıyla ilgili olarak ölçeğin toplan puan vermediği, alt boyutların puanlarına dayandığı görülmektedir. Buradan hareketle bir alt boyuttan yüksek puan almak o çatışma çözüm stilinin yoğun olarak kullandığını, düşük puan almanın ise o çözüm stilinin nadir olarak kullanıldığını göstermektedir.

Ölçeğin faktör yapısına bakmak için temel bileşenler analiz edilerek varimaks eksen döndürme tekniği kullanılmış ve açımlayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Tüm analizler sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = .75 olarak tespit edilmiş, bu da verinin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermiştir. Sonrasında varimaks döndürme yöntemi ile ÇÇSE' nin faktör yapısı incelenmiş ve ölçeğin 4 faktörlü çözümü uygun görülmüştür (Özen vd., 2016).

Ölçeğin iç tutarlılığını ölçmek amacıyla Cronbach Alfa katsayılarına bakılmış ve ölçeğin güvenilirliği test edilmiştir. Ölçeğin her bir alt boyutunun iç tutarlık katsayısı, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek (Olumlu Çatışma Çözme Stili alt boyutu için .68, Olumsuz Çatışma Çözme Stili alt boyutu için .66, Geri Çekilme Çatışma Çözme Stili alt boyutu için .68 ve İtaat (Boyun eğme) Çatışma Çözme Stili alt boyutu için .72) olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için her bir alt boyut için yarıya bölme (split-half) yöntemine başvurulmuş, yüksek yarı test güvenilirliğine de sahip olduğu görülmüştür (Hacı, 2011).

ÇÇSÖ' nün ölçüt geçerliğini test etmek amacıyla ise Kurdek (1994a)' in çatışma çözüm stilleri envanteri (ÇÇSE) ile ilişkisi araştırılmış ve ve alt boyutlar arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

Yapılan faktör analizleri, iç tutarlılık katsayısı ve ÇÇSE ile aralarındaki korelasyon birlikte değerlendirildiğinde Çatışma çözüm stilleri ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğe sahip bir ölçme aracı olarak bu araştırmada kullanılabileceği görülmektedir.

3.4. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmayı yürütmeye ilişkin veri toplama sürecine başlamadan önce etik hususlarla ilgili olarak ilk etapta Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulu onayına başvurulmuş ve araştırma gerekli prosedürlere sahip görülerek Etik kurulu onay ve izni alınmıştır.

Yakın Doğu üniversitesi etik kurul onayı alındıktan sonra araştırmada hedeflenen amaç doğrultusunda belirlenen ölçekleri geliştiren veya uyarlayan kişilerle eposta yoluyla görüşülerek yazışmalar üzerinden tüm ölçeklerin kullanımına ilişkin izinler alınmıştır. Bu yazışmaların ekran görüntüleri eklerde mevcuttur.

Veri toplama öncesi gerekli izin ve onaylar alındıktan sonra araştırmada kullanılması planlanan ölçeklerin hepsi bir sayfalık yönerge olan Aydınlatılmış Onam Formu ile bir araya getirilerek bir ölçek bataryası oluşturulmuş ve araştırmacı tarafından katılımcılara yüz yüze doldurtulmuştur. Araştırmaya katılan bireyler, çalışmanın hangi amaçla yapıldığına ilişkin sözlü olarak bilgilendirilmeleri yanı sıra bu bilgi kişisel bilgi formu ve ölçeklerde de yazılı olarak ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Çalışmanın gönüllülük esaslı olduğu vurgulanmıştır. Ölçekler doldurulduktan sonra tüm yanıt formları kontrol edilerek hatalı ve eksik ölçek ve formlar çalışmaya dahil edilmemiştir.

Araştırmaya katılan bireylerden kimlik bilgilerine dair hiçbir bilgi istenmediği, uygulamaya devam etmek istememeleri halinde istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları belirtilmiştir.

Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar araştırmacı tarafından sadece bilimsel amaçlarla kullanılmış ve gizlilik ilkesi çerçevesinde üçüncü şahıslarla paylaşılmamıştır. Tüm bu süreçleri içeren veri toplama süreci 6 Haziran 2021 ile 7 Temmuz 2021 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada incelenmek üzere katılımcılardan elde edilen veriler toplandıktan sonra verilerin analiz sürecine geçilmiştir.

Araştırma kapsamında 454 evli bireyden elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 23.0 paket programı kullanılmıştır. Kategorik ölçümler sayı ve yüzde olarak, sürekli ölçümler ortalama ve standart sapma (gerekli yerlerde ortanca ve minimum -maksimum) olarak özetlenmiştir. Çalışmada yer alan parametrelerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemede çarpıklık

ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Normal dağılım gösteren parametrelerde ikili grup analizlerinde Bağımsız T-Testi; ikiden fazla grup analizlerinde ise Tek Yönlü ANOVA testleri kullanılmıştır. İkiden fazla gruplar arasındaki farklılığı belirlemede Post Hoc Tukey testlerine başvurulmuştur. Ölçek skorları arasındaki ilişkiyi belirlemede Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Tüm testlerde istatistiksel önemlilik düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

Veriler ile yapılacak analiz türüne karar verebilmek adına, öncelikle çalışmada kullanılan ölçeklere ait ortalama, standart sapma, medyan, min, maks, arpıklık, basıklık ve güvenirlik katsayı değerleri incelenmiştir. Ölçek skorlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemede ölçek skorlarının arpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir.

3.5.1. Çalışmada Kullanılan leklere Ait Bulguların İncelenmesi

Tablo 2' de çalışmada kullanılan ölçeklere ait ortalama, standart sapma, medyan, min, maks, arpıklık, basıklık ve güvenirlik katsayı değerlerinin incelenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde çalışmada kullanılan Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu leği ve S ye ait ortalama, standart sapma, medyan, minimum, maksimum, arpıklık, basıklık ve güvenirlik katsayı değerlerinin toplam ölçek puanları üzerinden değil ölçeklerin tek tek alt boyutları üzerinden verildiği görülmektedir. Bunun da ölçeklere ilişkin analizlerin ölçek toplam puanları yerine alt boyutlardan tek tek elde edilen puanlar üzerinden yapılmasından kaynaklandıği bilinmektedir (elik ve ziş, 2016; zen vd., 2016).

Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma, Medyan, Min, Maks, Çarpıklık, Basıklık ve Güvenirlik Katsayı Değerlerinin İncelenmesi

	İfade sayısı	Ort	Ss	Med	Min	Maks	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach alpha
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu									
Anne otoriter	3	4,2	2,5	4	0	9	0,116	-0,669	0,846
Anne ilgisiz	9	5,46	4,8	5	0	27	1,005	1,232	0,89
Anne koruyucu	6	10,6	3,2	11	0	18	-0,215	0,588	0,718
Anne demokratik	12	24,9	7,2	24,5	0	36	-0,608	0,613	0,943
Anne bağımlı	7	7,01	4	7	0	21	0,595	0,706	0,819
Baba otoriter	3	5,79	2,6	6	0	9	-0,41	-0,662	0,904
Baba ilgisiz	9	10,4	6,8	10	0	27	0,451	-0,197	0,94
Baba koruyucu	6	9,45	3,8	9	0	18	-0,102	0,11	0,825
Baba demokratik	12	21,6	8,9	23	0	36	-0,464	-0,125	0,965
Baba bağımlı	7	5,82	4,2	6	0	21	0,861	1,048	0,848
Çatışma Çözüm Stili									
Geri çekilme	6	24,5	6,6	25	6	36	-0,37	-0,145	0,732
Boyun eğme	6	23,5	6,4	24	5	36	-0,508	0,002	0,785
Olumsuz çatışma	7	18,8	7,4	18	7	42	0,443	-0,41	0,77
Olumlu çatışma	6	26,8	4,8	27	12	36	-0,389	0,036	0,798
EYÖ	10	35,6	10	38	10	50	-0,634	-0,404	0,934

Ölçek skorlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemede ölçek skorlarının çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Çalışmada kullanılan Anne otoriter, Anne ilgisiz, Anne koruyucu, Anne demokratik, Anne bağımlı, Baba otoriter, Baba ilgisiz, Baba koruyucu, Baba demokratik, Baba bağımlı, Geri çekilme, Boyun eğme, Olumsuz çatışma, Olumlu çatışma ve EYÖ ölçek skorlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 değerleri arasında değişim gösterdiği gözlenmiştir. Literatürde yapılan çalışmalarda çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 (Hair ve ark., 2013), -1,5 ile +1,5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), -2 ile +2 (George ve Mallery, 2010) arasında olduğunu bildiren çalışmalar mevcuttur. Bu bağlamda araştırmada yürütülen karşılaştırmalarda parametrik testler kullanılmıştır.

Cronbach alfa güvenirlilik katsayı değeri ile ilgili yapılan bir çalışmada Cronbach'ın alfa güvenirlilik katsayı aralıkları; $0,0 < \alpha < 0,4$ aralığında 'ölçek güvenilir değildir',

0,41< α <0,6 aralığında 'ölçek düşük güvenilirliktedir', 0,61< α <0,8 aralığında 'ölçek orta güvenilirliktedir', 0,81< α <1,00 aralığında ise 'ölçek yüksek güvenilirliktedir' şeklinde bildirilmiştir (Kılıç, 2016). Bu bağlamda yürütülen çalışmada Anne otoriter ($\alpha=0,846$), Anne ilgisiz ($\alpha=0,890$), Anne demokratik ($\alpha=0,943$), Anne bağımlı ($\alpha=0,819$), Baba otoriter ($\alpha=0,904$), Baba ilgisiz ($\alpha=0,940$), Baba koruyucu ($\alpha=0,825$), Baba demokratik ($\alpha=0,965$), Baba bağımlı ($\alpha=0,848$) ve EYÖ ($\alpha=0,934$) ölçek skorlarının yüksek güvenilirlikte oldukları gözlenirken; Anne koruyucu ($\alpha=0,718$), Geri çekilme ($\alpha=0,732$), Boyun eğme ($\alpha=0,785$), Olumsuz çatışma ($\alpha=0,770$) ve Olumlu çatışma ($\alpha=0,798$) ölçek skorlarının orta güvenilirlikte olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5).

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda yapılan analizler, bu analizlerin ayrıntılı sonuçlarından bahsedilecektir.

4.1. Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyum Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

4.1.1. Cinsiyete Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Bağımsız T-Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması

	Kadın Ort±ss	Erkek Ort±ss	t	p
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu				
Anne otoriter	4,3±0,1	3,6±0,3	2,261	0,024*
Anne ilgisiz	5,4±0,2	6,0±0,6	-1,001	0,317
Anne koruyucu	10,5±0,2	11,1±0,5	-1,45	0,148
Anne demokratik	25,0±0,3	24,6±0,0	0,372	0,71
Anne bağımlı	6,9±0,2	7,8±0,6	-1,783	0,075
Baba otoriter	5,9±0,1	5,1±0,3	2,688	0,007**
Baba ilgisiz	10,7±0,4	9,0±0,7	2,004	0,046*
Baba koruyucu	9,2±0,2	10,5±0,4	-2,596	0,010*
Baba demokratik	21,3±0,5	23,3±1,0	-1,851	0,065
Baba bağımlı	5,6±0,2	6,9±0,6	-2,562	0,011*
Çatışma Çözüm Stili				
Geri çekilme	24,5±0,3	24,3±0,7	0,242	0,809
Boyun eğme	23,3±0,3	24,4±0,7	-1,35	0,178
Olumsuz çatışma	19,1±0,4	17,3±0,9	1,951	0,052
Olumlu çatışma	27,0±0,2	26,0±0,6	1,722	0,086
EYÖ	35,1±0,4	38,1±0,8	-2,4	0,017*

* p<0,05, **p<0,001,

Tablo 3 incelendiğinde katılımcılardan elde edilen Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu Ölçeği ve ÇÇSÖ' nün toplam ölçek puanları değil ölçeklerin kapsadığı her boyuttan alınan puanlara göre tek tek karşılaştırma yapıldığı, bunun da analizlerin ölçek toplam puanları yerine alt boyutlardan tek tek elde edilen puanlar üzerinden yapılmasından kaynaklandığı görülmektedir (Çelik ve Öziş, 2016; Özen vd., 2016). Bu da araştırmacıya, ölçeklerin tek tek tüm boyutları arasındaki anlamlı farklılıkların detaylı görülebilmesi imkânı vermektedir.

Çalışmada yer alan katılımcıların cinsiyet değişkeni ile Anne ilgisiz ($p=0,317$), Anne koruyucu ($p=0,148$), Anne demokratik ($p=0,710$), Anne bağımlı ($p=0,075$), Baba demokratik ($p=0,065$), Geri çekilme ($p=0,809$), Boyun eğme ($p=0,178$), Olumsuz çatışma ($p=0,052$) ve Olumlu çatışma ($p=0,086$) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmezken ($p>0,05$); Kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre Anne otoriter ($p=0,024$), Baba otoriter ($p=0,007$) ve Baba ilgisiz ($p=0,046$) ölçek skorlarının yüksek; Baba koruyucu ($p=0,010$), Baba bağımlı ($p=0,011$) ve EYÖ ($p=0,017$) ölçek skorlarının ise daha düşük olduğu gözlenmiştir ($p<0,05$).

4.1.2. Yaş Değişkenine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların yaşlarına göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi, anlamlı farklılığın hangi yaş aralığından kaynaklandığını belirlemek için ise Post Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 4' te verilmiştir.

Tablo 4. Yaş Değişkenine Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması

	30 yaş altı (a)	31-39 yaş arası (b)	40 yaş ve üstü (c)	F	p	Post hoc p anlamlılık
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu						
Anne otoriter	4,4±0,2	4,3±0,2	3,7±0,3	2,53	0,081	Fark yok
Anne ilgisiz	4,5±0,3	5,9±0,4	6,5±0,5	7,076	0,001**	b-a; p=0,011* c-a; p=0,002**
Anne koruyucu	11,1±0,2	10,3±0,2	10,6±0,4	2,948	0,053	Fark yok
Anne demokratik	25,7±0,5	24,5±0,5	24,1±0,9	1,956	0,143	Fark yok
Anne bağımlı	6,5±0,3	6,9±0,3	8,2±0,4	5,569	0,004**	c-a; p=0,003** c-b; p=0,027*
Baba otoriter	5,9±0,2	5,8±0,2	5,5±0,2	0,84	0,433	Fark yok
Baba ilgisiz	10,3±,5	10,9±0,5	9,7±0,6	0,99	0,372	Fark yok
Baba koruyucu	9,6±0,3	9,2±0,3	9,6±0,4	0,657	0,519	Fark yok
Baba demokratik	21,7±0,7	21,1±0,7	22,3±0,9	0,592	0,554	Fark yok
Baba bağımlı	5,2±0,3	5,7±0,3	7,1±0,5	6,133	0,002**	c-a; p=0,002** c-b; p=0,033*
Çatışma Çözüm Stili						
Geri çekilme	25,2±0,5	23,9±0,5	24,4±0,7	1,681	0,187	Fark yok
Boyun eğme	23,5±0,5	23,2±0,5	24,0±0,6	0,515	0,598	Fark yok
Olumsuz çatışma	19,4±0,6	19,2±0,6	17,1±0,7	3,613	0,028*	a-c; p=0,027*
Olumlu çatışma	27,6±0,3	26,7±0,4	25,8±0,6	4,602	0,011*	a-c; p=0,009**
EYÖ	35,9±0,8	34,7±0,8	36,5±0,9	1,148	0,318	Fark yok

* p<0,05, **p<0,001

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların yaşlarının 3 farklı kategoride toplandığı görülmektedir. Bunlar 30 yaş altı (n=183), 31- 39 yaş arası (n=172), 40 yaş ve üzeri (n=99) dir.

Çalışmada yer alan katılımcıların yaş değişkeni ile Anne otoriter (p=0,081), Anne koruyucu (p=0,053), Anne demokratik (p=0,143), Baba otoriter (p=0,433), Baba ilgisiz (p=0,372), Baba koruyucu (p=0,519), Baba demokratik (p=0,554), Geri çekilme (p=0,187), Boyun eğme (p=0,598) ve EYÖ (p=0,318) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmezken (p>0,05); Anne ilgisiz (p=0,001), Anne bağımlı (p=0,004), Baba bağımlı (p=0,002), Olumsuz çatışma (p=0,028) ve Olumlu çatışma (p=0,011) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir (p<0,05). Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Post Hoc Tukey testi bulgularına göre;

- Anne ilgisiz ölçek skorunda 30 yaş altında olan katılımcıların; 31 ila 39 yaş ($p=0,011$) ile 40 yaş ve üzeri ($p=0,002$) olan katılımcılara göre daha düşük ölçek skoruna sahip olmasından kaynaklandığı,

- Anne bağımlı ve baba bağımlı ölçek skorunda 40 yaş ve üzerinde olanların 30 yaş altı ile 31-39 yaş arasında olanların ölçek skorundan daha yüksek olmasından kaynaklandığı,

- Olumsuz çatışma ve olumlu çatışma ölçek skorlarında ise 30 yaş altında olanların 40 yaş ve üzerinde olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından kaynaklandığı belirlenmiştir.

4.1.3. Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri Ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi, anlamlı farklılığın hangi yaş aralığından kaynaklandığını belirlemek için ise Post Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 5' te verilmiştir.

Tablo 5. Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması

	İlköğretim mezunu (a)	Lise mezunu (b)	Lisans-önlisans (c)	Lisansüstü (d)	F	p	Post hoc p anlamlılık
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu							
Anne otoriter	4,0±0,5	4,3±0,3	4,1±0,1	4,6±0,3	1,177	0,318	Fark yok
Anne ilgisiz	6,2±0,9	5,5±0,6	5,3±0,3	5,8±0,6	0,517	0,671	Fark yok
Anne koruyucu	10,8±0,6	10,8±0,4	10,7±0,2	10,2±0,3	0,609	0,609	Fark yok
Anne demokratik	24,3±,4	24,2±1,1	25,3±0,4	24,5±0,8	0,615	0,606	Fark yok
Anne bağımlı	8,7±0,8	6,9±0,5	7,1±0,2	6,0±,4	3,397	0,018*	a-d; $p=0,011$
Baba otoriter	6,1±0,4	5,6±,3	5,7±,2	6,1±0,3	0,621	0,601	Fark yok
Baba ilgisiz	11,1±1,0	10,1±1,0	10,7±0,4	9,6±0,7	0,673	0,569	Fark yok
Baba koruyucu	8,5±0,7	9,9±0,5	9,5±0,2	9,5±,4	0,954	0,415	Fark yok
Baba demokratik	19,5±1,6	21,2±1,3	21,7±0,5	22,4±0,8	0,839	0,473	Fark yok
Çatışma Çözüm Stili							
Baba bağımlı	6,8±0,8	6,2±0,5	5,9±0,3	5,0±0,4	1,638	0,18	Fark yok
Geri çekilme	24,1±1,0	24,8±0,9	24,4±0,4	24,9±0,7	0,227	0,877	Fark yok
Boyun eğme	25,5±1,0	24,2±0,9	23,2±0,4	23,1±0,6	1,586	0,192	Fark yok
Olumsuz çatışma	18,2±1,3	19,3±1,0	19,1±0,4	17,8±0,8	0,743	0,527	Fark yok
Olumlu çatışma	24,8±0,8	26,3±0,7	27,1±0,3	27,2±0,5	2,536	0,056	Fark yok
EYÖ							
	33,9±1,7	34,8±1,2	35,5±0,6	37,3±1,0	1,183	0,316	Fark yok

* $p<0,05$, ** $p<0,001$

Çalışmada yer alan katılımcıların eğitim durumu değişkeni ile Anne otoriter ($p=0,318$), Anne ilgisiz ($p=0,671$), Anne koruyucu ($p=0,609$), Anne demokratik ($p=0,606$), Baba otoriter ($p=0,601$), Baba ilgisiz ($p=0,569$), Baba koruyucu ($p=0,415$), Baba demokratik ($p=0,473$), Baba bağımlı ($p=0,180$), Geri çekilme ($p=0,877$), Boyun eğme ($p=0,192$), Olumsuz çatışma ($p=0,527$), Olumlu çatışma ($p=0,056$) ve EYÖ ($p=0,316$) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılığa ulaşamazken ($p>0,05$); Anne bağımlı ($p=0,018$) ölçek skoru ile katılımcıların eğitim durumu değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Post hoc Tukey testine göre ilköğretim mezunu olan katılımcıların Anne bağımlı ölçek skorunun ($p=0,011$), lisansüstü mezunu olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 5).

4.1.4. Evlilik Süresine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların evlilik sürelerine göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi, anlamlı farklılığın hangi yaş aralığından kaynaklandığını belirlemek için ise Post Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6. Evlilik Süresine Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması

	1-5 yıl arası (a)	6-10 yıl arası (b)	11-15 yıl arası (c)	16 yıl ve üzeri (d)	F	p	Post hoc p anlamlılık
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu							
Anne otoriter	4,4±0,2	4,2±0,2	3,9±0,3	3,8±0,3	1,534	0,205	Fark yok
Anne ilgisiz	4,6±0,3	6,4±0,5	5,2±0,7	6,8±0,7	6,047	<0,001**	b-a; p=0,007** b-c; p=0,002**
Anne koruyucu	11,0±0,2	9,9±0,3	11,0±0,5	10,3±0,4	3,529	0,015*	a-b; p=0,016*
Anne demokratik	26,1±0,4	23,1±0,7	25,5±1,1	23,7±1,0	5,385	0,001**	a-b; p=0,002** c-a; p=0,001**
Anne bağımlı	6,4±0,2	6,7±0,4	8,8±0,5	8,2±0,5	7,794	<0,001**	c-b; p=0,017* d-a; p=0,002**
Baba otoriter	5,9±0,2	5,6±0,2	6,0±0,3	5,6±0,3	0,782	0,504	Fark yok
Baba ilgisiz	10,2±0,5	11,2±0,6	9,6±1,1	10,3±0,7	0,807	0,49	Fark yok
Baba koruyucu	9,6±0,3	8,9±0,4	10,6±0,6	9,2±0,4	2,207	0,087	Fark yok
Baba demokratik	21,9±0,6	21,0±0,8	22,8±1,5	20,9±0,9	0,654	0,581	Fark yok
Baba bağımlı	5,3±0,3	5,7±0,4	7,0±0,7	6,9±0,5	4,133	0,007**	d-a; p=0,020*
Çatışma Çözüm Stili							
Geri çekilme	24,8±0,4	23,8±0,7	25,0±0,9	24,4±0,7	0,605	0,612	Fark yok
Boyun eğme	23,1±0,4	22,8±0,6	25,5±0,9	24,1±0,8	2,368	0,07	Fark yok
Olumsuz çatışma	19,0±0,5	20,0±0,7	18,1±1,2	17,2±0,8	2,423	0,065	Fark yok
Olumlu çatışma	27,6±0,3	26,3±0,4	26,9±0,8	25,3±0,6	4,734	0,003**	a-d; p=0,002**
EYÖ	37,0±0,7	32,8±1,0	34,6±1,6	36,3±1,1	4,547	0,004**	a-b; p=0,002**

* p<0,05, **p<0,001

Çalışmaya dahil olanların evlilik süresi değişkenleri ile Anne otoriter (p=0,205), Baba otoriter (p=0,504), Baba ilgisiz (p=0,490), Baba koruyucu (p=0,087), Baba demokratik (p=0,581), Geri çekilme (p=0,612), Boyun eğme (p=0,070) ve Olumsuz çatışma (p=0,065) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemezken (p>0,05); Evlilik süresi değişkeni ile Anne ilgisiz (p<0,001), Anne koruyucu (p=0,015), Anne demokratik (p=0,001), Anne bağımlı (p<0,001), Baba bağımlı (p=0,007), Olumlu çatışma (p=0,003) ve EYÖ (p=0,004) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (p<0,05). Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Post hoc Tukey testine göre;

- Anne ilgisiz ölçek skorunda evlilik süresi 6 ila 10 yıl arasında olanların, evlilik süresi 1 ila 5 yıl ($p=0,007$) ve 11 ila 15 yıl arasında olanlara ($p=0,002$) göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmasından,

-Anne koruyucu ($p=0,016$), Anne demokratik ($p=0,002$) ve EYÖ ($p=0,002$) ölçek skorlarında evlilik süresi 1 ila 5 yıl arasında olanların; evlilik süresi 6 ila 10 yıl arasında olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından,

- Anne bağımlı ölçek skorunda evlilik süresi 11 ila 15 yıl arasında olanların, evlilik süresi 1 ila 5 yıl ($p=0,001$) ve evlilik süresi 6 ila 10 yıl ($p=0,017$) arasında olanlara göre; evlilik süresi 16 yıl ve üzeri olanların ise evlilik süresi 1 ila 5 yıl olanlara ($p=0,002$) göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından,

- Baba bağımlı ölçek skorunda evlilik süresi 16 yıl ve üzerinde olanların, evlilik süresi 1 ila 5 yıl arasında olanlara göre ($p=0,020$) daha yüksek ölçek skoruna sahip olmasından,

- Olumlu çatışma ölçek skorunda ise evlilik süresi 1 ila 5 yıl arasında olanların, evlilik süresi 16 yıl ve üzerinde olanlara göre ($p=0,002$) daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından kaynaklandığı saptanmıştır ($p<0,05$).

4.1.5. Evlilik Yaşına Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların evlilik yaşına göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi, anlamlı farklılığın hangi yaş aralığından kaynaklandığını belirlemek için ise Post Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 7' de verilmiştir.

Tablo 7. Evlilik Yaşına Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması

	20 yaş altı (a)	20-25 yaş arası (b)	26-30 yaş arası (c)	31-35 yaş arası (d)	F	p	Post hoc p anlamlılık
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu							
Anne otoriter	4,5±0,4	4,2±0,2	4,2±0,2	4,0±0,4	0,259	0,855	Fark yok
Anne ilgisiz	7,2±1,0	5,7±0,3	4,7±0,3	5,6±0,6	3,335	0,019*	a-c; p=0,020*
Anne koruyucu	10,0±0,6	10,6±0,2	10,7±0,2	11,0±0,5	0,644	0,587	Fark yok
Anne demokratik	23,1±1,4	24,7±0,5	25,5±0,5	25,1±1,1	1,239	0,295	Fark yok
Anne bağımlı	8,5±0,8	7,2±0,3	6,6±0,3	6,5±0,5	2,834	0,038*	a-c; p=0,049*
Baba otoriter	6,6±0,4	5,8±0,2	5,7±0,2	5,5±0,3	1,417	0,237	Fark yok
Baba ilgisiz	12,7±1,3	10,2±0,5	10,3±0,6	9,9±0,9	1,543	0,203	Fark yok
Baba koruyucu	8,6±0,7	9,5±0,3	9,5±0,3	9,9±0,6	0,781	0,505	Fark yok
Baba demokratik	17,9±1,9	21,4±0,6	22,3±0,7	23,2±1,2	2,93	0,033*	c-a; p=0,042* d-a; p=0,036*
Baba bağımlı	6,8±0,7	5,7±0,3	5,7±0,4	6,0±0,6	0,78	0,506	Fark yok
Çatışma Çözüm Stili							
Geri çekilme	25,6±1,0	25,0±0,4	23,8±0,5	23,8±0,9	1,498	0,214	Fark yok
Boyun eğme	25,0±1,2	23,9±0,4	22,7±0,5	23,1±0,8	1,941	0,122	Fark yok
Olumsuz çatışma	19,4±1,2	19,0±0,5	18,9±0,6	17,7±1,1	0,516	0,672	Fark yok
Olumlu çatışma	24,6±0,9	26,9±0,3	27,2±0,4	26,8±0,6	3,036	0,029*	b-a; p=0,031* c-a; p=0,016*
EYÖ	31,6±1,8	35,4±0,7	36,5±0,8	36,7±1,2	2,539	0,056	Fark yok

* p<0,05, **p<0,001

Çalışmada yer alan katılımcıların evlilik yaşı değişkeni ile Anne otoriter (p=0,855), Anne koruyucu (p=0,587), Anne demokratik (p=0,295), Baba otoriter (p=0,237), Baba ilgisiz (p=0,203), Baba koruyucu (p=0,505), Baba bağımlı (p=0,506), Geri çekilme (p=0,214), Boyun eğme (p=0,122), Olumsuz çatışma (p=0,672) ve EYÖ (p=0,056) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemezken (p>0,05); Anne ilgisiz (p=0,019), Anne bağımlı (p=0,038), Baba demokratik (p=0,033) ve Olumlu çatışma (p=0,029) ölçek skoru ile katılımcıların evlilik yaşı değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Post hoc Tukey testine göre;

- Anne ilgisiz (p=0,020) ve Anne bağımlı (p=0,049) ölçek skorlarında 20 yaş altında yer alan katılımcıların ölçek skorlarının, 26 ila 30 yaş arasında yer alan katılımcılara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından,

- Baba demokratik ölçek skorunda 20 yaş altında olanların; 26 ila 30 yaş arasında ($p=0,042$) ve 31-35 yaş arasında olanlara ($p=0,036$) göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından,

- Olumlu çatışma ölçek skorunda 20 yaş altında olanların; 20 ila 25 yaş arasında ($p=0,031$) ve 26-30 yaş arasında olanlara ($p=0,016$) göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmasından kaynaklandığı gözlenmiştir (Tablo 7).

4.1.6. Evlilik Şekline Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların evlilik şekillerine göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi, anlamlı farklılığın hangi yaş aralığından kaynaklandığını belirlemek için ise Post Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8. Evlilik Şekline Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve Eyö Puanlarının Karşılaştırılması

	Anlaşarak (a)	Görtücü Usulü (b)	Diğer (c)	F	p	Post hoc p anlamlılık
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu						
Anne otoriter	4,3±0,1	3,9±0,3	4,0±0,6	0,774	0,462	Fark yok
Anne ilgisiz	5,3±0,2	6,2±0,6	5,5±0,8	1,133	0,323	Fark yok
Anne koruyucu	10,7±0,2	10,6±0,4	9,9±0,7	0,714	0,49	Fark yok
Anne demokratik	25,1±0,4	24,4±0,9	23,6±1,6	0,671	0,512	Fark yok
Anne bağımlı	6,7±0,2	8,0±0,5	8,2±0,7	4,136	0,017*	b-a; $p=0,031$ *
Baba otoriter	5,8±0,1	5,4±0,3	6,3±0,5	1,135	0,322	Fark yok
Baba ilgisiz	10,4±0,4	9,7±0,7	13,2±1,8	2,099	0,124	Fark yok
Baba koruyucu	9,5±0,2	9,3±0,5	9,2±0,7	0,132	0,877	Fark yok
Baba demokratik	21,7±0,5	22,0±1,0	19,3±2,2	0,767	0,465	Fark yok
Baba bağımlı	5,6±0,2	6,6±0,5	6,0±1,1	1,757	0,174	Fark yok
Çatışma Çözüm Stili						
Geri çekilme	24,4±0,4	24,8±0,7	25,5±1,4	0,416	0,66	Fark yok
Boyun eğme	23,1±0,3	24,7±0,7	24,5±1,5	2,241	0,108	Fark yok
Olumsuz çatışma	19,0±0,4	17,7±0,8	20,2±1,8	1,303	0,273	Fark yok
Olumlu çatışma	27,3±0,2	24,7±0,6	27,5±1,3	9,662	<0,001**	a-b; $p<0,001$ **
EYÖ	36,1±0,5	34,1±1,2	33,1±2,2	1,874	0,155	Fark yok

* $p<0,05$, ** $p<0,001$,

Çalışmaya dahil edilen katılımcıların evlilik şekli ile Anne otoriter ($p=0,462$), Anne ilgisiz ($p=0,323$), Anne koruyucu ($p=0,490$), Anne demokratik ($p=0,512$), Baba otoriter ($p=0,322$), Baba ilgisiz ($p=0,124$), Baba koruyucu ($p=0,877$), Baba demokratik ($p=0,465$), Baba bağımlı ($p=0,174$), Geri çekilme ($p=0,660$), Boyun eğme ($p=0,108$), Olumsuz çatışma ($p=0,273$) ve EYÖ ($p=0,155$) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenirken ($p>0,05$); ‘Görücü usulü’ olarak evlenen katılımcıların Anne bağımlı ($p=0,017$) ölçek skorunda ‘Anlaşarak’ evlenen katılımcılara göre daha yüksek ölçek skoruna, Olumlu çatışma ($p<0,001$) ölçek skorunda ise daha düşük ölçek skoruna sahip oldukları saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 8).

4.1.7. Gelir Düzeyine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların gelir düzeyine göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi, anlamlı farklılığın hangi yaş aralığından kaynaklandığını belirlemek için ise Post Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9. Gelir Düzeyine Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması

	2001-3000 TL (a)	3001-4000 TL (b)	4001-5000 TL (c)	5000 TL üstü (d)	F	p	Post hoc p anlamlılık
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu							
Anne otoriter	4,3±0,3	4,5±0,3	4,1±0,3	4,1±0,2	0,518	0,67	Fark yok
Anne ilgisiz	6,0±0,6	5,5±0,5	5,8±0,7	5,2±0,3	0,541	0,655	Fark yok
Anne koruyucu	10,4±0,4	11,5±0,3	10,8±0,4	10,4±0,2	2,08	0,102	Fark yok
Anne demokratik	24,9±1,0	24,9±0,8	25,0±1,0	24,9±0,4	0,005	0,999	Fark yok
Anne bağımlı	8,7±0,5	7,3±0,5	6,4±0,5	6,6±0,2	5,526	0,001**	a-c; $p=0,007$ ** a-d; $p=0,001$ **
Baba otoriter	6,7±0,3	5,8±0,3	6,1±0,4	5,5±0,2	4,47	0,004**	a-d; $p=0,003$ **
Baba ilgisiz	12,8±0,9	11,1±0,8	10,9±1,0	9,5±0,4	4,678	0,003**	a-d; $p=0,002$ **
Baba koruyucu	8,5±0,5	9,3±0,5	9,1±0,6	9,7±0,2	1,326	0,265	Fark yok
Baba demokratik	19,7±1,3	21,1±1,1	20,7±1,3	22,4±0,5	1,923	0,125	Fark yok
Baba bağımlı	6,6±0,6	6,0±0,5	5,5±0,6	5,6±0,2	1,087	0,354	Fark yok
Çatışma Çözüm Stili							
Geri çekilme	24,5±0,8	24,6±0,9	25,0±1,0	24,4±0,4	0,153	0,928	Fark yok
Boyun eğme	24,6±0,8	24,4±0,9	24,3±0,8	22,8±0,4	2,512	0,058	Fark yok
Olumsuz çatışma	19,0±0,8	20,1±1,0	18,2±1,0	18,6±0,5	0,949	0,417	Fark yok
Olumlu çatışma	26,5±0,5	27,7±0,6	27,4±0,6	26,6±0,3	1,445	0,229	Fark yok
EYÖ	32,6±1,2	35,2±1,3	37,5±1,3	36,1±0,6	2,98	0,031*	c-a; $p=0,034$ *

* $p<0,05$, ** $p<0,001$,

Çalışmaya dahil olan katılımcıların gelir düzeyi değişkeni ile Anne otoriter ($p=0,670$), Anne ilgisiz ($p=0,655$), Anne koruyucu ($p=0,102$), Anne demokratik ($p=0,999$), Baba koruyucu ($p=0,265$), Baba demokratik ($p=0,125$), Baba bağımlı ($p=0,354$), Geri çekilme ($p=0,928$), Boyun eğme ($p=0,058$), Olumsuz çatışma ($p=0,417$) ve Olumlu çatışma ($p=0,229$) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmezken ($p>0,05$), Anne bağımlı ($p=0,001$), Baba otoriter ($p=0,004$), Baba ilgisiz ($p=0,003$) ve EYÖ ($p=0,031$) ölçek skorları ile katılımcıların gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 9). Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Post hoc Tukey testine göre;

- Anne bağımlı ölçek skorunda gelir düzeyi 2001-3000 TL arasında olanların, gelir düzeyi 4001-5000 TL arasında ($p=0,007$) ve gelir düzeyi 5000 TL üstünde olanlara ($p=0,001$) göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından,
- Baba otoriter ($p=0,003$) ve Baba ilgisiz ($p=0,002$) ölçek skorlarında gelir düzeyi 2001-3000 TL arasında olanların gelir düzeyi 5000 TL üstünde olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından,
- EYÖ ölçek skorunda ise gelir düzeyi 4001-5000 TL arasında olanların, gelir düzeyi 2001-3000 TL arasında olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından kaynaklandığı tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 9).

4.1.8. Anne Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların anne eğitim durumuna göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi, anlamlı farklılığın hangi yaş aralığından kaynaklandığını belirlemek için ise Post Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 10' da verilmiştir.

Tablo 10. Anne Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması

	Okur-yazar değil (a)	Okur-yazar (b)	İlköğretim mezunu (c)	Lise mezunu (d)	Lisans-Önlisans (e)	F	p	Post hoc p anlamlılık
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu								
Anne otoriter	3,8±0,3	4,3±0,4	4,0±0,2	4,8±0,3	5,0±0,4	3,217	0,013*	d-c; p=0,048
Anne ilgisiz	6,4±0,6	5,5±0,7	5,2±0,3	5,3±0,5	5,2±0,8	0,916	0,455	Fark yok
Anne koruyucu	10,8±0,3	10,3±0,5	10,8±,2	10,1±0,4	10,9±0,4	0,984	0,416	Fark yok
Anne demokratik	23,5±0,8	24,5±1,1	25,5±0,5	24,8±0,8	25,5±1,0	1,21	0,306	Fark yok
Anne bağımlı	7,9±0,4	7,5±0,6	7,1±0,3	5,9±0,4	6,4±0,6	2,607	0,035*	a-d; p=0,027
Baba otoriter	5,5±0,3	6,2±0,4	5,8±0,2	6,2±0,3	5,2±0,4	1,592	0,175	Fark yok
Baba ilgisiz	11,6±0,8	11,5±1,0	10,1±0,5	10,5±0,8	8,6±1,0	1,724	0,144	Fark yok
Baba koruyucu	9,4±0,5	9,2±0,6	9,6±0,3	9,4±0,4	9,2±0,5	0,125	0,973	Fark yok
Baba demokratik	20,4±1,1	20,5±1,4	21,9±0,6	20,8±1,0	25,4±1,1	2,439	0,046*	e-a; p=0,043
Baba bağımlı	6,3±0,5	5,5±0,6	5,6±0,3	5,6±0,5	7,0±0,7	1,257	0,286	Fark yok
Çatışma Çözüm Stili								
Geri çekilme	25,3±0,8	23,1±1,0	24,8±0,4	22,9±0,8	26,3±0,9	2,817	0,025*	e-d; p=0,044
Boyun eğme	25,1±0,7	22,3±0,8	24,0±0,4	20,9±0,8	24,0±1,0	5,196	<0,001**	a-d; p=0,001 c-d; p=0,003
Olumsuz çatışma	17,9±0,8	17,7±1,0	19,2±0,5	20,5±0,8	16,5±1,0	2,634	0,034*	d-e; p=0,044
Olumlu çatışma	26,0±0,5	26,7±0,7	27,2±0,3	26,5±0,5	27,2±0,9	1,048	0,382	Fark yok
EYÖ	33,8±1,2	37,1±1,4	35,7±0,7	36,0±1,0	36,0±1,5	0,909	0,458	Fark yok

* p<0,05, **p<0,001

Katılımcıların anne eğitim durumu ile Anne ilgisiz (p=0,455), Anne koruyucu (p=0,416), Anne demokratik (p=0,306), Baba otoriter (p=0,175), Baba ilgisiz (p=0,144), Baba koruyucu (p=0,973), Baba bağımlı (p=0,286), Olumlu çatışma (p=0,382) ve EYÖ (p=0,458) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmezken (p>0,05); Anne eğitim durumu değişkeni ile Anne otoriter (p=0,013), Anne bağımlı (p=0,035), Baba demokratik (p=0,046), Geri çekilme (p=0,025), Boyun eğme (p<0,001) ve Olumsuz çatışma (p=0,034) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Post hoc Tukey testine göre;

- Anne otoriter ölçek skorunda Anne eğitim durumu lise mezunu olanların ilköğretim mezunu olanlara göre (p=0,048) daha yüksek ölçek skorunda sahip olmalarından,

- Anne bağımlı ölçek skorunda okur-yazar değil grubunda yer alanların lise mezunu olanlara göre daha yüksek olmasından (p=0,027),

- Baba demokratik ölçek skorunda lisans-önlisans mezunu olanların okur yazar değil grubunda olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından ($p=0,043$),
- Geri çekilme ölçek skorunda lisans-önlisans mezunu olanların, lise mezunu olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmasından ($p=0,044$),
- Boyun eğme ölçek skorunda lise mezunu olan katılımcıların okur yazar değil grubunda ($p=0,001$) ve ilköğretim mezunu grubunda ($p=0,003$) olanlara göre daha düşük ölçek skoruna sahip olmalarından,
- Olumsuz çatışma ölçek skorunda lise mezunu olanların, lisans-önlisans mezunu olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmasından ($p=0,044$), kaynaklandığı anlaşılmıştır ($p<0,05$) (Tablo 10).

4.1.9. Baba Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların baba eğitim durumuna göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumu, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi, anlamlı farklılığın hangi yaş aralığından kaynaklandığını belirlemek için ise Post Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11. Baba Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve EYÖ Puanlarının Karşılaştırılması

	Okur-yazar (a)	İlköğretim Mezunu(b)	Lise mezunu ©	Lisans-Önlisans(d)	Lisansüstü €	F	p	Post hoc p anlamlılık
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu								
Anne otoriter	4,1±0,3	4,0±0,2	4,2±0,3	4,4±0,3	6,1±0,7	2,464	0,044	e-b; p=0,022
Anne ilgisiz	6,9±0,7	5,4±0,3	5,4±0,4	4,8±0,5	4,4±1,4	1,648	0,161	Fark yok
Anne koruyucu	10,8±0,5	10,6±0,2	10,7±0,3	10,5±0,3	10,9±0,7	0,095	0,984	Fark yok
Anne demokratik	22,5±1,1	24,7±0,5	26,1±0,7	2+5,5±0,7	27,1±2,2	2,774	0,027	c-a; p=0,024
Anne bağımlı	8,5±0,5	7,0±0,3	6,5±0,4	7,0±0,4	5,2±0,7	2,896	0,022	a-c; p=0,034
Baba otoriter	6,1±0,3	5,7±0,2	6,1±0,2	5,5±0,3	5,4±0,8	0,88	0,476	Fark yok
Baba ilgisiz	13,1±1,1	10,7±0,5	10±0,6	9,0±0,7	6,0±1,7	4,684	0,001	a-d; p=0,006 a-e; p=0,004
Baba koruyucu	9,0±0,6	9,5±0,3	9,2±0,4	9,6±0,4	11,2±0,9	1,031	0,391	Fark yok
Baba demokratik	18,5±1,5	21,5±0,6	21,8±0,8	23,0±0,8	27,9±1,8	3,861	0,004	d-a; p=0,040 e-a; p=0,004
Baba bağımlı	6,1±0,6	5,9±0,3	5,8±0,4	5,5±0,4	5,5±0,8	0,205	0,936	Fark yok
Çatışma Çözüm Stili								
Geri çekilme	25,3±0,9	24,4±0,5	23,9±0,6	24,3±0,7	28,5±1,5	1,765	0,135	Fark yok
Boyun eğme	24,9±0,8	23,5±0,5	22,5±0,7	23,2±0,7	25,9±1,5	1,782	0,131	Fark yok
Olumsuz çatışma	18,5±1,0	18,3±0,5	20,7±0,7	18,9±0,9	15,4±1,6	2,68	0,031	c-b; p=0,045
Olumlu çatışma	26,5±0,6	26,9±0,3	26,8±0,5	27,0±0,6	26,5±1,2	0,135	0,969	Fark yok
EYÖ	32,8±1,4	35,6±0,7	35,4±0,9	37,1±1,0	40,4±2,1	2,271	0,061	Fark yok

* p<0,05, **p<0,001

Çalışmaya dahil edilenlerin baba eğitim durumu değişkeni ile Anne ilgisiz (p=0,161), Anne koruyucu (p=0,984), Baba otoriter (p=0,476), Baba koruyucu (p=0,391), Baba bağımlı (p=0,936), Geri çekilme (p=0,135), Boyun eğme (p=0,131), Olumlu çatışma (p=0,969) ve EYÖ (p=0,061) ölçek skorları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemezken (p>0,05); Anne otoriter (p=0,044), Anne demokratik (p=0,027), Anne bağımlı (p=0,022), Baba ilgisiz (p=0,001), Baba demokratik (p=0,004) ve Olumsuz çatışma (p=0,031) ölçek skorları ile baba eğitim durumu değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Post hoc Tukey testine göre;

- Anne otoriter ölçek skorunda babaları lise mezunu olan katılımcıların babaları ilköğretim mezunu olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmasından (p=0,044),

- Anne bağımlı ölçek skorunda babaları okur yazar değil grubunda olanların, babaları lise mezunu olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından ($p=0,022$),
- Baba demokratik ölçek skorunda babaları lisans-önlisans mezunu olanların, babaları okur-yazar değil grubunda olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından ($p=0,04$),
- Baba ilgisiz ölçek skorunda babaları okur- yazar değil grubunda olanların, babaları lisansüstü grubunda olanlara göre daha yüksek ölçek skoruna sahip olmalarından ($p=001$),
- Olumsuz çatışma ölçek skorunda babaları ilköğretim mezunu olanların, babaları lise mezunu olanlara göre daha düşük ölçek skoruna sahip olmasından ($p=0,031$), kaynaklandığı saptanmıştır (Tablo 11).

4.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Katılımcıların algılanan ebeveyn ilişki tutumları, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği alt boyutları, Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği alt boyutları ve EYÖ toplam puanı arasında Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucu Tablo 12' de verilmiştir.

Tablo 12. Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Anne İlgisiz	Anne Koruyucu	Anne Demokratik	Anne Bağımlı	Baba Otoriter	Baba İlgisiz	Baba Koruyucu	Baba Demokratik	Baba Bağımlı	Geri Çekilme	Boyun Eğme	Olumsuz Çatışma	Olumlu Çatışma	EYÖ
Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumu															
Anne Otoriter	r	0,364	-	-	-	0,106	0,043	0,012	-	0,153	-	-	0,123	-	-
	p	<0,00	0,034	<0,00	0,172	0,024	0,366	0,806	0,893	0,001	0,157	0,028	0,009	0,982	0,586
Anne İlgisiz	r	1	0,405	-0,6	0,015	0,096	0,347	-0,19	0,252	0,088	0,011	0,052	0,124	0,185	0,134
	p		<0,00	<0,00	0,753	0,04	<0,00	<0,00	<0,00	0,062	0,813	0,27	0,008	<0,00	0,004
Anne Koruyucu	r		1	0,593	0,181	0,089	-0,23	0,476	0,351	0,09	0,076	0,197	0,119	0,188	0,162
	p			<0,00	<0,00	0,059	<0,00	<0,00	<0,00	0,057	0,107	<0,00	0,011	<0,00	0,001
Anne Demokratik	r			1	0,194	0,117	0,377	0,393	0,537	0,098	0,082	0,12	0,221	0,216	0,262
	p				<0,00	0,013	<0,00	<0,00	<0,00	0,037	0,082	0,011	<0,00	<0,00	<0,00
Anne Bağımlı	r				1	0,192	0,079	0,08	0,006	0,372	0,138	0,21	0,008	0,014	0,079
	p					<0,00	0,093	0,09	0,904	<0,00	0,003	<0,00	0,866	0,762	0,092
Baba Otoriter	r					1	0,484	0,319	0,435	0,115	0,039	0,019	0,182	0,023	0,121
	p						<0,00	<0,00	<0,00	0,014	0,413	0,688	<0,00	0,622	0,01
Baba İlgisiz	r						1	0,658	0,809	0,314	0,088	0,089	0,223	0,125	0,304
	p							<0,00	<0,00	<0,00	0,06	0,059	<0,00	0,008	<0,00
Baba Koruyucu	r							1	0,722	0,359	0,088	0,085	0,105	0,134	0,268
	p								<0,00	<0,00	0,06	0,069	0,025	0,004	<0,00
Baba Demokratik	r								1	0,433	0,094	0,072	0,246	0,144	0,331
	p									<0,00	0,046	0,127	<0,00	0,002	<0,00
Baba Bağımlı	r									1	0,098	0,138	0,021	0,033	0,049
	p										0,036	0,003	0,658	0,477	0,296
Çatışma Çözüm Stilleri											1	0,472	0,277	0,078	0,035
Geri Çekilme	r											1	0,298	0,092	0,014
	p												<0,00	0,05	0,765
Boyun Eğme	r												1	0,081	0,341
	p													0,083	<0,00
Olumsuz Çatışma	r													1	0,259
	p														<0,00

* p<0,05, **p<0,001,

Tablo 12' de de görüldüğü üzere yapılan incelemeye göre;

- Anne otoriter ölçek skoru ile Baba otoriter ($r=0,106$), Baba bağımlı ($r=0,153$) ve Olumsuz çatışma ($r=0,123$) ölçek skorları arasında pozitif yönlü zayıf; Anne ilgisiz ($r=0,364$), Anne koruyucu ($r=-0,099$), Anne demokratik ($r=-0,257$) ve Boyun eğme

($r=-0,103$) ölçek skorları ile ise negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

- Anne ilgisiz ölçek skoru ile Baba otoriter ($r=0,096$) ve Olumsuz çatışma ($r=0,124$) ölçek skorları ile pozitif yönlü zayıf; Baba ilgisiz ($r=0,347$) ölçek skoru ile pozitif yönlü orta düzey; Baba koruyucu ($r=-0,190$), Baba demokratik ($r=-0,252$), Olumlu çatışma ($r=-0,185$) ve EYÖ ($r=-0,134$) ölçek skorları ile negatif yönlü zayıf; Anne koruyucu ($r=-0,405$) ve Anne demokratik ($r=-0,600$) ölçek skorları ile ise negatif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

- Anne Koruyucu ölçek skoru ile Anne bağımlı ($r=0,181$), Boyun eğme ($r=0,197$), Olumlu çatışma ($r=0,188$) ve EYÖ ($r=0,162$) ölçek skorları arasında pozitif yönlü zayıf; Baba koruyucu ($r=0,476$), Baba demokratik ($r=0,351$) ve Anne demokratik ($r=0,593$) ölçek skorları ile pozitif yönlü orta; Baba ilgisiz ($r=-0,230$) ve Olumsuz çatışma ($r=-0,119$) ölçek skorları ile ise negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

- Anne Demokratik ölçek skoru ile Anne bağımlı ($r=0,194$), Baba bağımlı ($r=0,098$), Boyun eğme ($r=0,120$), Olumlu çatışma ($r=0,216$) ve EYÖ ($r=0,262$) ölçek skorları arasında pozitif yönlü zayıf; Baba koruyucu ($r=0,393$) ve Baba demokratik ($r=0,537$) ölçek skorları ile pozitif yönlü orta; Baba otoriter ($r=-0,117$) ve Olumsuz çatışma ($r=-0,221$) ölçek skorları ile negatif yönlü zayıf; Baba ilgisiz ($r=-0,377$) ölçek skoru ile ise negatif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

- Anne bağımlı ölçek skoru ile Baba otoriter ($r=0,192$), Geri çekilme ($r=0,138$) ve Boyun eğme ($r=0,210$) pozitif yönlü zayıf; Baba bağımlı ($r=0,372$) ölçek skoru ile ise pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

- Baba otoriter ölçek skoru ile Olumsuz çatışma ($r=0,182$) ölçek skorları arasında pozitif yönlü zayıf; Baba ilgisiz ($r=0,484$) ölçek skoru ile pozitif yönlü orta; Baba bağımlı ($r=-0,115$) ve EYÖ ($r=-0,121$) ölçek skoru ile negatif yönlü zayıf; Baba koruyucu ($r=-0,319$) ve Baba demokratik ($r=-0,435$) ölçek skorları ile negatif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

- Baba ilgisiz ölçek skoru ile Olumsuz çatışma ($r=0,223$) ölçek skoru arasında pozitif yönlü zayıf; Olumlu çatışma ($r=-0,125$) ölçek skoru ile negatif yönlü zayıf; Baba koruyucu ($r=-0,658$), Baba bağımlı ($r=-0,314$) ve EYÖ ($r=-0,304$) ölçek skoru ile

negatif yönlü orta; Baba demokratik ($r=-0,809$) ölçek skoru ile ise negatif yönlü kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

- Baba koruyucu ölçek skoru ile Olumlu çatışma ($r=0,134$) ve EYÖ ($r=0,268$) ölçek skoru ile pozitif yönlü zayıf; Baba bağımlı ($r=0,359$) ölçek skoru ile pozitif yönlü orta; Baba demokratik ($r=0,722$) ölçek skoru ile pozitif yönlü kuvvetli; Olumsuz çatışma ($r=-0,105$) ölçek skoru ile negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

- Baba demokratik ölçek skoru ile Baba bağımlı ($r=0,144$), Olumsuz çatışma ($r=0,098$) ve Olumlu çatışma ($r=0,138$) pozitif yönlü zayıf; Geri çekilme ($r=0,331$) ve EYÖ ($r=0,472$) ölçek skorları ile pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

- Baba bağımlı ölçek skoru ile Boyun eğme ($r=0,094$) ölçek skoru arasında pozitif yönlü zayıf; Geri çekilme ($r=0,433$) ölçek skoru ile pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

- Geri çekilme ölçek skoru ile Boyun eğme ($r=-0,246$) ve Olumsuz çatışma ($r=-0,277$) ölçek skorları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

- Boyun eğme ölçek skoru ile Olumsuz çatışma ($r=-0,298$) ölçek skorları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($p<0,05$).

- Olumsuz çatışma ölçek skoru ile EYÖ ($r=-0,341$) ölçek skoru arasında negatif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

- Olumlu çatışma ölçek skoru ile EYÖ ($r=0,259$) ölçek skoru arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 12)

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışma evli bireylerin, ebeveynlerinin ilişki tutumlarına dair algısı, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyum düzeylerinin belirlenmesi; Kişisel Bilgi Formundaki değişkenlere göre karşılaştırılması ve bireylerin ebeveynlerinin ilişki tutumlarına dair algısı, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin araştırılması amacıyla yürütülmüştür. Çalışmaya katılan evli bireylere ait veriler, gerekli analizler sonrası çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Çalışmanın bu kısmında, elde edilen bu bulguların, bu çalışma için anlamını ortaya koyacak yorumlarla ifade edilecek ve literatürde daha önce yapılan benzer çalışmalarla ortak veya farklı yönleri karşılaştırılacaktır.

Katılımcıların Demografik Değişkenlerine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyum Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların Cinsiyetine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında Anne otoriter, Baba otoriter, Baba ilgisiz alt boyutlarında kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek ölçek puanlarına sahip olduğu; Baba bağımlı ve Baba koruyucu alt boyutlarında ise erkek katılımcılara göre daha düşük ölçek puanlarına sahip olduğu görülmüştür. Buna göre kadınların erkeklere nazaran annelerini babalarıyla, babalarını anneleriyle ilişkisinde daha otoriter ve ilgisiz algıladıkları anlaşılmaktadır. Buna karşın erkeklerin ise babalarını anneleriyle ilişkisinde kadınlara nazaran daha bağımlı ve koruyucu algıladığı tespit edilmiştir.

Baba ilgisiz ve baba otoriter alt boyutlarında kadınların erkeklere nazaran babalarını daha otoriter ve ilgisiz olarak algılamasının “toplumsal cinsiyet rolleri” ile ilişkili

olduğu düşünülmektedir. Bingöl (2014) tarihsel süreçte kadına genellikle “pasiflik, sakinme, korunma, savunma” ya ilişkin roller atfedildiğini, bunun sonuçları olarak da kadın, toplumsal anlama erkeğe nazaran çok daha fazla yaptırımla karşılaştığından bahsetmektedir. Bu da araştırmadaki kadınların erkeklere nazaran babasını annesiyle ilişkisinde daha otoriter algılaması beklendik bir sonuç olup Türk aile yapısının erkek egemen özelliğini de düşündüğümüzde babanın evde daha otoriter algılanması olağandır. Bunun yanı sıra evin geçimini üstlenen erkeğin kamusal alandaki rolü hariç evde diğer sorumluluklarla annenin ilgilenmesi (Yılmaz, 2018) sebebiyle babanın anneye nazaran daha ilgisiz algılanmasına yol açtığı düşünülmektedir. Diğer yandan toplumsal anlamdaki bir başka gerekçe de geleneksel ailelerde ön plana çıkan annelere nazaran babaların hislerini daha az belli etmesiyle de ilişkili olabileceği düşünülmüştür (Tetik, 2018).

Literatürde anne ve babanın çocuğa karşı tutumlarına ilişkin pek çok çalışma mevcut. Ancak bu çalışmadaki gibi anne ve babanın “birbirleriyle olan ilişkisindeki” tutumlarına yönelik çalışmaların gerek yurtdışı gerekse Türkiye’deki çalışmalarda çok sınırlı çalışıldığı görülmektedir. Algılanan ebeveyn ilişkisine dair maalesef sadece iki çalışma olduğu (Tetik, 2018; Öziş, 2016) ve bunlardan sadece tek çalışmada demografik değişkenlere göre algılanan ebeveyn ilişkisinin değişimine ilişkin çalışıldığı görülmektedir. Yetişkinlerin algıladığı ebeveyn ilişki tutumlarının aşka dair görüşlerine olan etkisini incelediği araştırmasında Tetik (2018), cinsiyete göre algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığına bakmış ve Anne demokratik, Baba demokratik, Anne koruyucu alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak da Anne otoriter ve Baba koruyucu alt boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığı; Baba otoriter, Anne ilgisiz, Baba ilgisiz ve Anne bağımlı alt boyutlarında erkeklerin kadınlardan daha yüksek ölçek puanlarına sahip olduğu bulunmuştur.

Çatışma çözüm stillerinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında kadın ve erkeklerin evliliğindeki çatışmaları çözüm stilleri açısından anlamlı bir farklılık göstermedikleri bulunmuştur.

Başka bir deyişle kadın ve erkek benzer çatışma çözüm stilleri kullanmaktadır. Kadın ve erkeğin farklı kişilik yapıları, yetiştirilme şekilleri ve toplumdaki cinsiyet rollerinin farklılaşmasından ötürü bu sonuç şaşırtıcı bulunmuştur. Üney (2016) bununla uyumlu olacak şekilde ergenlerin problem çözme davranışlarıyla ilgili olarak kız ve erkek

arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Ancak problem çözme puan ortalaması olarak kızların erkeklerden daha yüksek puan aldığını tespit etmiştir. Kantarcı (2009) evli bireylerle yürüttüğü çalışmada kadınların erkeklerden daha fazla olumlu çatışma yönetim biçimi kullandığı sonucuna ulaşmıştır. Öner (2013) de benzer şekilde kadınlarda erkeklere nazaran daha fazla olumlu çatışmanın kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Evlilik doyumunun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında kadın katılımcıların erkeklere nazaran daha az doyum aldığı; diğer bir deyişle erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlarınkinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç literatürdeki pek çok çalışmayla tutarlıdır (Akar, 2005; Aktürk, 2006; Gökmen, 2001; Güven, 2010; Yıldız, 2013). Tüm bu çalışmalar literatürdeki genel kanı olan erkeklerin kadınlardan daha fazla evlilikten doyum aldığı yönünde hemfikirdir (Terzioğlu, 2008; akt. Kanburoğlu, 2019). Araştırmaların genelinde elde edilen bu sonuca ilişkin olarak erkeklerin kadına nazaran daha fazla doyum almasının nedenlerine odaklandığımızda Türk toplumunda kadının aile içindeki ev işleri, çoğunlukla kadının sorumlulukları olarak addedilen çocuk bakımı (Taşköprü, 2013; akt. Özış, 2016) ve terbiyesine ilişkin annelik rolü haricinde iş hayatında da rol alıp ev dışında da sorumluluk almasının, kısacası erkeğe nazaran çok fazla sorumluluklarının olmasının büyük etkisi olduğu düşünülmektedir. Erkeklerin kadınlardan daha fazla evlilikten doyum alması merak uyandırmıştır. Bu sonuçların yanı sıra evlilik doyumunu açısından kadın ve erkek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşan araştırmalar da mevcuttur (Altun, 2015; Çağ ve Yıldırım, 2013; Kavak, 2018).

Katılımcıların Yaşına Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında Anne ilgisiz, Anne bağımlı, Baba bağımlı alt boyutlarında katılımcılardan yaşı 30 yaş altındaki bireylerle 31- 39 yaş arasındaki ve 40 yaş üzerindeki katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılıklara göre:

Anne ilgisiz alt boyutundaki 30 yaş altındaki katılımcıların 31-39 yaş arası ile 40 yaş ve üzeri olanlara nazaran annelerini babalarıyla ilişkisinde daha az ilgisiz algıladığı;

diğer bir deyişle 31- 39 yaş arası ile 40 yaş ve üzeri katılımcılar 30 yaş ve altındakilere nazaran babalarıyla ilişkisinde annelerini daha ilgisiz algıladıkları söylenebilir. Bu bulgunun alan yazınla tutarlı bir sonuç olduğu görülmektedir.

Anne ilgisiz alt boyutuna ilişkin bu bulgunun alan yazınla tutarlı bir sonuç olduğu görülmektedir. Yılmaz (2018) Kadın ve erkeğin toplumdaki rol ve sorumluluklarına ilişkin çalışmasında kadının günlük yaşamdaki koşuşturmasını “mekanik bir saat” e benzetmiştir. Kadının toplumdaki ‘yuvayı dışı kuş yapar’ algısının bir yansıması olarak aile içerisindeki ev işleri, ev düzeni (“ev hanımlığı rolü”) yanı sıra çocukların temel bakım ve terbiyesinin de anneye atfedildiği (“annelik rolü”) görülmektedir. Buna ek olarak modern zamanlarda kadının iş hayatına atılmasını da kadının günlük yaşamdaki sorumluluk ve yükümlülüklerini fazlasıyla arttırmıştır. Tüm bunları düşününce kadının erkeğe nazaran sorumluluklarının çok fazla olduğu görülmektedir. Geleneksel aile yapılarında ebeveynlere nazaran ilgi beklentisi şimdiki gibi pek olmayıp tarlaya giden annenin çocukları daha kendi hallerinde büyümekteyken modern yaşamda toplumsal şartların değişmesiyle karı kocanın birbirinden beklentisinin arttığı gibi çocukların da ebeveynlerine ilişkin değer yargılarının değiştiği düşünülmüştür. Kadının modern yaşamdaki sorumluluklarına eklenen yeni nesil kuşağın artan ilgi beklentisi birleşince günün sonunda yorgun düşen kadının babaya nazaran daha ilgisiz olarak algılanmasına yol açtığı düşünülmektedir.

Anne bağımlı ve Baba bağımlı alt boyutlarındaki 40 yaş üzerindeki katılımcıların 30 yaş altı ve 31- 39 yaş aralığına nazaran annelerini babalarıyla, babalarını anneleriyle ilişkisinde bağımlı algılama düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Nelsen (1981; akt. Öziş, 2016), evlilikte karı kocanın birbirine olan bağıllığının, birbiriyle uyumunun, ortak hislere sahip olmaları ve birbirlerini sahiplenmelerinin evlilikleri açısından mutlu olduklarına dair bir ipucu olabileceğine işaret etmektedir. Geleneksel ailelerde karı kocanın birbiriyle paralel hareket etmesi ve birbirlerine bağılı oluşlarına ilişkin tutum olarak değerlendirebileceğimiz “bağımlı tutum” un daha fazla ön planda olduğunu düşündüğümüzde bu araştırmadaki en yaşlı, dolayısıyla gelenekselliğin en çok hissedildiği grup olan 40 yaş üzerindeki katılımcılarda diğer yaş gruplarına nazaran daha fazla anne babaya atfedildiğini görmek şaşırtıcı değildir.

Tetik (2018) bireylerin eğitim seviyesinin yükselmesiyle, anneye ilişkin bağımlı algılanma düzeyinin azalmasını “geleneksel değerler” le bağdaştırmaktadır. Çalışmasında, yaşa göre algılanan ebeveyn ilişkisinin anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğine ilişkin olarak bu çalışmayla ortak şekilde anne otoriter, baba ilgisiz, anne koruyucu, baba koruyucu, anne demokratik ve baba demokratik alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığını bulmuştur. Bu çalışmadan farklı olarak Anne ilgisiz, Anne bağımlı, Baba bağımlı alt boyutlarının yaşa göre anlamlı bir fark bulamamış; Baba otoriter alt boyutunda ise 30- 39 yaş aralığındakilerin 20- 29 yaş aralığındaki katılımcılara nazaran anneleriyle ilişkisinde babalarını daha otoriter algıladığını bulmuştur.

Çatışma çözüm stillerinin yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında 30 yaş altındaki katılımcıların 40 yaş ve üzerinelere nazaran olumlu ve olumsuz çatışmayı daha fazla kullandığı görülmüştür. Literatürde yaşa göre çatışma çözüm stillerinin farklılaşp farklılaşmadığına dair birebir uyan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Evlilik doyumunun yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında araştırmaya katılan bireylerin evlilik doyum düzeylerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Başka bir deyişle her yaştan birey evliliğinden doyum alabilmektedir. Bu sonuç literatürdeki pek çok araştırmayla tutarlıdır (Altun, 2015; Bett vd., 2017; Çağ, 2011; Çınar, 2008; Tutarel- Kışlak ve Göztepe, 2012; Yıldız, 2013). Ancak bu çalışmaların aksine yaştan evlilik doyumu açısından yordayıcı bir değişken olduğunu öne süren çalışmalar da görmek mümkün (Güven, 2010; Kavak, 2018).

Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında sadece Anne bağımlı alt boyutunun diğer ebeveyn tutumu alt boyutlarıyla anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Bu farklılaşmanın hangi eğitim düzeyleri arasında olduğuna baktığımızda ilköğretim ve lisansüstü eğitim durumlarının olduğu görülmüştür. Buna göre ilköğretim mezunu katılımcılar, lisansüstü eğitim durumuna sahip evli katılımcılara nazaran anne baba ilişkisinde annelerini daha fazla bağımlı olarak değerlendirmiştir. Buradan eğitim düzeyi düştükçe anneyi bağımlı algılama düzeyinin arttığı söylenebilir.

Bağımlı anne alt boyutuna ilişkin olarak, geleneksel aile yapılarında daha fazla görmemiz mümkündür. Bunun alt yapısına baktığımızda çalışmanın önceki kısımdaki bahsedildiği gibi geleneksel aile yapılarında kadının “evine ve eşine bağlılığı” istenilen bir durum olduğu; dolayısıyla da eğitim yükseldikçe geleneksel değerlerin yerini daha modern unsurlara bırakacağı düşünülmektedir (Tetik, 2018).

Anne baba ilişkisinde bağımlı tutum alt boyutuna ilişkin olarak burada ilköğretim mezunu olan katılımcıların lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcılara nazaran annelerini daha bağımlı algıladıkları görülmektedir. Dolayısıyla çocuğun bakım ve eğitiminde anne daha ilgili olduğundan, annenin daha eğitilmiş olduğu bir ailede çocukların eğitim seviyelerinin de destekleneceğini ya da diğer bir deyişle modern bir aile ortamında çocukların eğitim düzeyinin geleneksel ailelere nazaran daha desteklendiğini düşündüğümüzde buradaki eğitim seviyeleri arasındaki fark birbiriyle tutarlı görünmektedir.

Eğitim seviyesine göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumlarına ilişkin tek karşılaştırma yapabileceğimiz Öziş (2016)’ in çalışmasıyla yukardaki sonuçlar doğrulanmaktadır. Bu çalışmada da eğitim seviyelerine göre sadece Anne bağımlı alt boyutun anlamlı farklılık gösterdiği ve bireyin eğitim seviyesi düştükçe anneyi bağımlı algılama düzeyinin benzer şekilde arttığı görülmüştür.

Çatışma çözüm stillerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında ÇÇS alt boyutları arasında eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Literatürde bununla tam tersi olarak eğitim durumuna göre ÇÇS’ nin değiştiğine ilişkin çalışmalar da mevcut. Öner (2013) aralarında anlamlı bir fark olduğunu; yüksekokul ve üniversite mezunu evli çiftlerin ilköğretim mezunu olanlara nispeten daha fazla olumlu çatışma çözüm stili kullanıldığı tespit edilmiştir. Evli bireylerde cinsiyet ayrımına ilişkin tutumlar, çatışma yönetim biçimleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi araştıran Uğurlu (2003) eğitim düzeyiyle erkeklerin olumsuz aktif çatışma yönetim biçimi kullanması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Evlilik doyumunun eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında katılımcıların evlilik doyumunun eğitim durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Diğer bir deyişle her eğitim düzeyinden katılımcılar evliliklerinden doyum alabilmektedirler. Bu sonuçla benzer

olacak şekilde Zeytinoğlu (2013), Güven (2010), Altun (2015), Çınar (2008), Akar (2005) de araştırmalarında evlilik doyumuyla bireylerin eğitimleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Tutarel- Kışlak ve Göztepe (2012) de eğitim durumunun evlilik uyumunu yordamadığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak literatürde bunların aksi yönde Kavak (2018) ve Çağ ve Yıldırım (2013) ise çalışmalarında eğitim düzeyi ile evlilik doyumunu arasında anlamlı bir farklılık bulmuşlardır.

Katılımcıların Evlilik Süresine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, atışma zm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişkisi tutumlarının evlilik süresine göre anlamlı bir Şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında Anne İlgisiz, Anne koruyucu, Anne demokratik Anne bağımlı ve Baba bağımlı alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Anne ilgisiz alt boyutunda evlilik süresi 6- 10 yıl arasında olanlarla evlilik süresi 1-5 yıl ve 11-15 yıl arasında olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bu farklılıklara göre evlilik süresi 6- 10 yıl arasında olan katılımcıların, evlilik süresi 1-5 yıl ve 11-15 yıl arasında olanlara nazaran annelerini babalarıyla ilişkisinde daha ilgisiz algıladıkları bulunmuştur.

Anne koruyucu ve Anne demokratik alt boyutlarının her ikisinde de evlilik süresi 1-5 yıl olanlarla, 6-10 yıl arasında olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre evlilik süresi 1-5 yıl olan katılımcıların, evlilik süresi 6-10 yıl olanlara nazaran anne baba ilişkisinde annelerini daha koruyucu algıladıkları görülmektedir. Aynı Şekilde Anne demokratik alt boyutunda da evlilik süresi 1-5 yıl olanlarla, 6-10 yıl arasında olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; buna göre evlilik süresi 1-5 yıl olan katılımcıların, evlilik süresi 6-10 yıl olanlara nazaran anne baba ilişkisinde annelerini daha demokratik algıladıkları tespit edilmiştir.

Anne bağımlı alt boyutunda evlilik süresi 11-15 yıl olanlarla, evlilik süresi 1-5 yıl ve 6- 10 yıl arasında olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; evlilik süresi 16 yıl ve üzeri olanlarla 1- 5 yıl olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu grlmştir. Buna göre evlilik süresi 11- 15 yıl olanların, evlilik süresi 1-5 yıl ve 6- 10 yıl arasında olanlara nazaran anne baba ilişkisinde annelerini daha bağımlı algıladığı; bunun yanı

sıra evlilik süresi 16 yıl ve üzeri olanların, evlilik süresi 1-5 yıl olan katılımcılara nazaran anne baba ilişkisinde annelerini daha bağımlı algıladıkları tespit edilmiştir.

Baba bağımlı alt boyutunda evlilik süresi 16 yıl ve üzeri olanlarla, evlilik süresi 1-5 yıl olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Buna göre evlilik süresi 16 yıl ve üzeri olanların, evlilik süresi 1-5 yıl olanlara nazaran anne baba ilişkisinde babalarını daha bağımlı algıladıkları görülmüştür.

Bağımlı ebeveyn tutumlarından Anne ve Baba bağımlı alt boyutlarını birlikte değerlendirmek burada anlamlı olacaktır. Evlilik süresi yüksek gruplarda diğer gruplara nazaran anne baba ilişkisinde anne ve babayı bağımlı algılama düzeyinin arttığı görülmektedir. Bu aile yapılarının daha eski dolayısıyla daha geleneksel aile yapıları olduğu söylenebilir. Bu da geleneksellik ve bağımlı algılanma düzeyine ilişkin açıklamalarla (Nelsen, 1981, akt. Öziş, 2016; Tetik, 2018) tutarlı görünmektedir.

Evlilik süresine göre algılanan ebeveyn ilişkilerinin değişimini inceleyen benzer çalışmalara ilgili literatürde rastlanılmadığından karşılaştırma yapılamamıştır.

Çatışma çözüm stillerinin evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında olumlu çatışma alt boyutunda evlilik süresi 1-5 yıl olan katılımcılarla, evlilik süresi 16 yıl ve üzeri olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; buna göre evlilik süresi 1-5 yıl arasında olan katılımcıların, 16 yıl ve üzeri olanlara nazaran daha fazla olumlu çatışma çözüm stili kullandıkları belirlenmiştir. Bu sonuç, evliliğin ilk 5 yılında bireylerin yeni evli olmalarına binaen birbirini tanıma süreci, ilişkide duyulan heyecan, ilgi alaka sebebiyle birbirine duygusal yakınlığın daha fazla olması, çiftlerin problem anında daha fazla çözüm odaklı yaklaşmasından kaynaklı ortaya çıkmış olabileceği düşünülmüştür. Bu çalışmayla tutarlı olacak şekilde Kantarcı (2009) da çatışma çözüm stilleri arasında olumlu pasif ve olumsuz pasif çatışma yöntemleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu düşünmektedir. Evlilik süresi uzadıkça bireylerin daha pasif yöntemler kullanma eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir.

Evlilik doyumunun evlilik süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında katılımcıların evli oldukları süreye göre evlilik doyumlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bu farklılığa göre, evlilik süresi 1-5 yıl arasında olanların evlilik doyumu, 6- 10 yıldır evli olanlara nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmadan elde edilen sonuçla uyumlu olarak (Kavak (2018) de 1 yıldan az süredir evli olanların, 21 yıldan fazla zamandır evli olanlara

nazaran evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna benzer şekilde Taşköprü (2013; akt. Altun, 2015) çalışmasında evlilik doyumu ile evlilik süresi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmış, buna göre evlilik süresi azaldıkça evlilik doyumunun arttığını görmüştür. Benzer şekilde Kubat (2012) da negatif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Bu çalışmaların aksine evlilik süresiyle evlilik doyumu arasında bir ilişki olmadığını belirten çalışmalar da literatürde mevcut (Altun, 2015; Çınar, 2008; Güven, 2010). Taşköprü (2013; akt. Altun, 2015) farklı sonuçlara ulaşılmasını, mutlu evliliklerde evlilik doyumu evlilik süresi ilerledikçe doyumun da aynı şekilde artması; buna karşın karı koca arasında olumsuz bir evlilik yaşantısı varsa zaman ilerledikçe evlilik doyumunun da gitgide azalmasından kaynaklandığı şeklinde açıklamıştır.

Katılımcıların Evlilik Yaşına Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişkisi tutumlarının evlilik yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında Anne İlgisiz, Anne bağımlı ve Baba demokratik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Anne ilgisiz alt boyutunda evlilik yaşı 20 yaş altı olanlarla, 26- 30 yaş arasında olanlara arasında anlamlı bir farklılık olduğu; buna göre evlilik yaşı 20 yaş altı olanların, evlilik yaşı 26- 30 yaş olanlara nazaran anne babalarının ilişkisinde annelerini daha ilgisiz algıladıkları tespit edilmiştir. Aynı şekilde Anne bağımlı alt boyutunda da evlilik yaşı 20 yaş altı olanlarla, 26- 30 yaş arasında olanlara arasında anlamlı bir farklılık olduğu; buna göre evlilik yaşı 20 yaş altı olanların, evlilik yaşı 26- 30 yaş olanlara nazaran anne babalarının ilişkisinde annelerini daha bağımlı algıladıkları görülmüştür.

Evlilik yaşının algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları üzerindeki etkisine dair çalışmalara ilgili literatürde rastlanılmamıştır. Kanburoğlu (2019) “Evlilik yaşı ve evlilik şekli” evlilikle ilişkili olarak sık zikredilen ve araştırılan iki kavram olduğu halde evli bireylerin “iyi oluşları” ve evliliğe etkisine yönelik yeterli çalışmanın da olmayışına vurgu yapmaktadır. Bununla ilişkili olarak Nour (2009; akt. Kanburoğlu, 2019), evlendirilmek suretiyle yaşitlarından uzaklaştırılıp eğitim sürecinden de koparılan kız çocuklarının psikolojik sorunlar yaşamasına zemin hazırladığını öne sürmüştür. Bu çalışmada aralarında anlamlı fark görülen gruplara baktığımızda evlilik yaşı 20 yaş

altında olan katılımcıların, evlilik yaşı 26- 30 yaş arasında olanlara nazaran annelerini babalarıyla ilişkisinde daha bağımlı algıladığı görülmektedir. Modern toplumlarda evlilik yaşının daha yüksek olduğu bilinmektedir. Annenin bağımlı algılandığı aile yapılarının geleneksel aileler olduğunu düşündüğümüzde, 20 yaş altında evliliğin olduğu bir aile ortamının da geleneksel bir ortam olması muhtemeldir. Geleneksel aile ortamında annenin annelik ve ev hanımlığı rolü (Yılmaz, 2018) ağır bastığından çocuklar üzerinde söz hakkının babaya nazaran daha az olduğunu düşününce erken yaşta evlenen katılımcının anneyi ilgisiz olarak algılaması beklendik bir sonuçtur.

Baba demokratik alt boyutunda evlilik yaşı 20 yaş altı olanlarla, evlilik yaşı 26- 30 ve 31-35 yaş arasında olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; buna göre evlilik yaşı 20 yaş altı olanların, evlilik yaşı 26-30 ve 31- 35 olanlara nazaran anneleriyle ilişkisinde babalarını daha demokratik algıladıkları bulunmuştur.

Çatışma çözüm stillerinin evlilik yaşına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında olumlu çatışma alt boyutunda 20 yaşın altında evlenen katılımcılarla, evlilik yaşı 20- 25 ve 26- 30 yaş arası olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; buna göre evlilik yaşı 20 yaş altı olanların, 20- 25 yaş ve 26- 30 yaş arası olanlara nazaran daha fazla olumlu çatışma çözüm stili kullandıkları tespit edilmiştir.

Literatürde evlilik yaşıyla ÇÇS' ye ilişkin sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Kantarcı (2009) evlenme yaşıyla çatışma yönetim biçimleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve evlenme yaşının olumsuz pasif çatışma yönetim şekilleri üzerinde anlamlı ve negatif yönde bir etkisi olduğunu düşünmektedir. Buna göre evlilik yaşı düştükçe bireyin daha fazla olumsuz pasif çatışma yönetim şekillerine başvuracağını belirtmektedir.

Evlilik doyumunun evlilik yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında katılımcıların evlilik doyumunun evlenme yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Diğer bir deyişle evlenme yaşının evlilik doyumu üzerinde herhangi etkisi görülmemiştir. Literatürde bu sonucu destekleyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Erdoğan (2007), Glenn ve Weaver (1978) bunlardan bazılarıdır. Evlilik doyumu gibi çokça araştırılan evlilik uyumuyla evlilik yaşı arasında da anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (Tutarel- Kışlak ve Göztepe (2012). Evlilik yaşıyla ilgili olarak evlilik doyumuna etkisine ilişkin oratık bir görüş olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bazı çalışmalarda da evlenme yaşıyla gerek evlilik doyumu gerekse evlilik

uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Kanburoğlu, 2019). Evlilik yaşı arttıkça evlilik uyumunun da arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Demiray, 2006).

Katılımcıların Evlilik Şekline Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının evlenme şekline göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında sadece Anne bağımlı alt boyutunda görücü usulü evlenen katılımcılarla anlaşarak evlenenler arasında anlamlı bir farklılık olduğu, buna göre görücü usulü evlenen katılımcıların, anlaşarak evlenenlere nazaran annelerini babayla ilişkilerinde daha bağımlı algıladıkları belirlenmiştir.

Bağımlı anne alt boyutunda evlilik şekline göre görücü usulü evlenenlere nazaran anlaşarak evlenenlerin babalarıyla ilişkisinde annelerini daha bağımlı algılamaları, aile yapısının geleneksel oluşuyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bağımlı anne tutumunun bu aile yapılarında daha fazla görüldüğü düşünülünce bu bulgu literatürdeki çalışma ve açıklamalarla tutarlılık içermektedir.

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının evlilik şekline göre değişimine dönük literatürde hiç çalışmaya rastlanılmadığı gibi, evlilik şekline göre evliliklerin iyi oluş ve doyumunun değerlendirilmesine dönük de yeterince araştırma olmadığı belirtilmiştir (Kanburoğlu, 2019).

Çatışma çözüm stillerinin evlenme şekline göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında olumlu çatışma alt boyutunda anlaşarak evlenenlerle görücü usulü evlenenler arasında anlamlı bir farklılık görüldüğü; buna göre anlaşarak evlenenlerin daha fazla olumlu çatışma çözüm stillerini kullandığı tespit edilmiştir.

Kendi kararıyla anlaşarak anlaşarak evlenenlerin birbirine karşı daha yapıcı ve olumlu davranış şekilleriyle yaklaşım çatışma çözme eğilimi göstermesi, bu durumu anlaşılır kılmaktadır. Taştan (1996; akt. Öner, 2013) evleneceği kişiyi ailenin değil bireyin kendi kararları doğrultusunda seçmesinin çift arasındaki iletişime katkısı olacağını tespit etmiştir. Bu da çalışma sonucunu destekler niteliktedir. Ancak aksi bir iddiada ise Öner (2013) çalışmasında hiçbir ÇÇS nin evlenme şeklinden etkilenmediğini gözlemlemiştir.

Evlilik doyumunun evlilik şekline göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında katılımcıların evlilik doyumunun anlamlı bir şekilde

farklılaşmadığı görülmüştür. Diğer bir deyişle evlenme şeklinin evlilik doyumu üzerinde herhangi etkisi görülmemiştir.

Araştırma sonuçlarına baktığımızda evlilik şeklinin, evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir etkisi olması beklenirken olmadığı sonucuna ulaşılmış olması şaşırtıcı bulunmuştur. Ancak bu sonucu destekleyen çalışmaların da olduğu görülmektedir (Güven, 2010; Altun, 2015; Çelik, 2006). Literatürde evlilik doyumunu yordayan pek çok değişken ortaya konmuş ancak çalışmalarda katılımcılara ilişkin irdelenmek üzere irdelenen sosyo-demografik değişkenler arasında ‘evlilik şekli’ nin çok az çalışmada incelenmiş olması dikkat çekicidir.

Bu araştırmanın sonucuyla uyuşmayan çalışmalar da mevcuttur. Kavak (2018) bu çalışmadan farklı olarak anlaşılarak evlenenlerin, görücü usulü ve diğer şekillerde evlenmiş kişilere nazaran evlilik doyumunun daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmanın aksine görücü uslu evliliklerde evlilik doyumunun daha yüksek olduğunu saptayan çalışmaların (Zeytinoğlu, 2013; akt. Altun, 2015) da olması ilginçtir. Burada evlilik şeklinin evlilik doyumuna etkisine ilişkin çeşitli görüşler olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, evlilik şeklinin salt bir değişken olarak evlilik doyumunu yordamadığı, eşlerin kişilik özellikleri, birbirleriyle kurdukları iletişimin kalitesi, birbirine zaman ayırma ve problemler karşısında eşe yaklaşma şekli gibi çeşitli koşullara göre evlilik doyumunun şekillenebileceği söylenebilir.

Katılımcıların Gelir Düzeyine Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında Anne bağımlı, Baba otoriter ve Baba ilgisiz alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anne bağımlı alt boyutunda gelir düzeyi 2001- 3000 TL arasında olanlarla gelir düzeyi 4001- 5000 TL üstünde olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; bu farklılığa göre gelir düzeyi 2001- 3000 TL arasında olan katılımcıların, gelir düzeyi 4001- 5000 ve 5000 TL üzerinde olanlara nazaran annelerini babalarıyla ilişkisinde daha bağımlı algıladığı görülmüştür.

Baba otoriter alt boyutunda gelir düzeyi 2001- 3000 TL arasında olan katılımcılarla gelir düzeyi 5000 TL üstünde olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; bu

farklılığa göre gelir düzeyi 2001- 3000 TL arası olanların gelir düzeyi 5000 TL üstünde olanlara nazaran babalarını anneleriyle ilişkisinde daha otoriter algıladığı; aynı şekilde gelir düzeyi 2001- 3000 TL arası olanların gelir düzeyi 5000 TL üstünde olanlara nazaran babalarını daha bağımlı algıladığı bulunmuştur.

Baba otoriter, Baba ilgisiz ve Anne bağımlı alt boyutlarındaki grupların ekonomik düzeyinin düşük olduğu gruplar olması dikkat çekicidir. Bu anlamda bunları birlikte değerlendirmek konuyu daha anlaşılır kılacaktır. Literatüre baktığımızda Evans (1997; akt. Özyürek ve Şahin, 2005) düşük sosyo-ekonomik düzeydeki babaların sorumluluk ve hassasiyetlerinin nasıl bir değişim gösterdiğine ilişkin bir araştırma yürütmüş ve bu özellikteki babaların çocuklarıyla çok düşük düzeyde iletişim kurduklarını tespit etmiş olması, bu araştırma sonucunu desteklemektedir.

Geleneksel aile yapılarında babanın evin geçimini üstlenen, kamusal alanda bulunan ebeveyn olması, annenin ise ev hanımlığı ve annelik rolleri sebepleriyle evde aktif (Yılmaz, 2018) olduğunu düşündüğümüzde geleneksel aile yapısı sebebiyle annenin bağımlı algılanması (Tetik, 2018), babanın ise evin geçimi haricinde evle ilgilenmeyip sorumlulukları anneye yüklemesi sebebiyle ilgisiz algılanmasına yol açmış olabileceği düşünülmüştür. Bu aile yapısı içerisinde kadının cinsiyet rolleri gereği daha pasif ve bağımlı, babanın ise daha otoriter olması beklendik bir sonuçtur. Tüm bunları göz önünde bulundurduğumuzda sosyo- ekonomik düzeyi düşük ailelerde, gelir seviyesini düşük olması ve daha geleneksel bir yapının görülmesi çalışmanın önceki bulgularıyla da uyumlu olup birbirini desteklemektedir.

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının gelir düzeyine göre değerlendirilmesine dönük literatürde benzer bir çalışmaya rastlanılmadığı için bulgulara ilişkin herhangi bir karşılaştırma yapılamamıştır.

Çatışma çözüm stillerinin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında ÇÇS alt boyutları arasında katılımcıların gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Burada bireylerin gelir seviyeleri ne olursa olsun, çatışma çözüm stili seçimlerinde ilişkilerinin kalitesi ve iletişim kanalları, kişilik uyumlarının ön plana çıkıp salt maddi konuların etkisi olmadığı söylenebilir. Konuya ilişkin aksi çalışmalar da mevcut, Kantarcı (2009) ekonomik durumu iyi olan bireylerin kötü olanlara nazaran daha fazla olumsuz pasif çatışma yönetim şeklinin kullanacağını belirtmiştir.

Evlilik doyumunun gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmış ve katılımcıların gelir düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bu farklılığa göre, gelir düzeyi 4001- 5000 TL arasında olan evli bireylerin, gelir düzeyi 2001- 3000 TL arasında olanlara nazaran evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Başka bir deyişle evli bireylerin gelir düzeylerinin artması, onların evlilikten aldıkları doyumunu da arttırdığı saptanmıştır.

Literatürde evlilikte çiftlerin yaşadığı sorunların bazılarının eşler arası iletişim sorunları, cinsel sorunlar, kültürel ve ekonomik sorunlar olduğuna ilişkin çalışmalar mevcuttur (Özgüven, 2014; akt. Kavak, 2018). Bunun yanı sıra Kubat (2012) çeşitli değişkenlerle evlilik doyumunun nasıl değiştiğine baktığı çalışmasında maddi durumla evlilik doyumunu arasında pozitif yönde bir ilişki tespit etmiş olması da araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Bu da bu araştırmanın eşler arasındaki memnuniyetin ekonomik sebeplerden olumsuz etkilenebileceğine ilişkin bulguyla tutarlıdır. Bunun aksine gelir düzeyine göre evlilik doyumunun farklılaşmadığına ilişkin çalışmalar da olduğu aşikardır (Altun, 2015; Çağ ve Yıldırım, 2013).

Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının anne eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında Anne otoriter, Anne bağımlı ve Baba demokratik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anne otoriter alt boyutunda anne eğitim durumu lise mezunu olan katılımcılarla, ilköğretim mezunu katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; buna göre, katılımcılardan annesi lise mezunu olanların, annesi ilköğretim mezunu olanlara nazaran babalarıyla ilişkisinde annelerini daha otoriter algıladıkları görülmüştür. Geleneksel aile yapılarında babanın söz sahibi olduğu Türk toplumsal yapısı ve kadının toplumdaki konumu düşünüldüğünde kadının erkek karşısında söz hakkı edinmesi tarihsel süreçte çok eskilere dayanmamaktadır. Kadının eğitim seviyesi yükseldikten sonra düşüncelerini ifade etmeye başlaması bilindik bir durumdur. Dolayısıyla annenin eğitim seviyesinin yükselmesiyle aile içerisinde daha baskın ve söz sahibi olmaya başladığını söyleyebiliriz.

Anne bağımlı alt boyutunda anne eğitim durumu okur- yazar olmayan katılımcılarla, lise mezunu olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; bu farka göre katılımcılardan annesi okur- yazar olmayan katılımcıların, annesi lise mezunu olanlara nazaran annelerini babalarıyla ilişkisinde daha bağımlı algıladıkları saptanmıştır. Modern aile ortamında annenin eğitim seviyesinin yükselmesiyle özerkleşmesi, dolayısıyla eşinden daha bağımsız ve özgür hareket edip kendine ait sosyal ortamlarının da olacağını düşününce, tam tersine Türk toplumsal yapısı göz önünde bulundurulduğunda annenin eğitim seviyesi düştüğünde, annenin babayla ilişkisinde daha bağımlı algılanması, önceki açıklamalarla tutarlı görünmektedir. Buradan hareketle Anne bağımlı tutumun geleneksel aile yapısıyla ilişkili olduğu çıkarımı yapılabilir.

Baba demokratik alt boyutunda anne eğitim durumu lisans- önlisans mezunu olan katılımcılarla, okur- yazar olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu, bu farklılığa göre; katılımcılardan annesi lisans- önlisans mezunu olan katılımcıların, okur- yazar olmayanlara nazaran babalarını, anneleriyle ilişkisinde daha demokratik algıladıkları saptanmıştır. Annenin eğitim seviyesi yükseldikçe anneyle ilişkisinde babanın demokratik algılanma düzeyinin arttığı gözlenmiştir. Annenin eğitim seviyesinin yüksek olduğu bir aile atmosferinde anne baba arasında eğitim yönüyle bir denklik oluşacağı ve eğitim seviyesi yüksek bir kadının haklarını koruyup, özsaygısının yüksek olacağı düşünülmüştür. Kendisine saygı duyan bir anne, eşini de kendi görüş ve düşüncelerini önemseyecek bir doğrultuda seçeceği, babanın da demokratik bir algı oluşturmuş olabileceği, bu çerçeveden bakınca makul görünmektedir. Araştırmalara göre özgüven, başarı duygusu, pozitif yaklaşım ve problemler karşısında pes etmemenin yanı sıra özsaygı, kabul ve sevgiye değer bir birey olarak hissetmek, “benlik saygısı yüksek” olan bireylerin özellikleridir (Aksoy ve Mağden, 1993; akt. Zeytinoğlu, 2013).

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının anne eğitim durumuna göre değerlendirildiği tek çalışmada (Tetik, 2018) sadece Anne koruyucu alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunduğu belirtilmiştir.

Çatışma çözüm stillerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında Geri çekilme, Boyun eğme ve Olumsuz çatışma alt boyutları arasında anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Literatürde ÇÇS’ ye yönelik çok çeşitli çalışmalar olsa da demografik değişkenler üzerinde ÇÇS nin üzerinde nasıl bir etkisi olacağına dair sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir.

Geri çekilme alt boyutunda anne eğitim durumu lisans- önlisans olan katılımcılarla, anne eğitim durumu lise mezunu olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığa göre; annesi lisans- önlisans mezunu olan katılımcılar, annesi lise mezunu olanlara nazaran daha fazla geri çekilme çözüm stili kullandığı saptanmıştır.

Boyun eğme alt boyutunda annesi lise mezunu olan katılımcılarla, annesi okuryazar olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farka göre; annesi okur- yazar olmayan katılımcılar, annesi lise mezunu olan katılımcılara nazaran daha fazla boyun eğme stili kullandığı görülmüştür. Buna göre boyun eğme ÇÇS' nin anne eğitim seviyesiyle negatif yönde anlamlı ilişkili bulunduğu söylenebilir. Eğitim seviyesi yükseldikçe bireylerin kendini ifade etmesi, anlaşmazlıkları dillendirebilmesi, dolayısıyla da karşı tarafın isteklerini yapmak, itaat etmek yerine kendini ifade etmesi beklendik bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

Olumsuz çatışma alt boyutunda annesi lise mezunu olan katılımcılarla, annesi lisans- önlisans mezunu olan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farka göre annesi lise mezunu olan katılımcılar, lisans- önlisans mezunu olan katılımcılara nazaran daha fazla olumsuz çatışma çözüm stili kullandığı saptanmıştır. Burada eğitim seviyesi yükseldikçe olumsuz ÇÇS' nin kullanım oranının düştüğü görülmektedir. Üney (2016), çalışmasında buradaki sonuçla tutarlı olacak şekilde anne eğitim düzeyinin boyun eğme çatışma çözüm stili üzerinde etkili olduğu, aralarında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle eğitim seviyesi yükselen kadının eşiyile çatışma durumunda istemediği durumları kabul etmek, eşiyile çatışmamak adına karşıdakini doğrularını kabul etmek yerine birey olarak kendini daha fazla ortaya koyduğu söylenebilir (Topçu ve Dündar, 2011; akt. Üney, 2016).

Evlilik doyumunun anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında katılımcıların evlilik doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Diğer bir deyişle katılımcıların annelerinin eğitim durumlarının evlilik doyumları üzerinde herhangi bir etkisi olmamıştır.

Ebeveynlerin birbirleriyle ilişkilerine dair tutumlarının araştırıldığı sınırlı sayıda araştırma olduğu, dolayısıyla da anne eğitim düzeyi çiftlerin evlilik doyumunun yordayıcısı olarak düşünülen demografik değişkenler arasında değerlendirilmediğinden bu değişkenlere çoklu bir karşılaştırma yapılamamaktadır. Yetişkinlerin algılanan ebeveyn ilişki tutumlarıyla aşka dair görüşlerinin incelendiği

çalışmada (Tetik, 2018) bireylerin aşka dair tutumlarının anne eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Algılanan Ebeveyn İlişkisi Tutumu, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında Anne otoriter, Anne bağımlı, Baba ilgisiz ve Baba demokratik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anne otoriter alt boyutunda babası lise mezunu olanlarla ilköğretim mezunu olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu, buna göre; katılımcılardan babası lise mezunu olanlar ilköğretim mezunu olanlara nazaran babayla ilişkisinde annelerini daha otoriter algılamıştır.

Anne bağımlı alt boyutunda babası okur-yazar olmayan katılımcılarla lise mezunu olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu, buna göre; babası okur- yazar olmayan katılımcılar lise mezunu olanlara nazaran babayla ilişkisinde annelerini daha bağımlı algılamıştır.

Anne bağımlı alt boyutla ilgili olarak anne ve babanın eğitim seviyeleri (anne veya baba fark etmeksizin) okur- yazar olmayan katılımcıların, ebeveyn eğitim düzeyi lise mezunu olan diğer katılımcılara nazaran annelerini daha bağımlı algıladığı fark edilmiştir. Annenin bağımlı olarak algılandığı aile yapısına ilişkin olarak geleneksel bir yapıdan bahsedebileceğimizi daha çalışmanın daha önceki kısmında bahsettiğimiz üzere annenin eğitim seviyesi azaldıkça bağımlı algılanma düzeyinin arttığı söylenebilir.

Baba ilgisiz alt boyutunda babası okur- yazar olmayan katılımcılarla lisans- önlisans ve lisansüstü olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu, buna göre; babası okur-yazar olmayanlar, lisans- önlisans veya lisansüstü olanlara nazaran anneyle ilişkisinde babalarını daha ilgisiz algıladığı tespit edilmiştir. Babanın okur- yazar olmadığı bir ailede düşük sosyo- ekonomik bir aile yapısının söz konusu olduğu düşünüldüğünde babanın geçim sağlama amacı ön planda olacağından geleneksel bir yapıyla annenin çoğunlukla ev ve çocuklarla ilgili olacağı, babanın ise kamusal alanda rol alıp geçimle ilgileneceği (Yılmaz, 2018) dolayısıyla da aile içi diğer unsurların ikinci planda olacağı düşünüldüğünde ilgisiz olarak algılanması olasıdır. Tam tersine babanın

eğitim seviyesinin lisans- önlisans veya lisansüstü olduğu durumlarda ailenin geleneksellikten uzaklaşarak babanın ev ve aileyle ilgili diğer konularda anneyle birlikte rol üstlenmesi mümkün olacağından babanın üst eğitim düzeylerindeki koşullar sebebiyle ilgisiz algılanma düzeyinin düşmesi, birbiriyle tutarlı görünmektedir.

Baba demokratik alt boyutunda baba eğitim durumu lisansüstü olanlarla okur- yazar olmayanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu, buna göre babası lisansüstü eğitim durumuna sahip katılımcılar, babası okur- yazar olmayanlara nazaran anneyle ilişkisinde babalarını daha demokratik algıladığı saptanmıştır. Baba ilgisiz alt boyutundaki gibi burada da eğitim seviyesinin düşmesiyle artan geleneksel yapının tersine, eğitim seviyesinin yükselmesiyle birincil temel ihtiyaçların karşılanması sonucu geçim sorunu olmaması, ekonomik refah ve huzur sağlayacağı düşünölmüştür. Ailesiyle daha ilgili ve ekonomik refahı sağlayan bir babanın da ailede daha demokratik bir atmosfer oluşturacağı düşünölmüştür.

Algılanan ebeveyn ilişki tutumlarının baba eğitim durumuna göre değerlendirildiği tek çalışma, yetişkinlerin aşka dair görüşleriyle algılanan ebeveyn ilişki tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma (Tetik, 2018) olup bu çalışmadan farklı olarak baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Olumsuz çatışma alt boyutunda babası lise mezunu olanlarla, ilköğretim mezunu olan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farka göre babası lise mezunu olan katılımcıların, ilköğretim mezunu olan katılımcılara nazaran daha fazla olumsuz çatışma çözümleri kullandığı saptanmıştır. Babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık bulunan gruplar haricinde, babanın eğitim seviyelerine göre olumsuz çatışma stili puan ortalamalarına maksimumdan minimuma doğru sıralandığında eğitim seviyeleri Lise, Lisans- önlisans, okur- yazar değil, ilköğretim ve en sonunda Lisansüstü eğitim şeklinde sıralandığı görölmektedir.

Evlilik doyumunun baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında katılımcıların evlilik doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görölmüştür. Diğer bir deyişle katılımcıların evlilik doyumları, babalarının eğitim durumlarına göre anlamlı herhangi bir değişim göstermemiştir.

Ebeveynlerin birbirleriyle ilişkilerine dair tutumlarının araştırıldığı sınırlı sayıda araştırma olduğu, dolayısıyla da baba eğitim düzeyi çiftlerin evlilik doyumunun

yordayıcısı olarak düşünülen demografik değişkenler arasında değerlendirilmediğinden bu değişkenlere çoklu bir karşılaştırma yapılamamaktadır. Yetişkinlerin algılanan ebeveyn ilişki tutumlarıyla aşka dair görüşlerinin incelendiği çalışmada (Tetik, 2018) bireylerin aşka dair tutumlarının baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyum Düzeylerinin Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları İle Evlilik Doyum Düzeylerinin Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Çalışmada ele alınan değişkenlerden algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ilişkin bulgular, Baba koruyucu, Anne demokratik ve Anne koruyucu alt boyutları ile evlilik doyumunu arasında pozitif yönlü zayıf; Baba demokratik alt boyutu ile evlilik doyumunu arasında pozitif yönlü orta; Baba otoriter, Anne ilgisiz alt boyutları ile evlilik doyumunu arasında negatif yönlü zayıf ; Baba ilgisiz alt boyutu ile evlilik doyumunu arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bulgulara bakıldığında anne babanın tutumunu demokratik ve koruyucu olarak algılayanların evlilik doyumunun yüksek olduğu; anne baba tutumunu ilgisiz ve babayı otoriter olarak algılayanların evlilik doyumunun ise düşük olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucuna ilişkin olarak literatürde demokratik tutumla ilgili olarak demokratik anne baba tutumunun sevgi, ilgi, güven ve kontrol anlamında çocuğun ruhsal ve kişisel gelişimi için en uygun ve kabul görülen tutum olduğu (Yavuzer, 2005); demokratik aile ortamlarında ebeveyn- çocuk ilişkisinde iletişim kanallarının açık olduğu, çocuğun duygusal olarak desteklediği (Sümer ve diğerleri, 2010) bir aile ortamı olarak betimlendiği görülmektedir. Buradan hareketle duygusal olarak yeterli ilgi ve sevgiyi ailesinden alan, yetiştiği aile ortamında görüş ve düşüncelerinin ebeveynleri tarafından önemsendiği bir bireyin kendisiyle barışık olduğu, evlendiğinde de eşyle uyum içerisinde, sağlıklı iletişim kanallarına sahip, sevgi dolu bir ilişki kurabileceği dolayısıyla evliliğinden mutlu olma eğilimi gösterebileceği, bunun da araştırma bulgusunu desteklediği söylenebilir.

Araştırma bulgularına yönelik literatürde otoriter tutumla ilgili olarak Kuzgun (1972) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü çalışmasında “otoriter, demokratik ve ilgisiz” anne

baba tutumlarıyla bireyin kendini gerçekleştirme düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve demokratik anne baba tutumunun kendini gerçekleştirme konusunda bireye en uygun elverişli zemini sağladığı , bunun aksine otoriter anne baba tutumlarının ise bu yönde gelişimi sekteye uğratıp bozucu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Türk toplumunu düşündüğümüzde Babanın daha otoriter olması beklendik bir durumdur. Kaya (1997) çalışmasında otoriter ailelerde, bireyde çekingenlik, kendini ifade etmeden çekinme, hata yapmaktan korkma, diğer insanlarla ilişki kurmaktan çekinme gibi özelliklerin oluşmasına yol açabileceği belirtilmektedir). Evliliğin doğasını düşündüğümüzde kendinden memnun, kendini gerçekleştirebilen bireylerin evliliğinde de kendisine en uygun bireyleri seçme ve daha sağlıklı ve mutlu bir çift ilişkisi kurma eğilimi gösterebileceği, karşısındakine kendisini rahatça ifade edebilen, daha sağlıklı duygusal ilişkiler kurabileceği bunun da evlilik doyumuna olumlu katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Araştırma bulgularına yönelik literatürde ilgisiz anne baba tutumuyla ilgili olarak, çocuğun ilgi ve sevgiden mahrum bırakılması, buna bağlı olarak kişiliği üzerinde en fazla olumsuz etkiye yol açan tutum olarak değerlendirildiği dikkat çekmektedir. İlgisiz ebeveyn tutumunda çocuğa yeterli ilgi, sevgi ve şefkatin gösterilmediği, çocuğun ihtiyaçlarının görmezlikten gelinerek yalnız bırakıldığı belirtilmektedir (Kaya, 1997). Bunların da çocuğun ilerde düşük özgüvene ve benlik algısının olumsuz etkilenmesine yol açtığı savunulmaktadır (Kaya, 1988; akt. Kaya, 1997). Bireyin kişilik ve benlik gelişimine bu denli zarar veren bir tutumun yetişkinlik yaşamında da olumsuz sonuçlarının yaşanacağı, ilk ve temel sevgi kaynağı olan ailede sevgi gereksinimini karşılayamamış bireylerin yetişkinlik yaşamlarında da sağlıklı duygusal ilişkiler kurmasının zorlaşacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla kendisine dair olumlu bir benlik algısı olmayan, sevilmeden büyüyen bireylerin evlilik yaşamlarında mutlu olmalarının zorlaşacağı, bunun da evlilik doyumunu düşüreceği düşünülmektedir.

Literatürde benzer bir araştırma olup olmadığına bakıldığında sadece Öziş (2016) 'in çalışmasına rastlanılmaktadır. Buna göre evli bireylerin evlilik yaşam doyumuyla algılanan ebeveyn ilişkisi arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Bu çalışmada elde edilen bulguları destekler nitelikte Anne demokratik tutum algısına sahip evli bireylerin daha yüksek düzeyde evlilik yaşam doyumuna sahip oldukları; Baba ilgisiz tutum algısına sahip evli bireylerin ise daha düşük düzeyde evlilik yaşam doyumuna sahip oldukları bulunmuştur. Öte yandan Yıldız (2013) tarafından yapılan

çalışmada evli bireylerin yetiştikleri anne baba tutumlarıyla evlilik doyumları arasındaki ilişkiye bakılmış ve anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Buna göre algılanan demokratik tutum arttıkça evlilik doyumunun da arttığı; koruyucu- istekçi tutum arttıkça evlilik doyumunun azaldığı; otoriter tutum arttıkça evlilik doyumunun azaldığı tespit edilmiştir. Bunun da araştırma sonucunda elde edilen anne ve babaya yönelik demokratik algıyla evlilik doyumu arasındaki ilişkiyle bir benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada elde edilen diğer bulgulardan koruyucu anne baba tutumuyla ilgili olarak evlilik doyumuyla pozitif ancak zayıf bir ilişki olduğu ve çalışmada beklenen bir sonuç olmadığı, ancak Taris ve Book (1996; akt. Biricik, 2011) ‘un yaptığı çalışmada çocuğun ileriki yaşamında akademik başarı elde etmesinde anne ve babası tarafından gördükleri ilgi ve sevgi ile koruyucu davranmalarının etkisinden bahsedilmektedir. Burada koruyucu anne baba tutumuna ilişkin ‘aşırılık’ vurgusu olmadığına dikkat edildiğinde, araştırmadan elde edilen ‘zayıf ilişki’ sonucuyla paralellik gösterdiğinden bahsedilebilir.

Çatışma Çözüm Stilleri ile Evlilik Doyum Düzeylerinin Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Çalışmada ele alınan değişkenlerden çatışma çözüm stilleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ilişkin bulgular, olumlu çatışma stili ile evlilik doyumu arasında pozitif yönlü zayıf; olumsuz çatışma stili ile evlilik doyumu arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle olumsuz çatışma çözüm stiline evlilik doyumunu olumsuz yönde yordadığı bulunmuştur. Diğer yandan boyun eğme ve geri çekilme çatışma çözüm stilleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Literatürde yer alan araştırmalar da bu araştırma sonucunu doğrular niteliktedir.

Özen (2016)’ nın geliştirdiği ölçekteki geri çekilme çözüm stilini kapsayan davranış şekillerine bakıldığında bireylerin çatışma esnasında ortamı terk etme veya konuşmayı kesme şeklinde çatışmayı sonlandırıldığı görülmektedir. Kavak (2018) bu özellikleri sebebiyle geri çekilmenin kısa vadede problemin büyümesini önlese de aynı sorunun eşlerin karşısında tekrar çıkma ihtimali sebebiyle uzun vadede evlilik doyumuna olumlu veya olumsuz herhangi bir etkisi olmadığını belirtmektedir. Bu da araştırma bulgusuyla örtüşmektedir.

Kavak (2018) çalışmasında evli bireylerin evlilik doyumu düzeyleriyle çatışma çözüm stillerinin ilişkisine bakmış ve evlilik doyumu ile olumlu çatışma çözüm stilleri arasında pozitif yönde; evlilik doyumuyla olumsuz çatışma çözüm stilleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun haricinde boyun eğme ve geri çekilme stilleriyle evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

Alan yazında ortak sunuca ulaşan başka çalışmalar olduğu da görülmektedir. Öner (2013) çalışmasında evli bireylerin olumlu çatışma çözüm stillerinin artışıyla evlilik uyumu düzeylerinin artışı arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Olumsuz çatışma çözüm stiline evlilik uyumunun yordayıcısı olduğu, yani evli bireylerin evlilik uyum düzeylerinin artmasıyla olumsuz çatışma çözüm stillerinin azalması arasında bağlantı olduğu görülmüştür. Karakoyun (2012) hastaların olumlu çatışma çözüm stilini kullanmalarıyla evlilik uyumları arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki, hastaların evlilik uyumuyla olumsuz çatışma çözüm stilleri arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna ek olarak çift uyumunun artmasında olumlu çatışma çözüm stillerinin kullanılmasının olumlu yönde katkısı olduğu da gözlenmiştir. Özen (2006) olumlu çatışma çözüm stiline yüksek düzeyde kullananlarla olumsuz çatışma çözüm stiline düşük düzeyde kullananların evlilik uyumunu yüksek olduğunu; yani çiftlerin olumsuz çatışma çözüm stillerinin evlilik uyumunu olumsuz şekilde yordadığını bulmuştur.

Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları ile Çatışma Çözüm Stilleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Çalışmada ele alınan değişkenlerden algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile çatışma çözüm stilleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik bulgular, anne otoriter ve anne ilgisiz alt boyutlarıyla olumsuz çatışma çözüm stilleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırma bulgularına yönelik literatürde benzer bir araştırma olup olmadığına bakıldığında ebeveynlerin birbirleriyle ilişkisindeki tutumları (algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları) ile çatışma çözüm stillerinin birlikte değişken olarak incelendiği herhangi benzer bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu sebeple literatürde sıklıkla araştırılan ebeveynlerin çocuklara yönelik tutumlarıyla ilgili çalışmaların değerlendirmesiyle konuya açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Literatürde otoriter anne baba tutumuyla ilgili olarak bu ebeveyn tutumunda çocuğa sert disiplin kurallarının uygulandığı, yeterli duygusal yakınlık ve sevgi gösterilmediği, ebeveynlere koşulsuz itaatin beklendiği (Sümer ve diğerleri, 2010) ; çocuğa söz hakkı verilmediği, onun tercih ve görüşlerinin önemsenmediği, duygusal yakınlık yerine mesafeli bir ilişki ortamında yetiştikleri (Güngör, 2002; Karasan, 2015) belirtilmektedir. Bunun yanı sıra Uluğtekin (1984; akt. Biricik, 2011) çocuğun saldırganlık ve bağımlılık eğilimi ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda reddeden ve kısıtlayan anne baba davranışlarının çocuklarda saldırganlık eğiliminin oluşmasına neden olduğu ve daha da çarpıcı olarak saldırganlık ve bağımlılık eğilimine ilişkin olarak ‘anne- çocuk ilişkisi’ nin baba-çocuk ilişkisinden daha büyük etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türk toplumu düşünüldüğünde çocuk eğitimi ve terbiyesinde babadan çok annenin sorumlu tutulduğu, dolayısıyla aile içerisinde annenin çocuklarla babaya oranla daha fazla vakit geçirdiği bilindik bir durumdur. Bu da annenin daha önemli bir role sahip olmasını mantıklı kılmaktadır. Annenin otoriter olduğu bir aile ortamında, bireyin bu durumdan yüksek oranda etkilenmesi olasıdır. Tüm bunları birlikte değerlendirdiğimizde böyle bir aile ortamında yetişen bireylerin evliliklerinde eşlerine karşı sevecen, olumlu yaklaşım gösterme ve yapıcı çatışma çözüm stilleri kullanma oranının düşük olması ile problemler karşısında daha olumsuz davranış eğilimi göstermelerinin birbiriyle örtüşen durumlar olabileceği söylenebilir.

Araştırma bulgularına yönelik literatürde ilgisiz anne baba tutumuyla ilgili olarak Kaya (1997) çalışmasında bu tutumun çocukta kin, kaygı ve öfke duyguları gibi olumsuz duyguların oluşmasına yol açıp suça meyilli bir birey olmasına zemin oluşturabileceğini, bunun da bunun da çocuğun hissettiği “boşluk hissi” ve kendini ve duygularını yönlendirememekten kaynaklanabileceğini öne sürmektedir. Çocuğun duygusal ve ilgi ihtiyaçlarına karşı duyarsız, ihmalkâr davranılan (Biricik, 2011) ilgisiz tutumda bireyin bulunduğu aile ortamında görmezlikten gelinmesi, dolayısıyla yalnızlık çekmesi gibi olumsuz durumlarla karşılaşmasından bahsedilmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen; 2016). Önceki bulguda da belirtildiği üzere annenin babaya nazaran daha fazla çocuklarla vakit geçirmesi, çocukların eğitim ve terbiyesinde babadan daha etkin rol alması ve anneden olumsuz tutum görülmesi halinde çocuklar üzerinde daha fazla etkiye sahip olabileceği (Uluğtekin, 1984; akt. Biricik, 2011) düşünülmektedir. Algılanan ebeveyn tutum ilişkilerinin alt boyutlarının birbirileri

arasında anlamlı ilişki olup olmadığına bakıldığında Anne ilgisiz alt boyutuyla Baba ilgisiz alt boyut arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ilgisiz anne tutumuna maruz kalınan bir aile ortamında babanın da ilgisiz olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Sonuç olarak anne ve babası tarafından ilgisiz büyütülen çocukların, yetişkinlikte de evliliklerinde eşleriyle yaşadıkları çatışma durumlarında kendilerini yönlendirememeye, karşıdakine düşmanca söz ve yaklaşım içeren olumsuz çatışma çözüm stili kullanması birbiriyle uyumlu sonuçlar olarak görülebilir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde yürütülen araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardan yola çıkarak daha sonra başka araştırmalar yürütmek isteyen araştırmacılara faydalı olması amacıyla sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen önerilere yer verilmektedir.

6.1. Sonuç

Bu araştırma, evli bireylerin evlilik yaşam doyumu, algılanan ebeveyn ilişkisi ile evlilikte yaşadıkları çatışmaları çözüm stillerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı; evlilik yaşam doyumu, algılanan ebeveyn ilişkisi ile evlilikte yaşanan çatışmaları çözüm stilleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılması amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonunda ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Cinsiyete göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları, anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kadınlar, erkeklere nazaran annelerini babalarıyla ilişkisinde daha otoriter, babalarını anneleriyle ilişkisinde daha ilgisiz ve otoriter algıladıkları tespit edilmiştir. Buna karşın erkeklerin ise babalarını anneleriyle ilişkisinde kadınlara nazaran daha bağımlı ve koruyucu algıladığı saptanmıştır.
- Cinsiyete göre çatışma çözüm stillerinin anlamlı bir şekilde farklılık göstermedikleri bulunmuştur.
- Cinsiyete göre evlilik doyumunun erkeklerde kadınlara nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Yaşa göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları, anlamlı bir farklılık göstermektedir. 31- 39 yaş arası ile 40 yaş ve üzeri katılımcıların, 30 yaş ve altındakilere nazaran babalarıyla ilişkisinde annelerini daha ilgisiz algıladıkları görülmüştür.

- Yaşa göre çatışma çözüm stillerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği, 30 yaş altındaki katılımcıların 40 yaş ve üzerinelere nazaran olumlu ve olumsuz çatışmayı daha fazla kullandığı görülmüştür.
- Yaşa göre evlilik doyumunun anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
- Eğitim durumuna göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre ilköğretim mezunu katılımcılar, lisansüstü eğitim durumuna sahip katılımcılara nazaran anne baba ilişkisinde annelerini daha fazla bağımlı olarak değerlendirmiştir
- Eğitim durumuna göre çatışma çözüm stillerinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.
- Eğitim durumuna göre evlilik doyumunun anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
- Evlilik süresine göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre evlilik süresi 11- 15 yıl olan katılımcıların, evlilik süresi 1-5 yıl ve 6- 10 yıl arasında olanlara nazaran anne baba ilişkisinde annelerini daha bağımlı algıladığı; evlilik süresi 16 yıl ve üzeri olanların, evlilik süresi 1-5 yıl olanlara nazaran anne baba ilişkisinde babalarını daha bağımlı algıladıkları bulunmuştur.
- Evlilik süresine göre çatışma çözüm stillerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği, buna göre; evlilik süresi 1-5 yıl arasında olan katılımcıların, 16 yıl ve üzeri olanlara nazaran daha fazla olumlu çatışma çözüm stili kullandıkları belirlenmiştir.
- Evlilik süresine göre evlilik doyumu anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre evlilik süresi 1-5 yıl arasında olanların evlilik doyumunun, 6- 10 yıldır evli olanlara nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Evlilik yaşına göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmış; buna göre evlilik yaşı 20 yaş altı olanların, evlilik yaşı 26- 30 yaş olanlara nazaran anne babalarının ilişkisinde annelerini daha ilgisiz algıladıkları tespit edilmiştir. Aynı şekilde, evlilik yaşı 20 yaş altı

olanların, evlilik yaşı 26- 30 yaş olanlara nazaran anne babalarının ilişkisinde annelerini daha bağımlı algıladıkları görülmüştür.

- Evlilik yaşına göre çatışma çözüm stillerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği; buna göre evlilik yaşı 20 yaş altı olanların, 20- 25 yaş ve 26- 30 yaş arası olanlara nazaran daha fazla olumlu çatışma çözüm stili kullandıkları tespit edilmiştir.
- Evlilik yaşına göre evlilik doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.
- Evlilik şekline göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmış; buna göre görücü usulü evlenenlerin, anlaşarak evlenenlere nazaran annelerini babayla ilişkilerinde daha bağımlı algıladıkları belirlenmiştir.
- Evlilik şekline göre çatışma çözüm stillerinin arasında anlamlı bir farklılık görüldüğü; buna göre anlaşarak evlenenlerin daha fazla olumlu çatışma çözüm stillerini kullandığı tespit edilmiştir.
- Evlilik şekline göre evlilik doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.
- Gelir düzeyine göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu, buna göre gelir düzeyi 2001- 3000 TL arasında olan katılımcıların, gelir düzeyi 4001- 5000 ve 5000 TL üzerinde olanlara nazaran annelerini babalarıyla ilişkisinde daha bağımlı algıladığı; babalarını anneleriyle ilişkisinde daha otoriter ve ilgisiz algıladığı bulunmuştur.
- Gelir düzeyine göre çatışma çözüm stillerinin arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.
- Gelir düzeyine göre evlilik doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaştığı, buna göre; gelir düzeyi 4001- 5000 TL arasında olan evli bireylerin, gelir düzeyi 2001- 3000 TL arasında olanlara nazaran evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Anne eğitim durumuna göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu, buna göre; katılımcılardan annesi lise mezunu olanların, annesi ilköğretim mezunu olanlara nazaran babalarıyla ilişkisinde

annelerini daha otoriter algıladıkları; katılımcılardan annesi okur- yazar olmayan katılımcıların, annesi lise mezunu olanlara nazaran annelerini babalarıyla ilişkisinde daha bağımlı algıladıkları; katılımcılardan annesi lisans-önlisans mezunu olan katılımcıların, okur- yazar olmayanlara nazaran babalarını, anneleriyle ilişkisinde daha demokratik algıladıkları saptanmıştır.

- Anne eğitim durumuna göre çatışma çözüm stillerinin arasında anlamlı bir farklılık görüldüğü, buna göre; annesi okur- yazar olmayan katılımcılar, annesi lise mezunu olan katılımcılara nazaran daha fazla boyun eğme stili kullandığı; annesi lisans- önlisans mezunu olan katılımcılar, annesi lise mezunu olanlara nazaran daha fazla geri çekilme çözüm stili kullandığı; annesi lise mezunu olan katılımcılar, lisans- önlisans mezunu olan katılımcılara nazaran daha fazla olumsuz çatışma çözüm stili kullandığı saptanmıştır.
- Anne eğitim durumuna göre evlilik doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.
- Baba eğitim durumuna göre algılanan ebeveyn ilişkisi tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş, buna göre; babası okur- yazar olmayanlar, lisans- önlisans veya lisansüstü olanlara nazaran anneyle ilişkisinde babalarını daha ilgisiz algıladığı; babası lisansüstü eğitim durumuna sahip katılımcılar, babası okur- yazar olmayanlara nazaran anneyle ilişkisinde babalarını daha demokratik algıladığı; babası okur- yazar olmayan katılımcılar lise mezunu olanlara nazaran babayla ilişkisinde annelerini daha bağımlı algıladığı saptanmıştır.
- Baba eğitim durumuna göre çatışma çözüm stillerinin arasında anlamlı bir farklılık olduğu; babası lise mezunu olan katılımcıların, ilköğretim mezunu olan katılımcılara nazaran daha fazla olumsuz çatışma çözüm stili kullandığı saptanmıştır.
- Baba eğitim durumuna göre evlilik doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.
- Evli bireylerin algılanan ebeveyn ilişki tutumlarıyla evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre, birbirleriyle ilişkisinde anne ve babalarını demokratik olarak algılayan bireylerin daha yüksek düzeyde

evlilik doyumuna sahip olduğu; anne ve babalarını ilgisiz olarak algılayan bireylerin daha düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu ve anneleriyle ilişkisinde babalarını otoriter olarak algılayan bireylerin daha düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Evli bireylerin çatışma çözüm stilleriyle evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre, olumlu çatışma çözüm stili kullanan bireylerin daha yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu, olumsuz çatışma çözüm stili kullanan bireylerin daha düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu bulunmuş; boyun eğme ve geri çekilme çatışma çözüm stilleriyle evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.
- Evli bireylerin algılanan ebeveyn ilişki tutumlarıyla çatışma çözüm stilleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre, babalarıyla ilişkisinde annelerini otoriter ve ilgisiz olarak algılayan bireylerin daha yüksek düzeyde olumsuz çatışma çözüm stilleri kullandığı tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma kapsamında, uygulayıcılara ve ileride yapılacak olan araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. İlerde Yapılacak Olan Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma Adana iliyle sınırlı tutulmuştur. Farklı bölge ve şehirlerde ikamet eden bireylere daha geniş çaplı bir örneklem grubuyla tekrar edilmesi, çalışmanın güvenilirlik ve genellenebilirliği açısından işlevsel olacaktır.
- Bireylerin algıladıkları ebeveyn ilişkileri, çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumlarının incelendiği bu araştırma, sınırlı bir zaman diliminde uygulanmıştır. Benzer değişkenler boylamsal bir çalışmayla daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilir.
- Bu araştırma evli bireyler üzerinde uygulanmıştır. Ancak aynı ilişkideki çiftler üzerinde de uygulanarak karıştırıcı değişkenler ekarte edilebilir.
- Bu araştırmadaki değişkenlerden biri olan algılanan ebeveyn ilişkisi daha önce evlilik yaşam doyumuyla birlikte incelenmiş ancak çatışma çözüm stilleri gibi üçüncü bir değişkenle beraber irdelenmemiştir. Algılanan ebeveyn ilişkileri

kavramıyla ilgili alan yazındaki araştırma boşluğu daha başka değişkenlerle inceleme sağlanarak literatüre katkıda bulunulabilir.

- Algılanan ebeveyn ilişkileri tutumlarını tanımlamaya dönük tek ölçek Algılanan ebeveyn ilişkisi tutum ölçeğidir. Buna dönük geliştirilen başka ölçeklerle de aynı değişkenler çalışılarak, aralarında bir karşılaştırma yapılabilir.

6.2.2. Alanda Çalışan Uzmanlara Yönelik Öneriler

- Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda bireylerin evlilikleri üzerinde sadece kendi bireysel yaşantıları değil, ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkilerindeki tutumlarının da etkili olduğu görülmüştür. Bu kapsamda çiftlere birbirleriyle olan ilişkilerinin gerek çocuklarının kişilik gelişimi, gerekse yetişkinlikte karşı cinsle olan romantik ilişkilerde partner seçimi veya evlilik sürecinde eş seçimi üzerinde büyük etkiye sahip olmalarının yanı sıra ilişkilerin niteliği üzerinde de büyük rolü olacağına dönük alanda görev yapan psikologlar, aile danışmanları ve psikolojik danışmanlar tarafından farkındalık kazandırmaya dönük seminerler verilebilir.
- Araştırma sonuçlarına bakıldığında ebeveynlerini demokratik olarak algılayan evli bireylerin evlilik doyumlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Buradan hareketle psikoterapiye gelen evli bireyler sağlıklı ebeveyn tutumlarından olan demokratik tutumla ilgili olarak farkındalık kazandırılarak hem kendi evliliklerine katkıda bulunmaları sağlanabilir; hem de çocuklarının yetişkinlikte kuracağı aile ortamına olan etkileri doğrultusunda psikoeğitim verilebilir.
- Yapılan araştırma sonucunda anne ve babalarını ilgisiz olarak algılayan ve babalarını otoriter olarak algılayan evli bireylerin daha düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda psikoterapiye gelen aileler sağlıksız ebeveyn tutumlarından olan otoriter ve ilgisiz tutumlara ilişkin psikoeğitim verilerek kendi evlilikleri yanı sıra çocuklarının yetişkinlikte kuracakları aile

atmosferinin daha sağlıklı olmasına ilişkin katkıları konusunda bilinçlendirilmelidir.

- Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda kadınların günlük yaşamda erkeklere nazaran daha fazla sorumluluklara sahip olmaları sebebiyle erkeklere nazaran daha düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu görülmüştür. Bu anlamda evli bireylerle görüşen, sahada görev yapan psikologlar, aile danışmanları ve psikolojik danışmanlar çiftleri ev içi sorumlulukların paylaşımı ve ailede dengeli iş bölümü konusunda psikoeğitim verilerek çiftlerin evlilik doyumları konusunda evli bireyleri bilinçlendirebilir.
- Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda evlilik doyumunun evliliğin ilk beş yılında daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun da halk arasında evliliğin “Bal ayı” olduğu dönemlerinde, yani bireylerin birbirlerine olan ilgi ve meraklarının daha yüksek olduğu zaman dilimleri olduğunu düşünürsek evli bireyler, daha sık sorun yaşadıkları evliliğin ileriki dönemlerine yönelik olarak bilinçlendirilebilir. Çiftlere, gerek azalan ilgi ve heyecanı arttırmaya, gerekse birbirlerine dair unuttukları güzel yönlerinin hatırlatılmasına dönük bir yöntem izlenerek farkındalık kazandırılabilir.
- Araştırma kapsamında olumlu çatışma çözüm stili kullanan evli bireylerin daha fazla evlilik doyumuna sahip olduğu, olumsuz çatışma çözüm stili kullanan bireylerin ise aksine daha düşük düzeyde doyuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle evli bireyler sağlıklı çatışma çözüm stili olan olumlu çatışma çözüm stiline yönelik bilinçlendirilerek çiftler, bu becerilerin gelişimi konusunda teşvik edilmelidir.
- Bu çalışmada evliliğin ilk beş yılında daha fazla olumlu çatışma çözüm stili kullanıldığı görülmüştür. Bu anlamda evlilikleri uzun yıllara dayanıp sorun yaşayan, psikoterapiye gelen bireylere, olumlu çatışma çözüm stillerine ilişkin psikoeğitim verilebilir. Çiftler, çatışma çözüm stilleri irdelenerek olumsuz çatışma stili veya işlevsel olmayan yöntemler (boyun eğme, geri çekilme) yerine daha sağlıklı çatışma çözüm stilleri geliştirmeleri konusunda desteklenebilir.

- Araştırmaya yönelik literatür araştırması ve yapılan bu araştırma neticesinde evli bireylerin eş seçimlerinde ebeveynlerin özelliklerinden etkilendiği ve bunun bilinçdışı bir süreç olduğu bilinmektedir. Bu perspektifte psikoterapide eş seçimine etki eden bilinçdışı unsurlara dair bireylere psikoeğitim verilerek, gerek eş seçimi öncesi sağlıklı karar vermeleri, gerekse kötü giden evliliklerini değiştirebilecekleri yönlerine ilişkin psikoeğitim verilebilir.

KAYNAKÇA

- Akar, H. (2005). *Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile, yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde; çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Bakırköy Prof. Dr. Mahzar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 12. Psikiyatri Birimi.
- Aktürk, E. B. (2006). *Yeniden evlenen Türk ailelerde evlilik doyumu: Medeni duruma göre karşılaştırma, üvey çocukların etkisi ve yordayan faktörler* (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altun, G. (2015). *Evli bireylerde bağlanma tarzları ve erken dönem uyum bozucu şemaların evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Amato, P. (1996). Explaining the intergenerational transmission of divorce. *Journal of Marriage and Family*, 58(3) 628-640.
<https://doi.org/10.2307/353723>
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/28762/307860> (Erişim tarihi: 16 Haziran 2021)
- Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), 7-16.
- Baltacıoğlu, S. (2016). *Genç yetişkinlerin bağlanma stillerinin, yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimlerinin ve ilişki inançlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başkaya, Z. ve Ünal, A. (2017). Türkiye'de evlenme ve boşanma oranlarının iller düzeyinde zamansal değişimi (2001-2015). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(53), 338- 358.
- Berezkei, T., Gyuris, P., Koves, P. & Bernath, L. (2002). Homogamy, genetic similarity and imprinting; parental influence on mate choice preferences. *Personality and Individual Differences*, 33, 677-690.
- Bett, G., Kiptiony, G. ve Sirera, M. (2017). Relationship between demographic characteristics and marital satisfaction for career couples in Kericho county, Kenya. *Journal of Humanities and Social Science*, 22(12), 53-60.
- Bilen, M. (2004). *Sağlıklı insan ilişkileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (1), 108-114.
- Biricik, Z. (2011). *Üniverite öğrenilerinde algılanan anne baba tutumları ile uyum düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bolattekin, A. (2014). *Anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss*. New York: Basic Books.
- Buss, D. M. (1994). The strategies of human mating. *American Scientist*, 82(3), 238-249.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çağ, P. (2011) *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkişel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çavuşoğlu, Z. Ş. (2011). *Bağlanma stilleri evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, E. (2009). *Evli öğretmenlerin bağlanma stili, denetim odağı ve bazı nitelikleri açısından evlilik uyum düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çelik, E. (2012). *Evli bireylerin cinsel özgüven düzeyleri ile cinsel Oöz-yeterlilik, evlilik yaşam doyumu ve cinsel utangaçlıkların incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çelik, E. ve Öziş, G. (2016). Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2), 50-66.
- Çelik, M. (2006) *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çelik, M. ve Tümkaya, S. (2012). The relationship between job variables of life satisfaction and marital satisfaction of lecturers. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 223-238.

- Çelik, M. ve Yazgan İ. B. (2009). Evlilik doyumu ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 247-269.
- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal, psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çolakoğlu, E. T. (2012). *Genç yetişkinlerde kendilik algısı, erken dönem uyumsuz şemalar, algılanan ebeveynlik stilleri ve kişilerarası ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Darwin, C. (2008). *On the origin of species*. Canada: Sterling Publishing.
- Davies, Pt. & Cummings E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: an emotional security hypothesis. *Psychological Bullentin*, 116(3), 387-411.
- Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (21), 15-25.
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Demirli, C. ve Kendir, M. (2016). Evlilik doyumu üzerinde anne baba tutumunun etkisinin incelenmesi. *Education Sciences*, 11(3), 96-113. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsaedu/issue/24572/260186> (Erişim tarihi: 11 Haziran 2021)
- Doğan, Ş. (2016). Boşanma nedenlerine yönelik tutumlar: Boşanmayı artırıcı veya engelleyici faktörlere yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 991- 1011.
- Dökmen, Ü. (1985). Aile içi iletişim çatışmalarının transactional ve graph analiz ile incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 18(1), 53-66.
- Dökmen, Z. Y. (2014). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar* (4. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Erdoğan, S. (2007). *Evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Uzmanlık Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.

- Farahmand, Z. & Ahmadiania, S. (2014). A gender study on the relationship between the ways (Traditional and modern) of mate selection and marital satisfaction of families in Shiraz city. *Journal of Specialized Social science*, 11(42), 91-105. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=477042> (Erişim tarihi: 16 Temmuz 2021).
- Fışıloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-23.
- Fletcher, G., Thomas, G. & Durrant, R. (1999). Cognitive and behavioral accommodation in close relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16(6), 705-730.
- Freud, S. (1927). Some psychological consequences of the anatomical distinction between the sexes. *International Journal of Psycho-Analysis*, 8: 133-142. <https://www.pep-web.org/document.php?id=ijp.008.0133a> (Erişim tarihi: 20 Temmuz 2021).
- Freud, S. (1949). Psychoanalytisches modell. In M. Amelang, H. J. Ahrens, H. W. Bierhoff (Ed.), *Partnerwahl und partnerschaft: Formen und grundlagen partnerschaftlicher beziehungen* (ss. 42-44). Göttingen: Hogrefe.
- Ganong, L. H. & Coleman, M. (1984). The effects of remarriage on children: A review of the empirical literature. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 33(3), 389-406. <https://doi.org/10.2307/584710>
- Geher, G. (2000). Perceived and actual characteristics of parents and partners: A test of a Freudian model of mate selection. *Current Psychology*, 19(3), 194- 214.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10a ed.). Boston: Pearson
- Glenn, N. D. & Weaver, C. N. (1978). A multivariate, multisurvey study of marital happiness. *Journal of Marriage and the Family*, 40(2), 269-282. <https://doi.org/10.2307/350758>
- Gottman, J. M. (1999). *The marriage clinic: A scientifically-based marital therapy*. New York: W. W. Norton & Company.
- Gottman, J. M. & Silver, N. (1999). *The seven principles for making marriage work*. New York: Three Rivers Press.
- Gökmen, A. (2001). *Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumunu üzerinde etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gültekin, Z. (2011). Üniversite öğrencilerinin algılanan anne-baba reddiyle baş etmeleri ile denetim odağı, öğrenilmiş güçlülük ve eş kabul-reddiyle ilişkisinin

- incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Günay, O. (2000). *Evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güneş, A. (2018, 27 Ağustos). *Anne- Babaları bekleyen büyük tehlike: 'Evlilik'.* <https://ailevecocuk.net/evlatkolik-anne-babalar/> (Erişim tarihi: 12 Temmuz 2021).
- Güngör, A. (2002). *Gelişim ve öğrenme: Toplumsal ve duygusal gelişim*. Ankara: Anı.
- Güngören, D. (2011). *Evlilik çatışmasının okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, T. (2010). *Eşler arası şiddete yönelik nedensellik-sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hacı, Y. (2011). *Evlilik uyumunun empatik eğilim, algılanan aile içi iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate data analysis*: Pearson Education Limited.
- Haley, J. (1988). *İletişim, psikolojik sorunlar ve psikoterapi*. (Çev. A. Uzunöz) Ankara: Çark Kitabevi Yayınları.
- Hamilton, W. D. & Maynard-Smith, J. (1964). Genetische Ähnlichkeit. In M. Amelang, H. J. Ahrens, H. W. Bierhoff (Ed.), *Partnerwahl und partnerschaft. Formen und grundlagen partnerschaftlicher beziehungen* (ss. 40-41). Göttingen: Hogrefe.
- Hatipoğlu, Z. (1993). *Kadın ve erkeklerin evlilik doyumlarında evlilik çatışmasının ve bazı demografik değişkenlerin rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hortaçsu, N. (2007). Family- versus couple-initiated marriages in Turkey: Similarities and differences over the family life cycle. *Asian Journal of Social Psychology*, 10 (2), 103-116. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-839X.2007.00217.x>
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.

- İslam, E. (2016). *Romantik ilişkide kendilik değerlendirmesi ile algılanan ebeveyn kabul-red düzeyi arasındaki ilişki ve kendini toparlama gücünün aracılık rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M. ve Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76(1), 105-129. <https://doi.org/10.1111/jomf.12077>
- Jedlicka, D. (1984). Indirect parental influence on mate choice: A test of the Psychoanalytic theory. *Journal of Marriage and the Family*, 46, 65-70
- Kaiser, P. (2016). Der einfluss der herkunftsfamilien auf die partnerschaft. In Staatsinstitut für Frühpädagogik (Ed.), *Das Online-Familienhandbuch*. München. <https://www.familienhandbuch.de/familie-leben/partnerschaft/herausforderung-konflikte/dereinflussderherkunftsfamilienaufdiepartnersch.php> (Erişim tarihi: 27 Haziran 2021).
- Kanburoğlu, B. (2019). *Evli kadınlarda evlilik yaşı ve evlenme biçiminin evlilik doyumu ve depresyon düzeyine olan etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kantarcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karadağ, Ş. (2015). *Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karakoyun, S. (2012). *Majör depresyonlu hasta ve eşlerinin çatışma yönetim biçimlerinin evlilik uyumu ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Karasan, S. (2015). *Bireylerin ebeveynlerinin göstermiş oldukları ebeveyn tutumları ile sahip oldukları düşünme stilleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (26.Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karney, B.R. & Bradbury, T.N. (1997). Neuritisim, marital interaction and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72 (5), 1075-1092.

- Kavak, A. (2018). *Evli bireylerde evlilik doyumu, aile işlevselliği ve çatışma çözüm stilleri* (Uzmanlık Tezi). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kayış, T. (2019). *Evlilik doyumunun sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve problem çözme becerisi ile ilişkisi* (Yüksek Lisans). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Keldal, G. (2015). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak eş seçme stratejileri ve cinsiyet rol algıları* (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kılıç, E. (2017). *Bağlanma biçimlerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, H. G. (2007). *Bazı demografi değişkenler ve anne baba tutumlarına göre madde bağımlısı bireylerin anne baba bağlılıkları ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı, *Journal of Mood Disorders (MOOD)*, 6(1):47-48.
- Kılıçarslan, F. (2006). *Çocuk ve aile sorunlarının terapi ile tedavisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- King, L.A. (1993). Emotional expression, ambivalence over- expression, and marital satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(4), 601-607. <https://doi.org/10.1177/0265407593104008>.
- Kinnier, R. T., Katz, E. C. & Berry, M. A. (1991). Successful resolutions to the career-versus-family conflict. *Journal of Counseling & Development*, 69(5), 439-444.
- Kubat, D. E. (2012). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik psikolojisi* (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurdek, L. A. (1994a). Conflict resolution styles in gay, lesbian, heterosexual nonparent, and heterosexual parent couples. *Journal of Marriage and the Family*, 56(3), 705-722.

- Kurdek, L. A. (1995). Predicting change in marital satisfaction from husbands' and wives' conflict resolution styles. *Journal of Marriage and Family*, 57(1), 153-164.
- Kuzgun, Y. (1972). *Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Larson, J. H. & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43(2), 228-237.
- Lippitt, D.N. (2005). *An examination of the relationship between differentiation, adult attachment style and marital satisfaction: A multi dimensional approach* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Capella University.
- Mackey, R.A., & O'Brien, B.A. (1998). Marital conflict management: Gender and ethnic differences. *Social Work*, 43, 128-141.
- Morgan, C.T. (2010). *Psikolojiye giriş: Ders kitabı* (18. Baskı). (O. İmamoğlu ve H. Arıcı, Çev.) Konya: Eğitim Kitabevi.
- Oğuz, N. (2016). *Genç yetişkinlerde anne baba tutumu anksiyete ve benlik saygısı ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
- Oktay, G. (2016). *Algılanan anne baba tutumu ile bağlanma biçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Oranthinkal, J. & Vansteenwegen, A. (2006). The effect of forgiveness on marital satisfaction in relation to marital stability. *Contemporary Family Therapy*, 28(2), 251-260. <https://doi.org/10.1007/s10591-006-9006-y>
- Ovalı, H. (2010). *Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Öner, D. Ş. (2013). *Evli bireylerin evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Özen, A. (2006). *Value similarities of wives and husbands and conflict resolution styles of spouses as predictors of marital adjustment* (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Özen, A., Salman-Engin, S. ve Sakallı-Uğurlu, N. (2016). Romantik ilişkilerde çatışma çözüm stilleri ölçeği: Geçerlik güvenirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi* 4(7), 1- 19.

- Özen, Ş. D. (1998). *Eşler arası çatışma ve boşanmanın farklı yaş ve cinsiyetteki çocukların davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek üzerindeki rolü* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. PDREM Yayınları, Ankara.
- Öziş, G. (2016). *Evlilik yaşam doyumunun algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyürek, A. ve Şahin, F. T. (2005). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 395-414.
- Pehlivanlı, E. ve İkizer, G. (2020). Kırsal ya da kentsel bölgelerde evlilik: Evlilik doyumu ve erken dönem uyum bozucu şemalar üzerine bir inceleme. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(38), 361-395.
- Pines, A. M. (2010). *Aşık Olmak*. (M. Yurdakuler Uluengin, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Polat, D. (2012). *Boşanma aşamasındaki bireylerin evlilik çatışmaları, çatışma iletişim tarzları ve sosyal destek sistemlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Profeta, Y. (2002). *Çocuğun davranış problemleri ile ebeveyn çatışmasını algılayışı arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ridley, C. A., Wilhelm, M. S., & Surra, C. A. (2001). Married couples' conflict responses and marital quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(4), 517–534. <https://doi.org/10.1177/0265407501184005>
- Roithmayer, K. (2011). *Der Einfluss des Gegengeschlechtlichen Elternteils auf die Spaetere Partnerwahl bei Frauen* (Üniversite Diploma Tezi). Universitaet Wien. DOI: [10.25365/thesis.19479](https://doi.org/10.25365/thesis.19479)
- Salman, N. ve Uzunboylu, H. (2011). *Eşlerin boşanma nedenleri ve eğitimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Sanford, K. (2003). Problem solving conversations in marriage: Does it matter what topics couples discuss?. *Personal Relationships*, 10(1), 97-112. <https://doi.org/10.1111/1475-6811.00038>

- Sarı, T. (2012). *Evli bireylerin ebeveyn alguları, otomatik düşünceleri, bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schneewind, K., & Gerhard, A. (2002). Relationship Personality, Conflict Resolution, and Marital Satisfaction in the First 5 Years of Marriage. *Family Relations*, 51(1), 63-71. <http://www.jstor.org/stable/3700300> (Erişim tarihi: 26 Temmuz 2021)
- Sevim, S. A. (1999). Evlilik ilişkisini geliştirme programları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (11), 19-25.
- Sığırcı, A. (2010). *Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Snowden, R. (2011). *Freud Kilit Fikirler*. (M. İnan, Çev.) İstanbul: Optimist Yayınları.
- Sokolski, D. M. & Hendrick, S. S. (1999). Fostering marital satisfaction. *Family Therapy*, 26(1), 39- 49.
- Soylu, Y. ve Kağnıcı, D. Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 44-54.
- Sprey, J. (1979). Conflict Theory And Study Of Marriage And The Family. W.R. Burr, R. Hill, F.I. Nye & I.L. Reiss (Eds), *Contemporary Theories About The Family*, Vol:2, New York: Free Press.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Şendil, G. (1999). *Çocukların anne babanın evlilik çatışmasını algılayışı* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (6th ed.)*. Boston: Pearson.
- Tan, C. C. (2016). *Evli çiftlerde zihin kuramı ölçek değerlerinin, evlilik doyumu ve eş desteğine olan etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (t.y.). *Bilim ve sanat terimleri sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim tarihi: 15 Temmuz 2021).

- Tetik, S. (2018). *Yetişkinlerde algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile aşka dair görüşler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Tezer, E. (1992). Evlilik doyumu ve iş doyumu: Bir ön çalışma. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(3), 24-27.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşam ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Turan, E. E. (2014). *9-10 yaş çocuklarının evlilik çatışması alguları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tutarel- Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumuyla ilişkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2(5). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/198046> (Erişim tarihi: 6 Haziran 2021).
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Göztepe, I. (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 27-46.
- TÜİK. (2006). *Aile yapısı araştırması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türk Medeni Kanunu, Kanun no: 4721, Kabul tarihi: 22.11.2001, Resmi Gazete: 8.12.2001-24607. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> (Erişim tarihi: 9 Temmuz 2021).
- Uğurlu, O. (2003). *Evli çiftlerde cinsiyet ayrımına ilişkin tutumlar, çatışma yönetimi biçimleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üncü, S. (2007). *Duygusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üney, T. (2016). *Ebeveyn evlilik çatışma çözüm stilleri, ergenin duygu düzenlemesi ve ergen çatışma çözme davranışları arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Ünlü, F. (2015). *Ebeveyni boşanmış bireylerde benlik saygısı, yalnızlık ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üredi, I. ve Erden, M. (2009). Öz-Düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarının yordayıcısı olarak algılanan anne baba tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 781-811.

- Vaughan, L. A. (2001). *The relationship between marital satisfaction levels associated with participation in the FREE (Forgiveness and reconciliation through experiencing empathy) and hope-focused marital enrichment program* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Regent University.
- Walsh, R.P. (1968). Parental rejecting attitudes and control in children. *Journal of Clinical Psychology*, 24(2), 185-186.
[https://doi.org/10.1002/1097-4679\(196804\)24:2<185::AID-JCLP2270240211>3.0.CO;2-O](https://doi.org/10.1002/1097-4679(196804)24:2<185::AID-JCLP2270240211>3.0.CO;2-O)
- Webster Dictionary (1950). G&C Merriam C.O., Publishers Springfield, Mas., U.S.A.
- Yalçın, F. A. (2010). *Genç yetişkinlerin çocuk yetiştirme tutumları ile algıladıkları ana-baba davranışları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yalnız, A. (2014). *Algılanan anne baba tutumları, kendini sabotaj ve öz-yeterlik arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yamamura, E. (2011). Different effects of social capital on health status among residents: Evidence from modern Japan. *The Journal of Socio-Economics*, 40(5), 475-479.
- Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yavuzer, H. (1994), *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2005). *Ana baba çocuk: Ailede çocuk eğitimi* (18. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2008). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, İ. (1992) *Evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, İ. (1993). Farklı sosyo ekonomik düzeydeki evli bireylerin uyum düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(4), 23- 28.
- Yıldız, A. (2013). *Anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, S. (2018). Toplumsal cinsiyet rollerinin günlük hayattaki yansımaları: Çorum/Alaca örneği. *İmgelem*, 2(2), 59-79.

Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Ziaee, T., Jannati, Y., Mobasheri, E., Taghavi, T., Abdollahi, H., Modanloo, M., & Behnampour, N. (2014). The relationship between marital and sexual satisfaction among married women employees at golestan university of medical sciences, Iran. *Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences*, 8(2), 44.

EKLER

EK A: Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma, Yakın Doğu Üniversitesi'nde Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı yapan Emine ÇİÇEK tarafından evli bireylerin evlilik yaşam doyumu, algılanan ebeveyn ilişkisi ile evlilikte yaşadıkları çatışmaları çözüm stillerinin bazı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan **gönüllülük** esaslı bir araştırmadır.

Ölçeklere kesinlikle isminizi yazmanız **gerekmemektedir**, bu yüzden verilen yanıtların kime ait olacağı hiçbir şekilde anlaşılamayacaktır. Vereceğiniz yanıtlar sadece araştırmacı tarafından bilimsel veri amacıyla kullanılacak olup elde edilen veriler gizlilik ilkesine uygun olarak üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır.

Lütfen her bir ölçeğe geçmeden önce ölçek başlarında sunulan kısa açıklamaları **dikkatlice okuyunuz ve soru atlamayınız, her bir cümleği cevapladığınızdan emin olunuz**, verilerin analizi için soruların tamamının cevaplanmış olması önem taşımaktadır.

Araştırmaya ilişkin herhangi bir sorun veya sorunuz olduğu takdirde aşağıdaki bilgileri kullanarak lütfen bizimle iletişime geçiniz.

Samimi cevaplar vermeniz yürüttüğümüz bilimsel çalışmanın sonuçları açısından önem taşımaktadır.

Katıldığınız için çok teşekkür ederim.

Emine Çiçek

Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi

cicek.psk@gmail.com

EK B: Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcı,

Aşağıda siz ve ailenizle ilgili bazı sorular yer almaktadır. Lütfen soruların tamamını cevapladığınızdan emin olun. Cevaplarınızı bir başkası görmeyeceği ve sadece bilimsel veri amacıyla kullanılacağı için soruları açık yüreklilikle cevaplamanız çok önemlidir. Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

- 1) Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
- 2) Yaşınız : _____ (Lütfen Belirtiniz)
- 3) Eğitim Durumunuz: Okur- yazar Lise Mezunu Lisansüstü
 İlköğretim Mezunu Lisans- Önlisans
- 4) Ne Kadar Süredir Evlisiniz: 1 yıldan az 6 yıl- 10 yıl 16 yıl -20 yıl
 1 yıl- 5 yıl 11 yıl- 15 yıl 21 yıl ve üzeri
- 5) Kaç Yaşında Evlendiniz? 20 yaş altı 26-30 yaş arası 36-40 yaş arası
 20-25 yaş arası 31-35 yaş arası 40 yaş üstü
- 6) Çocuk Sayınız : _____ (Lütfen belirtiniz)
- 7) Nasıl Evlendiniz: Anlaşarak Görücü Usulü Diğer
- 8) Toplam Aylık Geliriniz: 1000 TL ve altı 2001-3000 TL. 4001- 5000
 1001-2000 TL 3001-4000 TL 5000 TL üstü
- 9) Annenizin Eğitim Durumu: Okur-Yazar değil İlköğretim Mezunu Lisans-Önlisans
 Okur-Yazar Lise Mezunu Lisansüstü
- 10) Babanızın Eğitim Durumu: Okur-Yazar değil İlköğretim Mezunu Lisans-Önlisans
 Okur-Yazar Lise Mezunu Lisansü

EK C: Evlilik Yaşam Ölçeği

Evlilik Yaşam Ölçeği

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza en çok uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.					
2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.					
3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.					
4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.					
5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.					
6. Huzurlu bir ev yaşamım var.					
7. Evliliğimiz her geçengün daha iyiye doğru gitti.					
8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.					
9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşır.					
10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.					

EK E: Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği

Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği

Aşağıda, evlilik ilişkilerinde yaşanan sorunların genel olarak nasıl çözümlendiği ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen eşinizle ilişkinizi göz önüne alarak, aşağıdaki ifadelerden her birine ne derece katıldığınızı çarpı işareti (x) koyarak belirtiniz.

	Hiç katılmıyorum	Oldukça katılmıyorum	Birazcık katılmıyorum	Birazcık katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Çok katılıyorum
1) Tartışma esnasında konuyla ilgisiz de olsa zayıflıklarımı yüzüne vururum.						
2) Kavganın büyümemesi için onun istediği şeyleri yaparım.						
3) Çok sinirlenmişsem konuşmayı ertelerim.						
4) Sorun durumunda pek çok şeyi içime atabilirim.						
5) Sorunun uzamadan çözülebilmesi için kaynağını bulmaya çalışırım.						
6) Sinirlendiğimde kırıcı şeyler söylerim.						
.						
.						
.						
.						

EK F: Ölçek Kullanım İzinleri

Evlilik Yaşam Ölçeği Kullanım İzni

Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği Kullanım İzni

← [İçerik] [Sil] [E-posta] [Ayarlar]

E **Eyüp Çelik** 14.11.2019
Alıcılar: ben ▾

Merhaba ölçeği kullanabilirsiniz.
Çalışmanızda başarılar dilerim.

13 Kasım 2019 Çarşamba tarihinde
Çiçek <cicek.psk@gmail.com> yazdı:

[Alıntılanan metni göster](#)

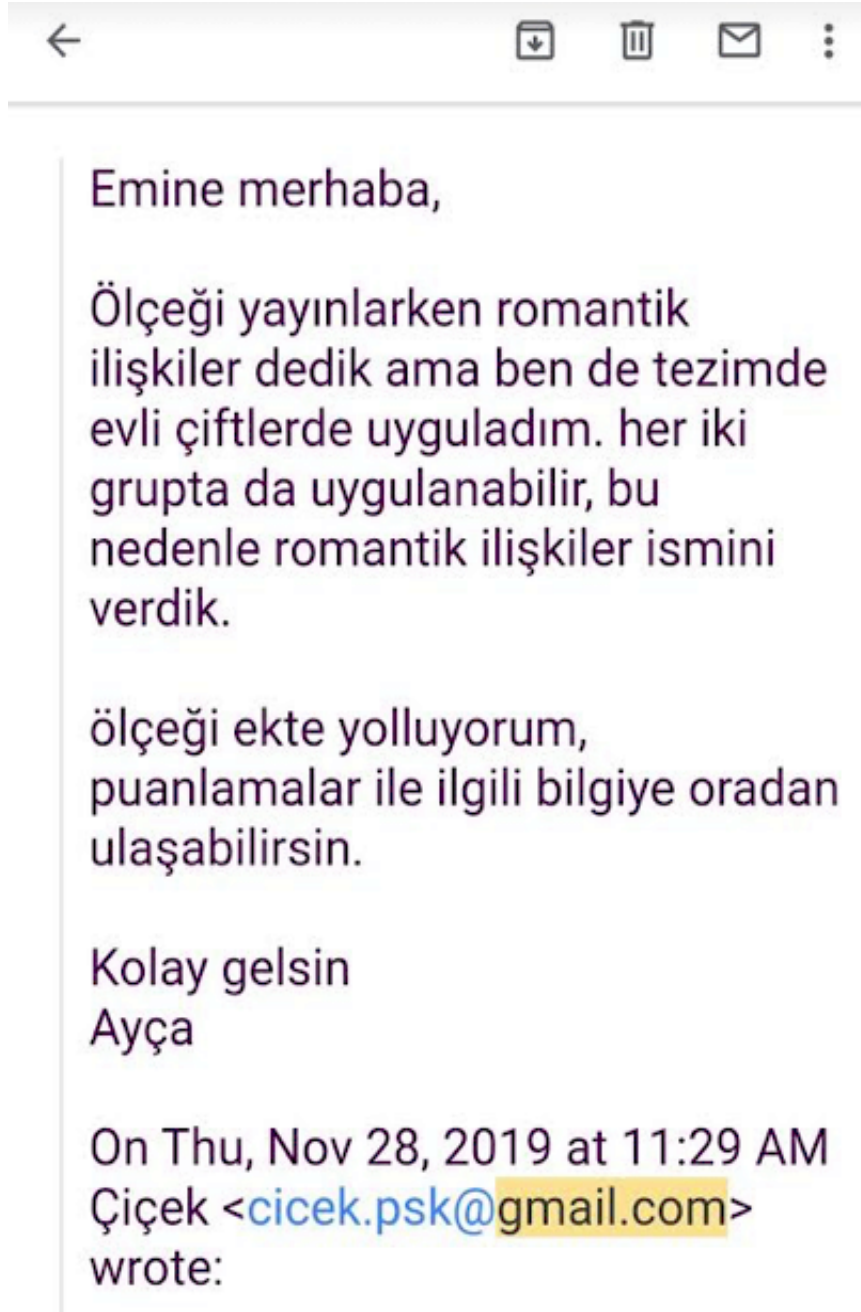
—

Doç. Dr. Eyüp Çelik
Sakarya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık

 Algılanan...(3).docx

Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği Kullanım İzni

ÖZGEÇMİŞ

Emine Çiçek 1985' te Diyarbakır' da doğmuştur. Siverek Türközü İlköğretim Okulunu bitirdikten sonra Siverek Anadolu Lisesini kazanmış, iki yıl eğitimine burada devam ettikten sonra Diyarbakır'a taşınmaları sebebiyle lise eğitimini Nevzat Ayhan Anadolu Lisesinde tamamlamıştır. 2005' te Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümünü kazandı ve 2011 yılında yüksek onur belgesiyle mezun oldu.

Çalışma hayatına özel bir kadın kurumunda başlamış olup çocuk ve kadın danışanlara hem psikoterapi hizmeti hem de psikososyal gelişim üzerine seminerler vermiştir. Buradan ayrıldıktan sonra ilk kamu görevinde Adıyaman I Nolu Toplum Sağlığı Merkezinde Gençlik Danışma Merkezi ve Psikososyal Gelişim Merkezi birimlerinde kurucu psikolog olarak görev yapmıştır. Bunun yanı sıra Adıyaman'daki çalışma sürecinde Adıyaman Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda Ebe ve Hemşirelik bölümlerinin Psikoloji derslerinde eğitmeni olarak görev yapmıştır.

Adıyaman' dan sonra Diyarbakır Selahattin Eyyübi Devlet Hastanesi' nde çalışmaya başlamıştır. Burada öncelikle Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde poliklinik hizmeti verdikten kısa bir süre sonra Selahattin Eyyübi Devlet Hastanesi yatan hasta birimi kadın kliniğinde sorumlu psikolog olarak görev yapmıştır. Bu süreçte gerek il içi gerekse ilçeler arası pek çok seminerde eğitmeni olarak görev almıştır.

2017' de Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programına başlamıştır. Diyarbakır Selahattin Eyyübi Devlet Hastanesindeki görevinden ayrıldıktan sonra Adana Çukurova Devlet Hastanesinde göreve başlamış ve üç yıldan beridir görevine devam etmektedir.

İNTİHAL RAPORU

TEZ

ORJİNALLIK RAPORU

% 9	% 8	% 2	% 4
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	ailevecalisma.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
2	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	<% 1
3	burkonturizm.com İnternet Kaynağı	<% 1
4	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	<% 1
5	dspace.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	<% 1
7	issuu.com İnternet Kaynağı	<% 1
8	openaccess.inonu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
9	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	<% 1

ETİK KURUL RAPORU

03.01.2020

Sayın Emine iek

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2019/608 proje numaralı ve "Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumlarıyla atışma özüm Stilleri ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formumuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.